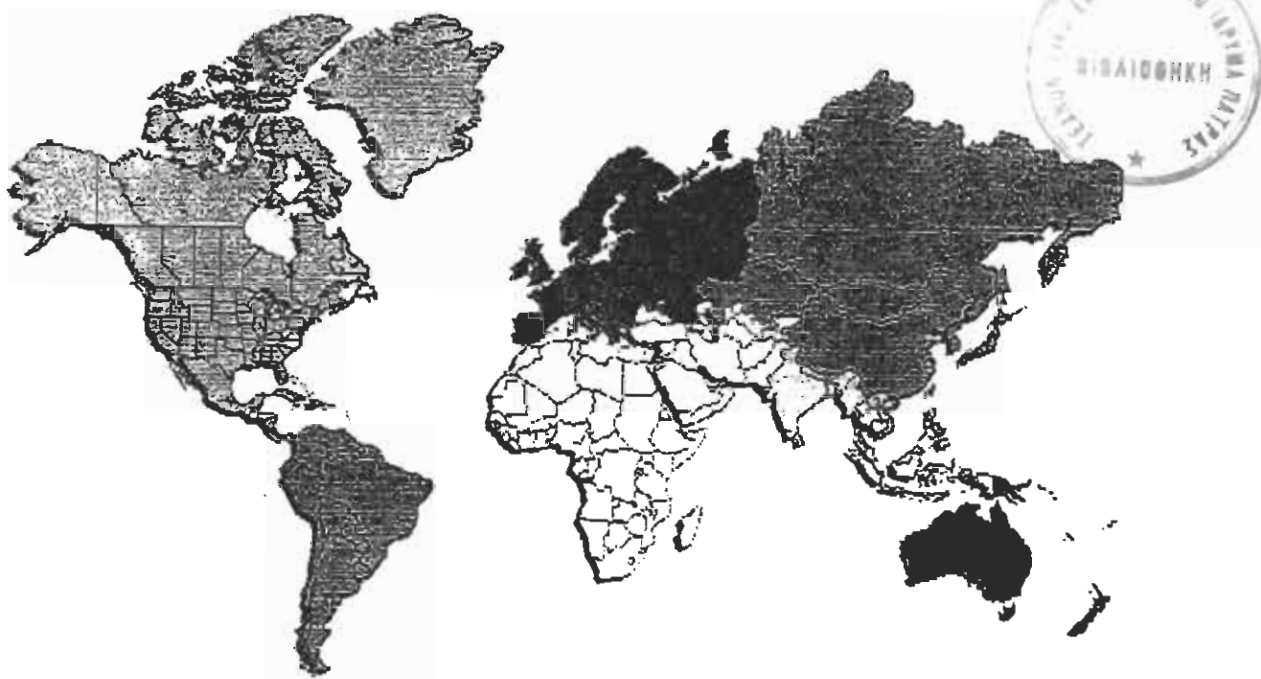

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΜΙΧΑΛΙΤΣΙΑΝΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ
ΤΣΟΓΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΚΟΤΣΟΚΕΧΑΓΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΠΑΓΩΓΗΣ

2892

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	1
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ.....	2
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ.....	5
Η ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	7
Η ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΤΙΒΟΣ.....	14
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	14
ΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ Δ.Ο.Σ.....	16
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ.....	26
ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1980-1990	26
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΞΩΣΤΡΕΦΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	29
ΠΩΣ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ	30
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	31
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΝΥΟΥΜΕ.....	35
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΡΟΛΙΣΜΟ.....	41
ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΙΧΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	43
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ Δ.Ο.Σ.....	51
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	71
Ο.Τ.Ε.....	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	78.
--	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΠΙΝΑΚΕΣ.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:2 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	91

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεθνοποίηση δεν είναι καθόλου καινούριο φαινόμενο. Η καθαρά οικονομική πλευρά της διεθνοποίησης υπάρχει από τότε που ο καπιταλισμός γίνεται διεθνές φαινόμενο. Η διεθνοποίηση του εμπορίου επέφερε και την αλληλεξάρτηση των οικονομικών, των τεχνολογιών και ως ένα βαθμό της πολιτικής.

Στο πρώτο κεφάλαιο υπάρχουν απόψεις για το εμπόριο και την οικονομία γενικότερα. Οι απόψεις αυτές αφορούν την φιλελευθερισμό και τον εθνικισμό.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ασχολούμαστε με την διεθνοποίηση και αναφέρουμε διάφορα χαρακτηριστικά της όπως και πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύουμε την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας . Αρχίζουμε από την καταστροφική δεκαετία του 80 συνεχίζουμε στην αναστυλωτική προσπάθεια της δεκαετίας του 90 και τελειώνουμε με τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής

Στο τέταρτο κεφάλαιο ασχολούμαστε με το πρακτικό μέρος της πρακτικής. Αναφέρουμε ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν επεκταθεί στο εξωτερικό ή συνεργάζονται με άλλες του εξωτερικού. Ασχολούμαστε με όλους τους κλάδους της οικονομίας από ιχθυοκαλλιέργεια μέχρι τηλεπικοινωνία.

Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο έχουμε τα συμπεράσματα της έρευνας μας εν'όψη 2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Τα τελευταία χρόνια ο οικονομικός τομέας χαρακτηρίζεται από όλο και μεγαλύτερη εξάρτηση των εθνικών οικονομιών. Η αλληλεξάρτηση αυτή καθιστά το διεθνές εμπόριο ακόμη πιο σημαντικό. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλές αυτοκρατορίες αναπτύχθηκαν κατά το παρελθόν σε εμπορικά σταυροδρόμια και αγωνιζόταν να ελέγξουν τους εμπορικούς δρόμους της Ασίας, της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής. Όλες οι οικονομίες επιθυμούσαν να αποκτήσουν αγαθά που δεν μπορούσε να τους προφέρει η εγχώρια οικονομία.

Η επέκταση αυτή είχε πολλά αποτελέσματα :

α) Οφέλη για τις μεμονωμένες επιχειρήσεις καθώς το εμπόριο αυξάνει το μέγεθος της αγοράς , προωθεί οικονομίες κλίμακας και αυξάνει την απόδοση των επενδύσεων , ενώ ταυτόχρονα προάγει το γενικό επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας στην οικονομία συνολικά.

β) προσφέρθηκε μια διευρυμένη κλίμακα καταναλωτικών επιλογών.

γ) Μειώθηκε το κόστος εισροών όπως οι πρώτες ύλες και τα ενδιάμεσα βιομηχανικά αγαθά : πράγμα που επιτρέπει τη μείωση του συνολικού κόστους παραγωγής.

Το εμπόριο έχει ένα άλλο και περισσότερο αμφιλεγόμενο αποτέλεσμα, πρόκειται για την πολιτιστική του επίδραση, την επίδραση του στις αξίες , τις ιδέες και την συμπεριφορά της κοινωνίας . Οι φιλελεύθεροι είχαν γενικά θεωρήσει την επίδραση του διεθνές εμπορίου ως θετική , εφόσον πίστευαν ότι η επαφή μεταξύ κοινωνιών οδηγεί σε διάχυση των νέων ιδεών και τεχνολογικών επιτευγμάτων, και ότι το εμπόριο δίνει ώθηση στην κοινωνική πρόοδο.

Οι θιασώτες του οικονομικού εθνικισμού, αντίθετα συχνά βλέπουν το εμπόριο αρνητικά πιστεύοντας ότι καταστρέφει παραδοσιακές αξίες και διαφθείρει τους ανθρώπους ενθαρρύνοντας

τον υλισμό και την κατανάλωση πολυτελών αγαθών , πράγμα που θεωρείται επιζήμιο για τα άτομο και την κοινωνία. Πολλοί από τους επικριτές του διεθνούς εμπορίου, το βλέπουν σαν μια μορφή πολιτιστικού ιμπεριαλισμού που πρέπει να τεθεί υπό αυστηρό έλεγχο.

Η επίδραση του εμπορίου στη διεθνή πολιτική είναι ένα άλλο θέμα διαμάχης. Οι φιλελεύθεροι βλέπουν το διεθνές εμπόριο Σα δύναμη ειρήνης , επειδή πιστεύουν ότι η οικονομική αλληλεξάρτηση δημιουργεί θετικούς δεσμούς μεταξύ των λαών και προάγει μια αρμονία συμφερόντων μεταξύ κοινωνιών , επίσης το διεθνές εμπόριο δίνει ένα λόγο να θέλουν τη διατήρηση της υφισταμένης κατάστασης πραγμάτων .

Οι υποστηρικτές του οικονομικού εθνικισμού και οι σύγχρονοι μαρξιστές, αντιθέτως, θεωρούν το εμπόριο καταστροφικό , επειδή η οικονομική εξειδίκευση και αλληλεξάρτηση 'καθιστά τα κράτη ανασφαλή, εξαρτημένα και τρωτά στις εξωτερικές εξελίξεις. Το εμπόριο , επομένως , θεωρείται πηγή πολιτικών εντάσεων και οικονομικός μοχλός επιρροής , και εργαλείο με το οποίο μειώνεται η ικανότητα μιας κοινωνίας να ρυθμίζει τις υποθέσεις της.

Πριν όμως εξετάσουμε τι πρεσβεύουν οι φιλελεύθεροι και τι οι εθνικιστές για το διεθνές εμπόριο ας δούμε περιληπτικά τις δυο αυτές ιδεολογίες της πολιτικής οικονομίας.

α) Οικονομικός φιλελευθερισμός

Η φιλελεύθερη οικονομική θεωρία είναι προσηλωμένη στην ελευθέρια των αγορών και την ελαχιστοποίηση του κρατικού παρεμβατισμού , αν και η έμφαση που δίνεται στο ένα ή το άλλο μπορεί να διαφέρει . Η φιλελεύθερη πολιτική θεωρία πιστεύει στην ισότητα και ελευθέρια των ατόμων. Εδώ μας ενδιαφέρει πρωτίστως η οικονομική συνιστώσα της φιλελεύθερης θεωρίας . Η φιλελεύθερη αντίληψη στην πολιτική οικονομία ενσωματώνεται στον κλάδο της οικονομικής όπως αναπτύχθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δυτική Ευρώπη.

Από τον Adam Smith ως τους σύγχρονους οπαδούς του, οι φιλελεύθεροι στοχαστές συμερίζονται ένα συνεκτικό σύνολο παραδοχών και πεποιθήσεων γύρω από τη φύση των ανθρώπινων όντων, της κοινωνίας και των οικονομικών δραστηριοτήτων. Ο φιλελευθερισμός παίρνει πολλές μορφές: κλασικός, νεοκλασικός, κείνσιανος, μονεταριστικός, αυστριακός, θεωρία ορθολογικών προσδοκιών, κλπ. Οι παραλλαγές αυτές κυμαίνονται από εκείνες που δίνουν το προβάδισμα στην ισότητα και τείνουν προς την κοινωνική δημοκρατία και τον κρατικό παρεμβατισμό για την επίτευξη αυτού του σκοπού, μέχρι εκείνες που δίνουν έμφαση στην ελευθερία και τον μη παρεμβατισμό σε βάρος της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Όλες οι μορφές του οικονομικού φιλελευθερισμού όμως πιστεύουν ότι η αγορά και ο μηχανισμός των αγορών είναι τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την οργάνωση των εγχώριων και διεθνών οικονομικών σχέσεων. Ο φιλελευθερισμός μπορεί πράγματι να οριστεί ως δόγμα και σύνολο αρχών για την οργάνωση και διεύθυνση οικονομίας της αγοράς ώστε να επιτύχει τη μέγιστη αποδοτικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την ατομική ευημερία.

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός υποθέτει ότι η αγορά εμφανίζεται αυτόματα για να ικανοποιήσει ανθρώπινες ανάγκες και ότι, από τη στιγμή που θα συγκροτηθεί, η λειτουργία της είναι σύμφωνη με την εσωτερική λογική. Τα ανθρώπινα όντα είναι από τη φύση τους οικονομικά ζώα, κι επομένως οι αγορές εξελίσσονται φυσιολογικά χωρίς κεντρική διεύθυνση. Όπως έγραφε ο Adam Smith στον Πλούτο των εθνών, είναι έμφυτη η τάση του ανθρώπου « να παζαρεύει, να ανταλλάσσει αγαθό με αγαθό και να κάνει συναλλαγές ». Για να διευκολυνθεί η ανταλλαγή και να βελτιωθεί η ευημερία, οι άνθρωποι δημιουργούν αγορές, χρήμα και οικονομικούς θεσμούς. Η λογική βάση του συστήματος της αγοράς είναι ότι αυξάνει την οικονομική αποδοτικότητα, μεγιστοποιεί την οικονομική ανάπτυξη κι επομένως παράγει την ανθρώπινη ευημερία.

Μολονότι οι φιλελεύθεροι πιστεύουν ότι η οικονομική δραστηριότητα αυξάνει επίσης την ισχύ και την ασφάλεια ενός κράτους, υποστηρίζουν ότι πρωταρχικός σκοπός της οικονομικής δραστηριότητας είναι το όφελος των ατομικών καταναλωτών.

Θεμελιακή προκείμενη του φιλελευθερισμού είναι ότι ο ατομικός καταναλωτής, η ατομική επιχείρηση ή το νοικοκυριό, αποτελούν τη βάση της οικονομίας. Τα άτομα συμπεριφέρονται ορθολογικά και προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν ή να ικανοποιήσουν ορισμένες αξίες με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Τέλος ο φιλελευθερισμός υποστηρίζει ότι ένα άτομο θα επιδιώξει να επιτύχει ένα στόχο μέχρι τη στιγμή που το κόστος το οποίο συνδέεται με την επίτευξη αυτού του στόχου να είναι ίσο με τα οφέλη. Ο φιλελευθερισμός επίσης υποθέτει ότι υπάρχει μια αγορά όπου τα άτομα έχουν τέλεια πληροφόρηση κι επομένως είναι σε θέση να επιλέγουν τους πιο ωφέλιμους τρόπους δράσης. Οι ατομικοί παραγωγοί και καταναλωτές θεωρούνται εξαιρετικά ευαίσθητοι απέναντι στα σήματα των τιμών. Έτσι δημιουργείται μια εύκαμπτη οικονομία, όπου κάθε αλλαγή στις σχετικές τιμές προκαλεί μια αντίστοιχη αλλαγή στα πρότυπα παραγωγής, κατανάλωσης και οικονομικών θεσμών. παραπέρα, σε μια αληθινά ανταγωνιστική αγορά, οι όροι της ανταλλαγής καθορίζονται αποκλειστικά από τους παράγοντες της προσφοράς και ζήτησης και όχι από την όποια άσκηση ισχύος και καταναγκασμού. Αν η ανταλλαγή είναι εκούσια, και τα δύο μέρη ωφελούνται.

Στην καθομιλουμένη, « η ελεύθερη ανταλλαγή δεν είναι ποτέ κλοπή ». Μια οικονομία της αγοράς διέπεται κυρίως από το νόμο της ζήτησης. Αυτός ο « νόμος » ή η παραδοχή, αν το προτιμάτε λέει ότι οι άνθρωποι θα αγοράζουν περισσότερη ποσότητα από ένα αγαθό όταν η σχετική τιμή του πέφτει και λιγότερη όταν ανεβαίνει. Κάθε εξέλιξη που μεταβάλλει τη σχετική τιμή ενός αγαθού ή το σχετικό εισόδημα ενός δρώντος θα δημιουργεί ένα κίνητρο ή αντικίνητρο για την απόκτηση μεγαλύτερης ή μικρότερης ποσότητας ενός αγαθού. Για την πλευρά της προσφοράς της οικονομίας, η φιλελεύθερη οικονομική υποθέτει ότι τα άτομα επιδιώκουν την προαγωγή των συμφερόντων τους σε ένα κόσμο στενότητας και περιορισμένων παραγωγικών πόρων.

Το βασικό μάθημα της φιλελεύθερης οικονομικής είναι ότι « δωρεάν γεύματα δεν υπάρχουν » για να αποκτήσει κανείς κάτι πρέπει να είναι πρόθυμος να παραιτηθεί από κάτι άλλο. Ο φιλελευθερισμός υποθέτει επίσης ότι η οικονομία της αγοράς

εκδηλώνει μια πανίσχυρη τάση προς την ισορροπία και την εγγενή σταθερότητα , τουλάχιστον στη μακροχρόνια περίοδο .

Μια ακόμη φιλελεύθερη παραδοχή είναι ότι στο υπόβαθρο του ανταγωνισμού παραγωγών και καταναλωτών στην αγορά βρίσκεται μια βασική μακροχρόνια αρμονία συμφερόντων - μια αρμονία η οποία υπερβαίνει κάθε προσωρινή σύγκρουση συμφερόντων . Η προσπάθεια του ατόμου στην αγορά να προαγάγει το δικό του συμφέρον αυξάνει την κοινωνική ευημερία επειδή οδηγεί στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας , με αποτέλεσμα η οικονομική πρόοδος που συντελείται να ωφελεί πραγματικά όλους .

Τέλος οι περισσότερο σύγχρονοι φιλελεύθεροι οικονομολόγοι πιστεύουν στην πρόοδο , που ορίζεται πιο συχνά ως αύξηση του κατά κεφαλήν πλούτου . Στη διάρκεια των δύο τελευταίων αιώνων , συνήγαγαν τους « νόμους » της μεγιστοποίησητικής συμπεριφοράς , όπως είναι η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος , η θεωρία της οριακής χρησιμότητας και η ποσοτική θεωρία του χρήματος . όπως μου είπε κάποτε ο Arthur Lewis , οι οικονομολόγοι ανακαλύπτουν νέους οικονομικούς νόμους με ρυθμό περίπου έναν ανά εικοσιπενταετία . Οι « νόμοι » αυτοί είναι και εμπειρικοί και κανονιστικοί . Παρά τα πισωγυρίσματα , ο σύγχρονος κόσμος κινείται στην κατεύθυνση της οικονομίας της αγοράς και της αυξανόμενης παγκόσμιας οικονομικής αλληλεξάρτησης , επειδή ακριβώς οι αγορές είναι περισσότερο αποτελεσματικές από άλλες μορφές οικονομικής οργάνωσης (Hicks , 1969).

Οι φιλελεύθεροι , ουσιαστικά , πιστεύουν ότι το εμπόριο και οι οικονομικές συναλλαγές είναι πηγή ειρηνικών σχέσεων μεταξύ των εθνών , γιατί τα αμοιβαία οφέλη του εμπορίου και η διευρυνόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ εθνικών οικονομιών τείνουν να ενισχύουν τις σχέσεις συνεργασίας . Ενώ η πολιτική τείνει να διαίρει , η οικονομία τείνει να ενώνει τους ανθρώπους . Μια φιλελεύθερη διεθνής οικονομία θα ασκεί μια μετριαστική επίδραση στη διεθνή πολιτική , καθώς δημιουργεί δεσμούς αμοιβαίων συμφερόντων και αφοσίωση στο status quo .

β) Οικονομικός εθνικισμός

Ο οικονομικός εθνικισμός , όπως και ο οικονομικός φιλελευθερισμός , γνώρισε μερικές μεταμορφώσεις στη διάρκεια των τελευταίων αιώνων .

Μεταβολές επίσης γνώρισε και η ονομασία του : εμποροκρατία (μερκαντισμός) , κρατικισμός , προστατευτισμός , Γερμανική Ιστορική Σχολή και , προσφάτως , Νέος Προστατευτισμός .

Η κεντρική ιδέα του οικονομικού εθνικισμού είναι ότι οι οικονομικές δραστηριότητες θα πρέπει να υπηρετούν , και πράγματι υπηρετούν , το σκοπό της οικοδόμησης του κράτους και της προαγωγής των κρατικών συμφερόντων . Όλοι οι εθνικιστές αποδέχονται το προβάδισμα του κράτους , της εθνικής ασφάλειας και της στρατιωτικής ισχύος στην οργάνωση και λειτουργία του διεθνούς συστήματος . Μέσα σ' αυτή τη γενική στάση μπορούμε να διακρίνουμε δύο βασικές θέσεις . Μερικοί εθνικιστές θεωρούν την υπεράσπιση των εθνικών οικονομικών συμφερόντων ως ελάχιστη ουσιαστική προϋπόθεση για την ασφάλεια και την επιβίωση του κράτους . Αυτή η γενικά αμυντική θέση μπορεί να ονομαστεί « καλοπροαίρετη » εμποροκρατία .

Μια άλλη όμως ομάδα εθνικιστών βλέπει την διεθνή οικονομία ως στίβο ιμπεριαλιστικής επέκτασης και εθνικής μεγέθυνσης . Η επιθετική αυτή μορφή εθνικισμού μπορεί να αποκληθεί « κακοπροαίρετη » εμποροκρατία . Όπως έχει υποστηρίξει πειστικά ο Jacob Viner σε ένα απόσπασμα που αναφέρεται συχνά , οι συγγραφείς που υποστηρίζουν τον οικονομικό εθνικισμό συμερίζονται μερικές πεποιθήσεις όσον αφορά τη σχέση πλούτου και ισχύος : (1) ο πλούτος είναι ένα απολύτως ουσιώδες μέσο ισχύος για ασφάλεια ή επιθετικότητα (2) η ισχύς είναι ουσιώδες ή πολύτιμο μέσο για την απόκτηση ή διατήρηση πλούτου (3) ο πλούτος ή ισχύς είναι θεμιτοί απώτεροι στόχοι της εθνικής πολιτικής (4) υπάρχει μακροχρόνια αρμονία μεταξύ των σκοπών αυτών , αν και κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορεί να είναι αναγκαίο για κάμποσο χρόνο να γίνουν οικονομικές θυσίες προς όφελος της στρατιωτικής ασφάλειας , άρα και μακροχρόνιας ευημερίας .

Οι υποστηρικτές του οικονομικού εθνικισμού θεωρούν τον αγώνα μεταξύ κρατών - καπιταλιστικών , σοσιαλιστικών ή ποικιωνδήποτε άλλων - για οικονομικούς πόρους σαν τυπικό και

πραγματικά εγγενές στοιχείο της φύσης του ίδιου του διεθνούς οικονομικού συστήματος . Αφού οι οικονομικοί πόροι είναι αναγκαίοι για την ισχύ , κάθε σύγκρουση είναι ταυτόχρονα οικονομική και πολιτική . Για αρκετούς λόγους , ο κυριότερος στόχος των εθνικιστικών ήταν η εκβιομηχάνιση . Πρώτον , οι εθνικιστές πίστευαν ότι η βιομηχανία είχε θετικές εξωτερικές επιδράσεις σε όλη την οικονομία και οδηγούσε σε γενική οικονομική ανάπτυξη . Δεύτερον , συνέδεαν την απόκτηση βιομηχανίας με την οικονομική αυτάρκεια και την πολιτική αυτονομία . Τρίτον , και σημαντικότερο , η βιομηχανία ήταν σε μεγάλη εκτίμηση επειδή αποτελούσε τη βάση της στρατιωτικής ισχύος και κατείχε κεντρική θέση για την εθνική ασφάλεια στο σύγχρονο κόσμο . Ο οικονομικός εθνικισμός εκπηγάζει ενμέρει από την τάση των αγορών να συγκεντρώνουν πλούτο και να επιβάλουν σχέσεις εξάρτησης ή ισχύος μεταξύ ισχυρών και ανίσχυρων οικονομιών . Στην πιο « καλοπροαίρετη » ή αμυντική μορφή του , ο οικονομικός εθνικισμός προσπαθεί να προστατεύσει τη χώρα από δυσμενείς εξωτερικές οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις . Στην πιο « κακοπροαίρετη » μορφή του , ο οικονομικός εθνικισμός είναι προϊόν του οικονομικού πολέμου . Ο τύπος αυτός επικρατεί κυρίως σε επεκτατικές δυνάμεις .

Σε έναν κόσμο ανταγωνιζόμενων κρατών , ο εθνικιστής πιστεύει ότι το σχετικό όφελος είναι σημαντικότερο από το αμοιβαίο όφελος . Έτσι τα έθνη προσπαθούν συνεχώς να μεταβάλλουν τους κανόνες , ή τα καθεστώτα που διέπουν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις , για να ωφεληθούν τα ίδια περισσότερο απ' ότι άλλες οικονομικές δυνάμεις . Ο οικονομικός εθνικισμός θα εξακολουθεί , κατά πάσα πιθανότητα , να ασκεί σημαντική επιρροή στις διεθνείς σχέσεις όσο υπάρχει το κρατικό σύστημα .

Αφού γνωρίσαμε τις δύο αυτές ιδεολογίες ας δούμε τώρα πιο διεξοδικά τι πρεσβεύουν για το διεθνές εμπόριο .

α) Η φιλελεύθερη θεωρία του διεθνές εμπορίου

Η φιλελεύθερη θεωρία πιστεύει ότι το διεθνές εμπόριο έχει ευεργετικές επιδράσεις τόσο στην πλευρά της ζήτησης όσο και στην πλευρά της προσφοράς της οικονομίας . Ο Adam Smith υποστηρίζει στο έργο του (ο πλούτος των εθνών) ότι το κλειδί για

τον εθνικό πλούτο και την ισχύ ήταν η οικονομική μεγέθυνση . Όταν το εμποροκρατικό κράτος εγείρει τα τείχη εναντίον της ανταλλαγής αγαθών και της διεύρυνσης των αγορών , περιορίζει την εγχώρια ευημερία και την οικονομική μεγέθυνση . Ο Smith ισχυριζόταν ότι το εμπόριο θα έπρεπε να είναι ελεύθερο και τα έθνη όφειλαν να συγκεντρώνουν τις προσπάθειες τους σε ότι μπορούσαν να κάνουν καλύτερα , ώστε να γίνουν πλούσια και ισχυρά . Στο κλασικό έργο (Αρχές Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας) ο David Ricardo έδωσε την πρώτη « επιστημονική » απόδειξη ότι το διεθνές εμπόριο είναι αμοιβαία επωφελές . Ο νόμος του περί του συγκριτικού πλεονεκτήματος ή κόστους προσφέρουν μια νέα βάση για την ανάπτυξη μιας φιλελεύθερης θεωρίας του εμπορίου και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο ολόκληρου οικοδομήματος της φιλελεύθερης οικονομικής .

Οικοδομώντας πάνω στις πρωτοπόρες ιδέες του Smith , ο Ricardo διατύπωσε το νόμο του συγκριτικού πλεονεκτήματος ως θεωρητική θεμελίωση του ελευθέρου εμπορίου . Ο Smith είχε υποστηρίξει την άποψη ότι το διεθνές εμπόριο στηριζόταν στο απόλυτο πλεονέκτημα , δηλαδή στη δυνατότητα ενός εξαγωγέα που διέθετε ένα ορισμένο ποσό παραγωγικών πόρων να παράγει μια ποσότητα αγαθών με χαμηλότερο κόστος απ' ότι οι ανταγωνιστές του . Με το νόμο του συγκριτικού πλεονεκτήματος ο Ricardo απέδειξε ότι η ροή εμπορίου μεταξύ χωρών καθορίζεται από το σχετικό κόστος των παραγόμενων αγαθών . Ο διεθνής καταμερισμός της εργασίας βασίζεται στο συγκριτικό πλεονέκτημα , και οι χώρες θα τείνουν να εξειδικευθούν σε εκείνα τα εμπορεύματα που το κόστος τους είναι σχετικά χαμηλό . Ακόμα και αν ένα έθνος μπορεί να έχει απόλυτο πλεονέκτημα απέναντι όλων των εθνών σε κάθε αγαθό , εξειδικεύεται στα αγαθά στα οποία έχει το χαμηλότερο συγκριτικό κόστος , αφήνοντας την παραγωγή των άλλων αγαθών σε άλλες χώρες - πράγμα που επιτρέπει σε όλες τις χώρες να ωφελούνται από την ανταλλαγή . Η κλασική θεωρία του εμπορίου , όπως διατυπώθηκε από τον David Ricardo , τον John Stuart Mill και άλλους , στηριζόταν σε έναν αριθμό σημαντικών παραδοχών ή αφαιρέσεων από την πραγματικότητα .

Η κλασική θεωρία παρέλειπε το κόστος μεταφοράς . Το συγκριτικό πλεονέκτημα ήταν στατικό , δώρο της φύσης , που δεν μπορούσε να μεταφερθεί από την μία χώρα στην άλλη . Η θεωρία βασιζόταν επίσης στην πεποίθηση ότι η ποσότητα και η αποδοτικότητα της εισροής εργασίας είναι ο κύριος καθοριστικός

παράγοντας του κόστους παραγωγής . Οι νεοκλασικοί συγγραφείς πρόσθεσαν το κόστος μεταφοράς , υπέθεσαν ότι υπάρχει μεγαλύτερη κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών μεταξύ χωρών και τόνισαν τη σπουδαιότητα των αυξανόμενων αποδόσεων κλίμακας ως εξήγηση του εμπορίου . Προσοχή δόθηκε επίσης στη δυναμική φύση του συγκριτικού πλεονεκτήματος , ενώ έγινε παραπέρα επεξεργασία της θεωρίας με τη βοήθεια μαθηματικών τεχνικών και στατιστικών δεδομένων . Στο κόστος της παραγωγής προστέθηκαν διάφοροι άλλοι παράγοντες , οδηγώντας στην έννοια της σχετικής προικοδότησης σε παραγωγικούς συντελεστές την εξήγηση των εμπορικών ροών . Η ίδια η έννοια της εργασίας τροποποιήθηκε σε « ανθρώπινο κεφάλαιο » και το κόστος επαναπροσδιορίστηκε ως « εναλλακτικό κόστος » . Οι κεντρικές ιδέες της νεοκλασικής οικονομικής προστέθηκαν για να ερμηνεύσουν τους όρους εμπορίου και άλλα ζητήματα .

Μια επιπρόσθετη και στενά συνδεδεμένη εξέλιξη είναι η επέκταση του ενδοεπιχειρησιακού και διεπιχειρησιακού εμπορίου που είναι το εμπόριο το οποίο διεξάγεται εξ ολοκλήρου μέσα σε μια πολυεθνική εταιρεία ή μεταξύ μερικών συνεργαζόμενων εταιριών διαμέσου μηχανισμών ``όπως οι κοινοπραξίες ή η υπερεργολαβική ανάθεση της παραγωγής συστατικών ενός τελικού προϊόντος .

Τις τελευταίες δεκαετίες , η θεωρητική έρευνα , αναγνωρίζοντας τις εξελίξεις αυτές , ασχολείται με τη διεθνή διάδοση των ολιγοπωλιακών εταιριών και τη διεθνοποίηση της παραγωγής , προσπαθώντας να εξηγήσει τις στρατηγικές των πολυεθνικών εταιριών , όπως είναι , για παράδειγμα , το μείγμα του εμπορίου και της διεθνούς παραγωγής ή ο τόπος εγκατάστασης της παγκόσμιας παραγωγής .

Η αντίθεση ανάμεσα στην παραδοσιακή θεωρία του εμπορίου και σ' αυτές τις νεότερες προσεγγίσεις είναι εκπληκτική . Οι κλασικές και νεοκλασικές υπέθεταν ότι η εργασία και το κεφάλαιο ήταν ακίνητα , ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα ήταν στατικό , και μόνο τελικά αγαθά ανταλλάσσονταν . Οι νεότερες αυτές θεωρίες , εξάλλου , προσπαθούν να εξηγήσουν έναν κόσμο όπου το κεφάλαιο είναι εξαιρετικά κινητικό και τα αγαθά ανταλλάσσονται σε κάθε βήμα της παραγωγικής διαδικασίας , από την τεχνολογική γνώση ως τα ενδιάμεσα αγαθά και από τα

συστατικά μέρη ως το τελικό προϊόν . Εξίσου σημαντικό και σε αντίθεση με τις παλιότερες θεωρίες που αγνοούσαν τις άμεσες ξένες επενδύσεις και την παραγωγή στο εξωτερικό , οι νεότερες θεωρίες έβλεπαν το εξαγωγικό εμπόριο και την ξένη παραγωγή σαν συμπληρωματικές όψεις των στρατηγικών των πολυεθνικών εταιριών .

Τέλος οι φιλελεύθεροι ξέρουν το ελεύθερο εμπόριο ως την καλύτερη πολιτική , επειδή η εξειδίκευση και ο διεθνής καταμερισμός της εργασίας αυξάνουν την ατομική παραγωγικότητα και επομένως τη συσσώρευση εθνικού όσο και παγκοσμίου πλούτου , αυξάνοντας επιπλέον , τις καταναλωτικές δυνατότητες .

β) Η Εθνικιστική θεωρία του διεθνούς εμπορίου

Οι οικονομικές εθνικιστές δίνουν έμφαση στο κόστος του διεθνούς εμπορίου σε συγκεκριμένες ομάδες και κράτη και ευνοούν τον οικονομικό προστατευτισμό και τον κρατικό έλεγχο στο διεθνές εμπόριο . Η κριτική που ασκούν στη φιλελεύθερη θεωρία του εμπορίου μπορεί να συνοψιστεί σε τρεις γενικές κατηγορίες : 1) οι συνέπειες του ελεύθερου εμπορίου για την οικονομική ανάπτυξη και το διεθνή καταμερισμό της εργασίας , 2) τα σχετικά μάλλον παρά τα οφέλη και 3) το αποτέλεσμα για την εθνική αυτονομία και η επίπτωση στην εγχώρια ευημερία .

Οι ρίζες του οικονομικού εθνικισμού μπορούν να αναζητηθούν στους μερκαντιλιστές συγγραφείς του δέκατου έβδομου και δέκατου όγδοου αιώνα . Έκθεση για το ζήτημα των βιομηχανιών του Alexander Hamilton παρουσιάστηκε στη βουλή των αντιπροσώπων των ΗΠΑ το 1791 , έριξε τον ιδεολογικό σπόρο του σύγχρονου οικονομικού εθνικισμού . Ο Hamilton εκσυγχρόνισε τη μερκαντιλιστική θέση και ανέπτυξε μια δυναμική θεωρία οικονομικής ανάπτυξης που βασιζόταν στην ανωτερότητα της βιομηχανίας έναντι της γεωργίας . Όχι μόνον ο πλούτος αλλά και η ανεξαρτησία και η ασφάλεια μιας χώρας , φαίνεται να συνδέονται υλικά με την ευημερία των βιομηχανιών . Κάθε έθνος , με άποψη γι' αυτά τα μεγάλα θέματα , οφείλει να κατέχει στο εσωτερικό του όλα τα ουσιώδη της εθνικής προσφοράς αγαθών . Σ' αυτά περιλαμβάνονται τα μέσα συντήρησης , η στέγη , ο ρουχισμός και η άμυνα .

Σύμφωνα με τον Hamilton και τους μεταγενέστερους υποστηρικτές του οικονομικού εθνικισμού, οι κυβερνήσεις μπορούν να μετασχηματίσουν την φύση των οικονομιών τους, άρα και τη θέση τους στη διεθνή οικονομία, μέσα απ' αυτό που αποκαλούν «βιομηχανικές πολιτικές». Η μεταφορά συντελεστών της παραγωγής από τις πιο αναπτυγμένες οικονομίες μπορεί να ενθαρρυνθεί για την ανάπτυξη συγκεκριμένων κλάδων. Ο Hamilton, παραδείγματος χάρη, υποστηρίζει ότι η μετανάστευση, ιδίως ειδικευμένης εργασίας, θα πρέπει να ενθαρρύνει την επίσπευση της εκβιομηχάνισης. Το έθνος θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνει την εισαγωγή ξένου κεφαλαίου και θα πρέπει να ιδρύσει ένα τραπεζικό σύστημα που να παρέχει επενδυτικό κεφάλαιο.

Όπως και άλλοι мерκαντιστές πριν απ' αυτόν, ο Hamilton ταύτισε την εθνική ισχύ με την ανάπτυξη των βιομηχανιών.

Κατά το δέκατο ένατο αιώνα, οι ιδέες του Hamilton άσκησαν μέγιστη επιρροή στη Γερμανία, όπου το ιδεολογικό έδαφος είχε ήδη προετοιμαστεί από τον Johann Fichte και τον Georg Hegel.

Στο βαρυσήμαντο έργο του National System of Political Economy ο List υποστηρίζει ότι οι θεωρίες του ελεύθερου εμπορίου των κλασικών Βρετανών οικονομολόγων ήταν η οικονομική πολιτική το ισχυρού, ότι δεν υπήρχε «φυσικός» ή αναλλοίωτος διεθνείς καταμερισμός της εργασίας που να βασίζεται στο νόμο του συγκριτικού αποτελέσματος και ότι ο καταμερισμός της εργασίας ήταν απλώς μια ιστορική κατάσταση που απορρέει από προηγούμενη άσκηση οικονομικής και πολιτικής ισχύος.

Πολλοί πίστευαν ότι η επιτυχία του προστατευτισμού στη Γερμανία και ο ρόλος του κράτους στη βιομηχανική ανάπτυξη της Γερμανίας δικαίωσαν τις θεωρίες του οικονομικού εθνικισμού. Η Γερμανία ήταν η πρώτη κοινωνία που εφάρμοσε μια συστηματική βιομηχανική πολιτική και υιοθέτησε την επιστημονική ανάπτυξή της βιομηχανίας της. Η γρήγορη αύξηση του γερμανικού πλούτου και της στρατιωτικής ισχύος στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα αποτέλεσε το παράδειγμα για άλλες κοινωνίες. Οι υποστηρικτές του οικονομικού εθνικισμού στο τέλος του εικοστού αιώνα

αμφισβητούν πάλι τη φιλελεύθερη παραδοχή ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα είναι σχετικά στατικό . Ισχυρίζονται ότι ο νόμος του συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι μια εκλογίκευση του υφιστάμενου διεθνούς καταμερισμού της εργασίας και προτείνουν μια εμπορική πολιτική που ενθαρρύνει την ανάπτυξη ή τη συντήρηση της εγχώριας βιομηχανίας . Από την μια , η έμφαση που δίνουν οι εθνικιστές στην εκβιομηχάνιση εστιάζεται , στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες , στην υιοθέτηση μιας στρατηγικής « υποκατάστασης των εισαγωγών » , από την άλλη , αρκετά αναπτυγμένα κράτη , βλέποντας την εκπληκτική επιτυχία της ιαπωνικής οικονομίας στις δεκαετίες `70 και `80 , υιοθέτησαν βιομηχανικές πολιτικές που αποσκοπούν στην ανάπτυξη ειδικών βιομηχανικών τομέων .

Ενώ οι οπαδοί του οικονομικού φιλελευθερισμού δίνουν έμφαση στο απόλυτο όφελος σε παγκόσμιο πλούτο από ένα καθεστώς του ελεύθερου εμπορίου , οι υποστηρικτές του οικονομικού εθνικισμού του δέκατου ένατου αιώνα και οι απόγονοί τους του εικοστού τονίζουν τη διανομή των ωφελειών από το διεθνές εμπόριο μεταξύ των διαφόρων χωρών . Οι εθνικιστές σημειώνουν ότι σε έναν κόσμο ελεύθερου εμπορίου οι όροι που το διέπουν τείνουν να ευνοούν την πιο αναπτυγμένη βιομηχανικά οικονομία .

Οι υποστηρικτές του οικονομικού εθνικισμού πίστευαν , επίσης ότι το ελεύθερο εμπόριο υπονομεύει την εθνική αυτονομία και τον κρατικό έλεγχο πάνω στην οικονομία , εκθέτοντας την οικονομία στις αντιξοότητες και τις αστάθειες της παγκόσμιας αγοράς και στην εκμετάλλευση από άλλες , ισχυρότερες οικονομίες . Υποστηρίζουν επίσης ότι η εξειδίκευση , ιδίως σε εξαγωγές εμπορευμάτων , περιορίζει την ευκαμψία, αυξάνει την ευπάθεια της οικονομίας σε δυσμενείς εξελίξεις , υποτάσσει την εγχώρια οικονομία στη διεθνή και απειλεί εγχώριους βιομηχανικούς κλάδους από τους οποίους εξαρτάται η εθνική ασφάλεια , η απασχόληση και άλλες αξίες της κοινωνίας .

Όπως τονίζουν με έμφαση οι εθνικιστές , η επέκταση της παγκόσμιας οικονομικής αλληλεξάρτησης δημιουργεί νέες μορφές εθνικής ανασφάλειας και νέους στίβους διεθνούς σύγκρουσης παράλληλα με την οικονομική μεγέθυνση .

Εξετάσαμε λοιπόν τις απόψεις που ήταν κυρίαρχες στο παρελθόν και αφορούν το διεθνές εμπόριο . Όπως προαναφέραμε η περίοδος των τελευταίων πενήντα ετών χαρακτηρίζεται από την όλο και μεγαλύτερη αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών , τη διεύρυνση των αγορών σε παγκόσμιο επίπεδο και την συνεχώς αυξανόμενη τάση των επιχειρήσεων να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις και τους μηχανισμούς που θα τις επιτρέψουν να διαδραματίσουν πρωτεύοντα ρόλο στην παγκόσμια οικονομία , διεισδύοντας σε νέους οικονομικούς χώρους .

Η αγορά με τους μηχανισμούς της προσδιορίζει τις τιμές των εισροών και των εκροών , τα κράτη προσπαθούν να επιτύχουν την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας , λαμβάνοντας μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής , ικανά να αντιμετωπίσουν προβλήματα που προκύπτουν από τις ατέλειες της αγοράς και οι επιχειρήσεις που αποτελούν τις βασικές μονάδες παραγωγής , επιδιώκουν την μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας προς όφελος των ίδιων και της οικονομίας .

Το παραπάνω πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας οδήγησε στη δημιουργία ενός διεθνοποιημένου οικονομικού στίβου και στη διαπλοκή των μηχανισμών που έχουν δημιουργήσει οι αγορές , τα κράτη και οι επιχειρήσεις , στην προσπάθειά τους να κερδίσουν καλύτερη θέση στον Διεθνή Οικονομικό Στίβο .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΤΙΒΟΣ

Προσπαθώντας να δώσουμε έναν ορισμό της διεθνοποίησης ,θα λέγαμε ότι είναι η τάση ορισμένες επιχειρήσεις να δημιουργούν νέες θυγατρικές και μη ,σε κράτη διαφορετικά από αυτά που εδρεύουν .Η νέα αυτή τάση δεν θα λέγαμε ότι δεν ήταν αναμενόμενη

Ο σύγχρονος κόσμος χαρακτηρίζεται από την αλματώδη αύξηση των αναγκών τόσο σε ποσοτικό επίπεδο ,καθώς ο πληθυσμός της γης αυξάνεται συνεχώς ,όσο και σε ποιοτικό ,με τις νέες χρήσεις των προϊόντων και τη συνεχή προσπάθεια για βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας ,που είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης .

Η προσπάθεια για ικανοποίηση των αναγκών σε παγκόσμιο επίπεδο δημιούργησε νέες αγορές και διεύρυνε τις παραδοσιακές ,ενώ παράλληλα τα κράτη και οι επιχειρήσεις αναζήτησαν νέους ανατροφοδοτούμενους μηχανισμούς οικονομικής ανάπτυξης ,σε τέτοιο βαθμό που για πρώτη φορά μας επιτρέπεται να αναφερόμαστε σε ένα διεθνοποιημένο οικονομικό στίβο .Παρακάτω αναφέρουμε τα χαρακτηριστικά και τις τάσεις του διεθνοποιημένου οικονομικού στίβου καθώς επίσης πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα .

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το κύρια χαρακτηριστικά του διεθνοποιημένου οικονομικού στίβου είναι τα εξής :

α) Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου

Τα παλαιά τα χρόνια πολλά κράτη ,για να προστατέψουν την εγχώρια παραγωγή ,είχαν θεσπίσει διάφορους δασμούς για τα εισαγόμενα προϊόντα .Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση των εισαγόμενων ,αφού τα «ξένα» προϊόντα ήταν πιο ακριβά κι επομένως λιγότερο ανταγωνιστικά .Τα τελευταία χρόνια όμως με την υποχώρηση των « οικονομικών συνόρων » αποδυναμώθηκε , η προστασία της εγχώριας παραγωγής . Έτσι και τα εισαγόμενα προϊόντα έγιναν ακόμη πιο ανταγωνιστικά αφού δεν πλήττονταν από φόρους . Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν το εμπόριο μεταξύ των κρατών να γίνει πιο προσιτό , αφού δεν υπήρχαν φραγμοί . Έτσι υπάρχει συνεχής ανταλλαγή αγαθών και το εμπόριο μεταξύ των κρατών διευρύνεται συνεχώς .

β) Η διεθνοποίηση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών

Πριν από λίγους μήνες , αποφασίστηκε στη Γενεύη από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) , η απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών . Η υλοποίηση της συμφωνίας αυτής θα υλοποιηθεί από το Φεβρουάριο του 1999 . Ο προστατευτισμός στις περιφερειακές και αναδυόμενες αγορές θα εξαφανιστεί , αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων σημαντικών ευκαιριών για τους ξένους επενδυτές οι οποίοι , κυρίως θα προέρχονται από τις αναπτυγμένες χώρες . Έτσι επιτυγχάνεται η διεθνοποίηση και η απελευθέρωση των αγορών και αυτό θα έχει ως συνέπεια την τοπική έξαρση του ανταγωνισμού και την αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών . Η εξέλιξη αυτή θα επιταχύνει , στις αναδυόμενες αγορές , τις διαδικασίες συγχωνεύσεων και εξαγορών , την αύξηση των κοινών επιχειρηματικών προσπαθειών καθώς και την μεταβολή των δικτύων διανομής χρηματοοικονομικών προϊόντων .

γ) Οι αλματώδεις τεχνολογικές εξελίξεις

Ο αιώνας που διανύουμε χαρακτηρίζεται από την τεχνολογική ανάπτυξη που έχει σημειωθεί . Η ανάπτυξη αυτή έχει άμεσο αντίκτυπο στους τομείς της παραγωγής , των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών . Έτσι είχαμε μεγάλη αύξηση της παραγωγής , λόγω της βελτίωσης τόσο των μέσων παραγωγής (με τη δημιουργία

νέων πιο σύγχρονων μέσων) , όσο και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται κατά την παραγωγή .

Επίσης η ανάπτυξη των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών , μείωσε το χρόνο μεταφοράς , με αποτέλεσμα τα αγαθά να ανταλλάσσονται πολύ γρηγορότερα , από ότι συνέβαινε τα παλιά χρόνια . Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την άμεση ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων .

ΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ Δ.Ο.Σ

Οι τάσεις που εμφανίζονται στον διεθνοποιημένο οικονομικό στίβο είναι οι παρακάτω :

α) Η οικονομική εξάρτηση και αλληλεπίδραση των δυνάμεων του κράτους της αγοράς και των επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο που η καθεμιά ενεργεί στις άλλες μετασχηματίζοντας και αλληλοπροσδιορίζοντας την μορφή τους .

β) Η επικράτηση του καπιταλιστικού δυτικού προτύπου ως μοναδικό πρότυπο κοινωνικής ευημερίας .

γ) Η μετατόπιση του γεωγραφικού επίκεντρου της « σχετικής αποδοτικότητας » σε συνάντηση με τη « σχετική αφθονία ή στείρτητας των επενδυτικών ευκαιριών ...» από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Δυτική Ευρώπη προς την Ιαπωνία και τις άλλες ανερχόμενες οικονομικές δυνάμεις της Ασίας και του αναπτυσσόμενου κόσμου (ζώνη του Ειρηνικού) .

δ) Η σημαντική σύνδεση της Αμερικάνικης και Ιαπωνικής οικονομίας , που είχε ως αποτέλεσμα οι δύο οικονομίες να συγκεντρώσουν το 1/3 τις παγκόσμιας παραγωγής , ενώ διάφοροι παράγοντες δημιούργησαν συνθήκες συγκριτικού πλεονεκτήματος που στάθηκαν δυσμενείς για την Αμερικάνικη οικονομία .

ε) Τα εμπορικά πρότυπα και ο διεθνής καταμερισμός της παραγωγής έχουν σαφώς επηρεαστεί από τις στρατηγικές ανάπτυξης των πολυεθνικών επιχειρήσεων .

στ) Η διεθνοποίηση της οικονομίας επέφερε συγκλονιστικές αλλαγές στη μορφή και το μέγεθος των επιχειρήσεων . Οι

περισσότερες νέες επιχειρήσεις δεν είναι σχεδιασμένες να παράγουν τυποποιημένα προϊόντα ούτε στηρίζονται στις οικονομίες κλίμακας . Αντίθετα παράγουν εξειδικευμένα αγαθά και υπηρεσίες , είναι μεγάλης προστιθέμενης αξίας , είναι δικτυωτές στην οργάνωσή τους , ενώ αναζητούν συνέχεια νέους τρόπους « για τη σύνδεση των λύσεων (δηλ. τι μπορεί να κάνει μια εταιρεία) και αναγκών (δηλ. τι χρειάζεται ο πελάτης)»

ζ) Στον σύγχρονο κόσμο στην κατανομή του πλούτου μεταξύ των κρατών , σοβαρό ρόλο διαδραματίζουν το διεθνές νομισματικό σύστημα που εφαρμόζεται , το διεθνές εμπόριο και οι ξένες επενδύσεις , τη στιγμή που αναγνωρίζεται ότι οι ροές των κεφαλαίων και της χρηματοδότησης « έχουν καταστεί ο πιο κρίσιμος δεσμός ανάμεσα στις εθνικές οικονομίες ».

η) Η αναζήτηση και η δημιουργία συνεργασιών και πράξεων από τα κράτη (GATT , Διεθνή Τράπεζα , Διεθνές Νομισματικό Ταμείο , Ε.Ε. , NAFTA , Συμφωνία του Σιάτλ , κ.ά.) καθώς και τις επιχειρήσεις με τις διάφορες μορφές επιχειρηματικού συνασπισμού (κοινοπραξίες κοινών συμφερόντων , καρτέλ , επιχειρηματικοί όμιλοι , κ.ά.) αποτελούν κυρίαρχη τάση σε μια συνεχή προσπάθεια ελέγχου και επηρεασμού των εξελίξεων που διαμορφώνουν οι νέες συνθήκες στον Δ.Ο.Σ.

θ) Το εμπόριο μεταξύ των κρατών διεξάγεται όλο και περισσότερο σε επίπεδο ημιτελών και ενδιάμεσων προϊόντων , παρά τελικών , ενώ η διάκριση μεταξύ προϊόντων και υπηρεσιών είναι περισσότερο δύσκολη στο επίπεδο παραγωγής .

ι) Η εργασία ως συντελεστής παραγωγής μετασχηματίζεται από τις νέες ανάγκες με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέα επαγγέλματα που « έντασης σκέψης » και σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες , στρατηγικές και απαιτήσεις .

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ & ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι ξένες επενδύσεις από εταιρείες των ανεπτυγμένων οικονομιών σε οικονομίες λιγότερο αναπτυγμένων χωρών είναι τόσο παλιές όσο και οι δραστηριότητες της Εταιρείας των Ανατολικών

Ινδιών και άλλων εταιρειών ριψοκίνδυνων μεγαλεμπόρων . Στο σύγχρονο κόσμο , υπήρξαν τρία κύματα τέτοιων επενδύσεων . Στην περίοδο της « παλιάς αποικιοκρατίας » του δεκάτου έβδομου και όγδοου αιώνα , ισπανικές , ολλανδικές και αγγλικές εταιρείες απέκτησαν ορυχεία και φυτείες στον Νέο Κόσμο και σε μέρη της Ασίας . Οι δραστηριότητες αυτές , στις περισσότερες περιπτώσεις , ισοδυναμούσαν με λεηλασία και εκμετάλλευση των αυτοχθόνων πληθυσμών και των ορυκτών και άλλων πλούτων τους . Στη διάρκεια του δευτέρου κύματος του « νέου ιμπεριαλισμού » στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα , η Αφρική , Νοτιοανατολική Ασία και άλλες περιοχές εντάθηκαν στα λίγα ιμπεριαλιστικά συστήματα που υπήρχαν . Μολονότι η εκμετάλλευση δεν σταμάτησε , οι ευρωπαϊκές επενδύσεις σε λιμενικές εγκαταστάσεις , σιδηρόδρομους και αστικά κέντρα , την εποχή αυτή , δημιούργησαν μια υποδομή που παραμένει ως τις μέρες μας , σημαντική σε πολλές λιγότερο αναπτυγμένες χώρες .

Το τρίτο κύμα άρχισε στη δεκαετία του 1960 , όταν αυτές οι λιγότερο αναπτυγμένες κοινωνίες υιοθέτησαν τις στρατηγικές υποκατάστασης των εισαγωγών σαν πιο γρήγορο δρόμο προς την αστικοποίηση . Εγείροντας υψηλούς φραγμούς στο εμπόριο , θεσπίζοντας διάφορα φορολογικά κίνητρα και παίρνοντας διάφορα άλλα μέτρα , ενθάρρυναν τις πολυεθνικές των Ηνωμένων Πολιτειών και άλλων αναπτυγμένων οικονομιών να εγκαταστήσουν θυγατρικές μεταποιητικές μονάδες μέσα στα σύνορά τους . Οι πολυεθνικές εταιρείες ίδρυσαν επίσης εργοστάσια - παραρτήματα σε ορισμένες νέο- εκβιομηχανισμένες χώρες για να παράγουν εξαρτήματα και να χρησιμεύουν σαν εξαγωγικές αποβάθρες για τις αγορές της αναπτυσσόμενης οικονομίας . Η ουσιαστική επιτυχία αυτών των μέτρων αποτέλεσε το έναυσμα νέων συζητήσεων γύρω από το ρόλο των μεταποιητικών πολυεθνικών στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες και προκάλεσε τη διατύπωση αιτημάτων για τη διεθνή ρύθμιση τους , που έγιναν τα βασικά στοιχεία στον αγώνα των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών για μια Νέα Διεθνή Τάξη . Με την κατάργηση της αποικιοκρατικής πολιτικής, την εθνικοποίηση και την αύξηση του τοπικού ελέγχου στο δεύτερο μισό του αιώνα μας , μειώθηκε η σημασία των ξένων επενδύσεων για την παραγωγή εμπορευμάτων στις λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες .

Μειονεκτήματα

Οι μομφές που απευθύνουν οι φιλοξενούσες κυβερνήσεις και οι ριζοσπάστες κριτικοί στις πολυεθνικές εταιρείες εμπίπτουν σε αρκετές κατηγορίες . Ο οικονομικός ισχυρισμός είναι ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις στρεβλώνουν την οικονομία και τη φύση της οικονομικής ανάπτυξης στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες . Αυτή η συνδεμένη ή « εξαρτημένη ανάπτυξη » έχει πολλές επιβλαβείς οικονομικές συνέπειες (Evans , 1979) . Οι πολυεθνικές εταιρείες θεωρούνται υπεύθυνες για τη δημιουργία μιας οικονομίας εργοστασίων - παραρτημάτων , με μικρές αναποτελεσματικές επιχειρήσεις που δεν είναι ικανές να δώσουν ώθηση στη συνολική ανάπτυξη της οικονομίας , οι τοπικές θυγατρικές επιχειρήσεις λειτουργούν σαν προσάρτημα της μητροπολιτικής εταιρείας και σαν περικλειστο έδαφος στη φιλοξενούσα χώρα , και όχι σαν μηχανές αυτοδύναμης οικονομικής μεγέθυνσης . Οι εταιρείες κατηγορούνται επίσης ότι εισάγουν ακατάλληλους τύπους τεχνολογίας , που εμποδίζουν τις γηγενείς τεχνολογικές εξελίξεις , και ότι χρησιμοποιούν παραγωγικές τεχνικές έντασης κεφαλαίου - με αποτέλεσμα να προκαλούν ανεργία και να ματαιώνουν την εμφάνιση εγχώριων τεχνολογιών . Μια άλλη κατηγορία που απευθύνεται στις πολυεθνικές είναι ότι διατηρούν τον έλεγχο της πιο προηγμένης τεχνολογίας και δεν την μεταφέρουν στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες σε λογικές τιμές . Επιπλέον , όπως υποστηρίζουν πολλοί , οι άμεσες ξένες επενδύσεις αυξάνουν την άνιση διανομή του εισοδήματος στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες . και , τέλος , με τον επαναπατρισμό των κερδών και την καλύτερη πρόσβασή τους στην τοπική χρηματαγορά , οι πολυεθνικές αποστραγγίζουν τη φιλοξενούσα χώρα από αναπτυξιακά κεφάλαια και δεν αφήνουν να δημιουργηθεί ντόπια επιχειρηματικότητα (Vaitsos , 1974) .

Άλλοι επικριτές υποστηρίζουν ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις είχαν αρνητικές πολιτικές συνέπειες στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες . Ισχυρίζονται , παραδείγματος χάρη , ότι επειδή οι εταιρείες χρειάζονται μια σταθερή κυβέρνηση στη φιλοξενούσα χώρα , που να

βλέπει με συμπάθεια τον καπιταλισμό , η εξαρτημένη ανάπτυξη ενθαρρύνει την εμφάνιση αυταρχικών καθεστώτων στη φιλοξενούσα χώρα και τη δημιουργία συμμαχιών ανάμεσα στο διεθνή καπιταλισμό και στις ντόπιες , αντιδραστικές ελίτ . Η εκμεταλλευτική αυτή συμφωνία στηρίζεται στην παρέμβαση των κυβερνήσεων καταγωγής των πολυεθνικών εταιρειών στις εσωτερικές υποθέσεις των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών . Με τον τρόπο αυτό , οι ξένες επενδύσεις τείνουν να εξαρτούν πολιτικά την φιλοξενούσα χώρα από τη μητρόπολη .

Υποστηρίζεται επίσης ότι υπάρχουν αρνητικά αποτελέσματα των άμεσων ξένων επενδύσεων στην πολιτιστική και κοινωνική ευημερία των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών . Η τυραννική παρουσία των ξένων εταιρειών στη φιλοξενούσα κοινωνία χαρακτηρίζεται σαν μια μορφή πολιτιστικού ιμπεριαλισμού , με την οποία η αναπτυσσόμενη χώρα χάνει τον έλεγχο πάνω στην πολιτιστική και κοινωνική της ανάπτυξη . Η ξένη εταιρεία έχει θεωρηθεί ότι υπονομεύει τις παραδοσιακές αξίες της κοινωνίας και ότι εισάγει , μέσα από τις διαφημίσεις και τις εμπορικές πρακτικές της , νέες αξίες και προτιμήσεις είναι ακατάλληλες για το λαό της φιλοξενούσας χώρας . Μερικοί βλέπουν τις ξένες αξίες όχι μόνο ως κακές αυτές καθαυτές , αλλά και ως επιζήμια για την ανάπτυξη της χώρας , επειδή δημιουργούν ζήτηση για πολυτελή και άλλα αγαθά που δεν ικανοποιούν τις πραγματικές ανάγκες των λαϊκών στρωμάτων .

Ίσως θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι όλες αυτές οι κατηγορίες έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους . Οι άμεσες ξένες επενδύσεις από πολυεθνικές στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες μπορεί να έχουν και είχαν άτυχες συνέπειες για την οικονομική , πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών . Η καταστροφή στην πόλη Μποπάλ της Ινδίας και η υποτιθέμενη αδιαφορία της Union Carbide μπορεί να αναφερθεί σαν ένα παράδειγμα . Ασφαλώς δεν είναι δύσκολο να βρούμε πολυάριθμες περιπτώσεις εγκλημάτων που διαπράττονται από εταιρείες , αλλά δεν είναι αυτό το ζήτημα . Οι επικριτές διατυπώνουν την κατηγορία ότι οι πολυεθνικές εταιρείες και οι άμεσες ξένες επενδύσεις λειτουργούν , εξαιτίας της ίδιας της φύσης τους , συστηματικά για να βλάψουν τη φιλοξενούσα χώρα . Υποστηρίζουν ότι οι σχέσεις ανάμεσα στις ξένες εταιρείες και τις

φιλοξενούσες χώρες θα είναι αναγκαστικά ολέθρια για τις τελευταίες . Η σαρωτική αυτή κριτική αφορά όχι μόνο ορισμένες πολυεθνικές επιχειρήσεις , αλλά τις πολυεθνικές ως θεσμό .

Τα διαθέσιμα εμπειρικά δεδομένα δεν επιτρέπουν την απαγγελία μιας ακραίας κατηγορίας . Γενικά , τα αποτελέσματα των πολυεθνικών στις αναπτυσσόμενες χώρες ήταν ευνοϊκά . Πράγματι , ο ρόλος των πολυεθνικών αδιάφορο αν ήταν αγαθοεργός ή κακόβουλος - έχει εξίσου διογκωθεί και από τους πολέμιους και από τους υποστηρικτές τους . Πολλά παραδείγματα των θεωρούμενων ως επιζήμιων συνεπειών των ξένων επενδύσεων είναι στην πραγματικότητα είτε αποτέλεσμα της πολιτικής των ίδιων των αναπτυσσομένων χωρών είτε αναπόσπαστο μέρος της ίδιας της αναπτυξιακής διαδικασίας . Η άποψη αυτή μπορεί να υποστηριχτεί με μια σύντομη εξέταση μερικών , από τις συγκεκριμένες κατηγορίες που απευθύνουν κατά των πολυεθνικών οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες .

Αν και είναι αλήθεια ότι οι διεθνείς εταιρείες έχουν συχνά εγκαταστήσει στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες αναποτελεσματικές μεταποιητικές θυγατρικές , αυτό μπορεί να είναι , και πρωτίστως ήταν , συνάρτηση της μικρής κλίμακας της τοπικής αγοράς στις περισσότερες από αυτές τις χώρες . Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες , ενθάρρυναν ,ως στοιχείο της στρατηγικής εκβιομηχάνισης με έμφαση στην υποκατάσταση των εισαγωγών και τους υψηλούς δασμούς , εταιρείες να επενδύουν σε προστατευόμενες αγορές , εκεί όπου είναι δύσκολο να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας και το κόστος είναι αναγκαστικά υψηλό . Η πρακτική αυτή μπορεί να οδηγεί σε μια μεταποιητική οικονομία περικλειστού τύπου , όταν εγκαθίστανται θυγατρικές που ασχολούνται με την παραγωγή εξαρτημάτων ή ενδιάμεσων προϊόντων . Στις ασιατικές χώρες που εκβιομηχανίστηκαν τελευταία , οι ευεργητικές συνέπειες της ανάπτυξης αυτού του τύπου φαίνεται να εξαπλώθηκαν σ' ολόκληρη την οικονομία , και έχουν γίνει μέρος μιας διαδικασίας γρήγορης εκβιομηχάνισης . Στο Μεξικό και σε ορισμένες άλλες χώρες , δεν φαίνεται να έχει συμβεί αυτό . Ωστόσο , το αν θα σημειωθούν ευνοϊκές εξελίξεις ή δυσμενείς , είναι κάτι που θα εφαρμόσουν οι φιλοξενούσες χώρες .

Εξετάζοντας το ζήτημα της μεταφοράς ακατάλληλης τεχνολογίας, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες θέλουν όχι μόνο τις πιο αναπτυγμένες τεχνολογίες, αλλά επίσης τεχνολογία έντασης εργασίας (τη λεγόμενη κατάλληλη τεχνολογία) για να μεγιστοποιήσουν την απασχόληση. Οι δυο αυτοί αντικειμενικοί στόχοι συχνά συγκρούονται, αν και οι νέο-εκβιομηχανισμένες χώρες - όπως η Ταϊβαν και η Σιγκαπούρη - έχουν σχετικά χαμηλό επίπεδο ανεργίας, χάρη στη συνολική οικονομική τους επίδοση. Παραπέρα, η μεταφορά τεχνολογίας έντασης κεφαλαίου από τις πολυεθνικές εταιρείες δεν έχουν αρκετά κίνητρα για να αναπτύξουν κατάλληλες τεχνολογίες, που θα μπορούσαν να είναι ανταγωνιστικές στις διεθνείς αγορές, επειδή οι επενδύσεις τους πραγματοποιούνται σε μια προστατευόμενη αγορά και έτσι είναι διασφαλισμένες από το διεθνή ανταγωνισμό. Πραγματικά, το ζήτημα της μεταφοράς τεχνολογίας είναι πρώτιστος ζήτημα οικονομικών συμφερόντων ανάμεσα στην πολυεθνική και την κυβέρνηση της φιλοξενούσας χώρας - δηλαδή είναι πρόβλημα καθορισμού της τιμής στην οποία η πρώτη θα πουλήσει τεχνολογία στη δεύτερη.

Όταν εξετάζεται το ζήτημα αν οι άμεσες ξένες επενδύσεις διευρύνουν ανισότητα της διανομής του πλούτου στη φιλοξενούσα χώρα, θα πρέπει κανείς να παρατηρήσει ότι η ίδια η οικονομική μεγέθυνση έχει την τάση να δημιουργεί ανισότητες πλούτου (R. Frank & Freeman, 1978). Η γρήγορη οικονομική μεγέθυνση, όπως υποστηρίζει ο S. Kuznets, φαίνεται να προκαλεί καμπύλη σχήματος U, αυξανόμενης αρχικά και κατόπιν φθίνουσας ανισότητας (Ruggie, 1983). Επειδή οι βιομηχανικές πολυεθνικές εταιρείες επενδύουν συχνότερα σε γρήγορα αναπτυσσόμενες οικονομίες, είναι δύσκολο να διαχωριστεί η επίδραση των πολυεθνικών από τις επιπτώσεις της ίδιας της αναπτυξιακής διαδικασίας. Μολονότι οι πολυεθνικές πληρώνουν πράγματι υψηλότερους μισθούς απ' ό,τι οι ντόπιες επιχειρήσεις κι επομένως μπορεί να είναι πληθωριστικές, δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία που να στηρίζουν την άποψη ότι η διανομή του εθνικού εισοδήματος συνδέεται αιτιωδώς με τις άμεσες ξένες επενδύσεις (Russett, 1983). Απεναντίας, αρκετές χώρες στις οποίες έχουν πραγματοποιηθεί πολλές ξένες επενδύσεις, όπως η Ταϊβαν και η Νότια Κορέα, έχουν πολύ πιο δίκαιη διανομή του εισοδήματος από εκείνες τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες που έχουν περιορίσει τις εξωτερικές επενδύσεις (Far Eastern Economic

Review , 23 Φεβρουαρίου 1984) . όπως έχουν αποδείξει με τις έρευνές τους ο Atul Kohli και οι συνάδελφοί του , πρωταρχικοί καθοριστικοί παράγοντες της διανομής του εισοδήματος , τουλάχιστον στη βραχυχρόνια περίοδο , είναι οι ίδιες οι πολιτικές των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Kohli κ.ά. 1984)

Η απάντηση στο ερώτημα αν οι άμεσες επενδύσεις εμποδίζουν ή όχι την βιομηχανική ανάπτυξη στη φιλοξενούσα χώρα εξαρτάται από το θεμελιώδες ζήτημα που τέθηκε από τον Veron πιο πάνω : Οι ξένες επενδύσεις εκτοπίζουν ή συμπληρώνουν τις τοπικές επενδύσεις ; Οι πολυεθνικές εταιρείες πραγματοποιούν αποκλειστικές επενδύσεις , και γι' αυτό υπάρχει έδαφος να αποδεχτεί κανείς ότι ενδεχομένως παραγκωνίζουν τις τοπικές βιομηχανίες . Ωστόσο , οι πολυεθνικές φέρνουν νέο κεφάλαιο και παραγωγική τεχνολογία και προσφέρουν γενικά ένα οικονομικό κίνητρο στην οικονομία . Σαφώς αυτών των συγκρουόμενων τάσεων , δεν μπορούμε να δώσουμε γενική ή οριστική απάντηση στο πιο πάνω ερώτημα . Στην περίπτωση , όμως όλων των νέο-εκβιομηχανισμένων χωρών , οι ντόπιες και οι ξένες επενδύσεις φαίνεται να είναι συμπληρωματικές .

Το ίδιο αβέβαιη είναι και η βασιμότητα του επιχειρήματος ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν αρνητικά πολιτικά αποτελέσματα , ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι τόσο πολλές κυβερνήσεις λιγότερο αναπτυγμένων χωρών είναι αυταρχικές . Είναι ασφαλώς αλήθεια ότι οι διεθνείς εταιρείες επιθυμούν σταθερά καθεστώτα και , χωρίς καμία αμφιβολία , δεν διστάζουν να δώσουν την στήριξη τους σε συντηρητικές κυβερνήσεις . Μπορεί κανείς να αναφέρει περιβόητα παραδείγματα πολιτικών παρεμβάσεων στις εσωτερικές υποθέσεις λιγότερο αναπτυγμένων χωρών από τις πολυεθνικές και τις χώρες προέλευσής τους` ο ρόλος της ITT και της CIA στην ανατροπή του Προέδρου της Χιλής Salvador Allende είναι ένα σχετικό παράδειγμα . Αυτό , όμως , που εκτιμούν οι πολυεθνικές είναι η πολιτική σταθερότητα και όχι ένας συγκεκριμένος τύπος διακυβέρνησης . Γι' αυτό , σε ολόκληρό τον λιγότερο αναπτυγμένο κόσμο συναντάμε συμμαχίες συμφέροντος ανάμεσα στις πολυεθνικές και τις τοπικές κυβερνήσεις πολλών διαφορετικών αποχρώσεων . Στη σοσιαλιστική Ανγκόλα , παραδείγματος χάρη , παρατηρήσαμε το παράδοξο κομμουνιστικές στρατιωτικές δυνάμεις της Κούβας να υπερασπίζονται τις εγκαταστάσεις παραγωγής

πετρελαίου της καπιταλιστικής Gulf Oil Company από τους «πολεμιστές της ελευθερίας» που υποστηρίζονταν από την Αμερικανική κυβέρνηση .

Η κατηγορία του πολιτιστικού ιμπεριαλισμού μπορεί επίσης να υποστηριχθεί ενμέρει . Ασφαλώς υπάρχουν παραδείγματα που οι διεθνείς εταιρείες , σύμφωνα με ανυστερόβουλους παρατηρητές , έχουν ασκήσει ολέθρια επίπτωση σε μια συγκεκριμένη κοινωνία με την προώθηση της κατανάλωσης συγκεκριμένων προϊόντων . Και πάλι , όμως , πρέπει κανείς να αναγνωρίσει ότι η ίδια η διαδικασία της ανάπτυξης καταστρέφει τις παραδοσιακές αξίες , επειδή κατ' ανάγκη συνεπάγεται τη δημιουργία νέων προτιμήσεων και ασυνήθιστων επιθυμιών . Στο κάτω - κάτω , αυτή ακριβώς είναι η ανάπτυξη . Επιπλέον , αν και οι εταιρείες μπορεί να ενισχύουν την επιθυμία για τα λεγόμενα ακατάλληλα αγαθά πολυτελείας , τα καταναλωτικά πρότυπα των αναπτυγμένων χωρών έχουν ένα αποτέλεσμα επίδειξης πάνω στις ελίτ και τα λαϊκά στρώματα παντού στο σημερινό κόσμο των γρήγορων επικοινωνιών . Ελάχιστες αναπτυγμένες χώρες , συμπεριλαμβανόμενων των σοσιαλιστικών χωρών , έχουν την κοινωνική πειθαρχία ή διαθέτουν ισχυρά κράτη ώστε να αντιστέκονται στην έλξη των μπλουτζίν, των Mercedes και των τρανζίστορ , αδιάφορο αν πραγματοποιούνται ή όχι στις χώρες αυτές άμεσες ξένες επενδύσεις .

Πλεονεκτήματα

Όποια κι αν είναι τα ουσιαστικά στοιχεία αυτών των κριτικών που ασκούνται στις άμεσες ξένες επενδύσεις , ορισμένες λιγότερο αναπτυγμένες χώρες ωφελήθηκαν σημαντικά στη διάρκεια των δεκαετιών του '70 και του '80 σε βάρος των εταιρειών και των χωρών καταγωγής τους . Η ισορροπία ισχύος στο πετρέλαιο και σε άλλες , σε μικρότερο βαθμό , εξορυκτικές βιομηχανίες , μεταβλήθηκε προς όφελος των φιλοξενούμενων χωρών στη δεκαετία του 1970 . Στην περιοχή της μεταποίησης , ακόμη και της υψηλής τεχνολογίας , ένας αριθμός αναπτυσσόμενων χωρών ακολούθησε με επιτυχία πολιτικές που αύξησαν τα οφέλη τους από τις ξένες επενδύσεις . Η επιβολή από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες απαιτήσεων επίδοσης στους ξένους επενδυτές , άλλαξε τους όρους των επενδύσεων υπέρ των φιλοξενουσών χωρών . Οι αλλαγές

αυτές συμπεριέλαβαν μεγαλύτερη τοπική συμμετοχή και περισσότερες κοινοπραξίες , διευρυμένη μεταφορά τεχνολογίας , εξαγωγή βιομηχανικών προϊόντων που παράγονται στην εγχώρια οικονομία , περιορισμούς στον επαναπατρισμό των κερδών κ.λ.π. Ωστόσο , παρά τα σημαντικά οφέλη ενός αριθμού λιγότερο αναπτυγμένων χωρών , οι χώρες αυτές , ως ομάδα , δεν έχουν βγει ωφελημένες , ούτε έχουν καταφέρει να επιβάλουν διεθνείς κανονισμούς για τις πολυεθνικές οι οποίοι θα άλλαζαν προς δικό τους όφελος τους όρους των επενδύσεων . Όποιοι κι αν είναι οι ειδικοί όροι της αναφαινόμενης σχέσης λιγότερο αναπτυγμένων χωρών - πολυεθνικών εταιριών , ορίζονται μέσα από διμερείς διαπραγματεύσεις ανάμεσα στις εταιρείες και τις κυβερνήσεις των φιλοξενουσών χωρών , και σύμφωνα με τις διαπραγματευτικές ικανότητες και τη σχετική ισχύ των δρώντων (Reisinger , 1981) .

Ο συνδυασμός των πολιτικών πιέσεων των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών και των παγκοσμίων αλλαγών στην οικονομική της χωροθεσίας , είχε σαν αποτέλεσμα ορισμένες λιγότερο αναπτυγμένες χώρες ωφεληθούν σημαντικά από τις άμεσες ξένες επενδύσεις . Είτε για να ικανοποιήσουν πολιτικά είτε για να αποκτήσουν πρόσβαση σε διευρυνόμενες αγορές , ή για να δημιουργήσουν εξαγωγικές βάσεις , οι αμερικάνικες και άλλες πολυεθνικές έχουν μεταφέρει προηγμένες τεχνολογίες στην Ινδία , τη Νότιο Κορέα και σε άλλες λιγότερο αναπτυγμένες χώρες και έχουν βοηθήσει σημαντικά την τεχνολογική τους πρόοδο (Grieco , 1982) . Σε πολλές περιπτώσεις , οι ατομικές εταιρίες και οι φιλοξενούσες χώρες έχουν γίνει εταίροι πρόθυμα ή απρόθυμα - , ανταγωνιζόμενες άλλες εταιρείες και άλλες χώρες τις παγκόσμιας αγοράς . Ο τύπος της συνεργασίας ή της οικονομικής συμμαχίας αποτελεί σημαντική όψη της παγκόσμιας μετατόπισης του συγκριτικού πλεονεκτήματος για πολλά προϊόντα των αναπτυσσομένων χωρών , καθώς επίσης και του καθεστώτος εμπορίου για το οποίο μιλήσαμε νωρίτερα .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ

Προαγωγή Ανταγωνιστικότητας Ελληνικής Οικονομίας Τη δεκαετία 1980-1990

Η πρωτική τάση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας, αντανakλάται στην εκτόπιση των ελληνικών προϊόντων από ξένα, τόσο στη εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά. Η στασιμότητα των ελληνικών εξαγωγών κατά την δεκαετία του 1980, απεικονίζει την εξασθένηση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας. Χώρες οι οποίες παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα, σημαίνει ότι τα παραγόμενα υπ'αυτών προϊόντα, εκπληρούν ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία δεν ικανοποιούν τα προϊόντα άλλων χωρών.

Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της ανταγωνιστικότητας είναι το ύψος της τιμής των παραγόμενων προϊόντων, ενώ μια σειρά άλλων παραγόντων όπως ποιότητα, συσκευασία, μέθοδοι τυποποίησης, συστήματα μοναδοποίησης, τρόποι διακίνησης, κ. α, αντικατροπτίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανταγωνιστικότητας. προϊόντα τα οποία μεγιστοποιούν την οικονομική απόδοση των ποσοτικών και των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών, βέβαιο είναι ότι θα τύχουν της προτίμησης των καταναλωτών. Η οικονομική πραγματικότητα επιβεβαιώνει την ισχύ της άποψης αυτής, καθώς χώρες οι οποίες έχουν καταφέρει να κατακλύσουν με τα προϊόντα τους την παγκόσμια αγορά και ταυτόχρονα τα αντίστοιχα προϊόντα άλλων χωρών να μην μπορούν να εκτοπίσουν τα δικά τους από τα εγχώρια, ακολούθησαν την πολιτική της μεγιστοποίησης των ποσοτικών και των ποιοτικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της ανταγωνιστικότητας. Οι περιβόητες χώρες του Ειρηνικού αποτελούν το καλύτερο παράδειγμα χωρών, οι οποίες παράγουν φτηνά και ποιοτικά καλά προϊόντα. Εάν τα προϊόντα της Ν. Κορέας δεν συνδύαζαν τη χαμηλή τιμή με την ποιότητα, τότε η Ν. Κορέα θα κατάφερνε την περίοδο 1960-1987 να αυξήσει τις εξαγωγές της από 0,03 σε 46,2 δις δολ. και το ακαθάριστο εθνικό προϊόν από 3,9 σε 121,3 δις δολ.;

Η αύξηση του εθνικού προϊόντος μιας χώρας εξαρτάτε ιδίως από την ανάπτυξη του εξαγωγικού εμπορίου. Χώρες οι οποίες δεν εξάγουν δεν μπορούν να αναπτυχθούν. Η στασιμότητα της ελληνικής οικονομίας άρχισε από την στιγμή, που τα ελληνικά προϊόντα συνάντησαν προσκόμματα διεξόδου στην εγχώρια και την διεθνή αγορά. Πράγματι, μετά το 1980 οι ελληνικές εξαγωγές παραμένουν σχεδόν στάσιμες και οι εισαγωγές ξένων προϊόντων σημειώνουν σταθερή άνοδο. Κατά την περίοδο 1981-1988 οι εξαγωγές της Ελλάδος παρέμειναν στάσιμες γύρω στα 5-6 δις δολ. και οι εισαγωγές αυξήθηκαν από 10,9 σε 13,9 δις δολ. (πιν 1). Ο πίνακας 2 αποκαλύπτει ότι σε διάφορες χώρες, οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στη σφαίρα του διεθνούς εμπορίου, η τάση των εξαγωγών και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος τους ήταν ομοιόμορφα ανοδική.

Στον πίνακα 41 βλέπουμε ότι ο λόγος αξίας εξαγωγών προ ΑΕΠ, στο σύνολο των ανεπτυγμένων χωρών κυμαίνεται γύρω στο 20%. Στις περισσότερες χώρες τόσο η αξία των εξαγωγών τους όσο και το ΑΕΠ την περίοδο 1960-87 αυξήθηκαν με γρήγορους ρυθμούς μεταβολής, γεγονός που αποκαλύπτει ότι η ικανότητα μιας χώρας να καρπωθεί κάποιο μερίδιο από το χώρο των διεθνών ανταλλαγών, παίζει ρυθμιστικό ρόλο στην αναπτυξιακή πορεία. Σε μερικές χώρες όπως οι ΗΠΑ, κα, ο λόγος αξίας εξαγωγών προς το ΑΕΠ κυμαίνεται σε επίπεδα κάτω του 10%, λόγω του ότι διαθέτουν πελώρια εσωτερική αγορά και η εγχώρια παραγωγή βρίσκει δίοδο σε αυτή. Από την άλλη μεριά, άλλες χώρες με μικρή εσωτερική αγορά πχ. Σουηδία, Δανία, Σιγκαπούρη, κα, επιδιώκουν την προώθηση των προϊόντων τους κυρίως στην διεθνή αγορά των πολλών εκατομμυρίων καταναλωτών. Εν τούτοις, τόσο για τις χώρες με μεγάλη όσο και για τις χώρες με την περιορισμένη εσωτερική αγορά, ο ρυθμός ανόδου των εξαγωγών τους, συνιστά αποφασιστικό στην ανάπτυξη των οικονομικών τους συστημάτων. Γι'αυτό, οι ανεπτυγμένες χώρες δίνουν ειδικό βάρος στην εξεύρεση μεθόδων οικονομικής πολιτικής και προγραμματισμού, για την διείσδυση των προϊόντων τους στην διεθνή αγορά.

Όταν οι επιχειρήσεις του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα στον τόπο μας δεν παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα, με αποτέλεσμα ο όγκος των ελληνικών εξαγωγών να παραμένει

στάσιμος και τα εισαγόμενα προϊόντα να εκτοπίζουν τα ελληνικά από την εγχώρια αγορά, είναι δυνατόν να γίνεται λόγος για αναπτυξιακούς στόχους οικονομικής πολιτικής; Στο πίνακα 3 παρατηρούμε ότι ελάχιστες είναι οι ελληνικές επιχειρήσεις, που εξάγουν προϊόντα ετήσιας αξίας άνω του ενός εκατομμυρίου δολαρίων αντίστοιχα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, είναι κενόδοξη κάθε συζήτηση για αναπτυξιακά οράματα, όταν οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν ελάχιστη παρουσία στη διεθνή και στη εγχώρια αγορά.

Φανερό είναι ότι το ύψος της τιμής πώλησης ενός προϊόντος, συνιστά τον κυριότερο προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας του. Η διαμόρφωση του ύψους της τιμής ενός προϊόντος, εξαρτάτε από τη μεταβολή της αξίας των παραγόντων που επηρεάζουν το συνολικό κόστος παραγωγής του, όπως αξία πρώτων υλών, αμοιβή εργασίας, συντήρηση κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, δαπάνες τοκοχρεολυτικών δόσεων για εξόφληση δανείων, δαπάνες για ενέργεια, δαπάνες διακίνησης, κα. Στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι το κόστος για την αμοιβή της εργασίας, αποτελεί το σπουδαιότερο ίσως παράγοντα διαμόρφωσης της τελικής τιμής των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς, το κόστος εργασίας ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος συνιστά βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας. Ο πίνακας 3 αποκαλύπτει ότι την περίοδο 1980-88, ο δείκτης κόστους εργασίας ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος στην Ελλάδα από 100 αυξήθηκε σε 440, ενώ την ίδια περίοδο στις σημαντικότερες των ανταγωνιστριών της Ελλάδος χωρών παρουσίασε μικρή διακύμανση π.χ Γερμανία από 100 σε 110, κ.α Αξιοπρόσεκτο είναι ότι στις ανταγωνιστικές της Ελλάδος χωρών, που εξάγουμε το 67% περίπου των προϊόντων μας ο δείκτης αυτός από 100 το 1980 αυξήθηκε σε 127 το 1988.

Δεδομένου ότι τα ελληνικά προϊόντα δεν διακρίνονται για την εκπλήρωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της ανταγωνιστικότητας, δηλαδή τυποποίηση, μέθοδοι διακίνησης, και , συνεπάγεται ότι η παραγωγή φθηνών προϊόντων θα πρέπει να αποτελεί κεντρική επιλογή της γενικότερης οικονομικής πολιτικής. Η παραγωγή όμως φθηνών αγαθών και υπηρεσιών, προϋποθέτει επίπεδο πληθωρισμού σε παρόμοια επίπεδα με των πληθωρισμό των ανταγωνιστριών χωρών. Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα τα τελευταία

χρόνια, κυμαίνετε σταθερά σε πολλαπλάσια επίπεδα από τον μέσο πληθωρισμό των χωρών της ΕΟΚ και του ΟΟΣΑ. Γι' αυτό, η απώλεια της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων έναντι των ξένων, λόγω του υπερβάλλοντα πληθωρισμού στη χώρα μας, αντισταθμίζεται με τη μέθοδο της διολίσθησης ή της υποτίμησης της δραχμής, έναντι των αντίστοιχων νομισμάτων των ανταγωνιστριών μας χωρών. Έτσι, την περίοδο 1980-88 η υποτίμηση της δραχμής έναντι του αμερικανικού δολαρίου ήταν 251,2%, του γερμανικού μάρκου 241,8%, της αγγλικής λίρας 163%, του ελβετικού φράγκου 273,6% και άλλα. Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός, ότι, η υποτίμηση της δραχμής έναντι των ισχυρών νομισμάτων της Δύσης το Φεβρουάριο του 1983 και τον Οκτώβριο του 1985 με τα μέτρα της πολιτικής σταθεροποίησης, δεν επέφεραν κανένα θετικό αποτέλεσμα για την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, εφόσον η στασιμότητα των εξαγωγών συνεχίστηκε και τα διαρθρωτικά προβλήματα του εμπορικού μας ισοζυγίου επιδεινώθηκαν.

Δημιουργία υγιών εξωστρεφών επιχειρήσεων

Η ενθάρρυνση δημιουργίας υγιών εξωστρεφών επιχειρήσεων, που θα συντελέσουν στην αύξηση των εξαγωγών της χώρας μας, θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό στόχο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής. Εξωστρεφής θεωρούνται οι επιχειρήσεις των οποίων οι πωλήσεις των προϊόντων τους διοχετεύονται κυρίως στις ξένες αγορές. Η ελληνική αγορά των 10 εκατομμυρίων καταναλωτών είναι πολύ μικρή, για να βρουν διέξοδο τα προϊόντα των εγχώριων επιχειρήσεων. Εκτός των περιορισμένων διαστάσεων της εσωτερικής αγοράς, ο ανταγωνισμός που δέχονται τα ελληνικά προϊόντα από τα ξένα, αποτελεί επίσης ένα πρόσθετο λόγο για την ενθάρρυνση ίδρυσης υγιών εξωστρεφών επιχειρήσεων. Με δεδομένο ότι το 55% των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδος διεξάγεται σήμερα με τις χώρες της ΕΟΚ και με την προοπτική των νέων αντικειμενικών συνθηκών, που θα διαμορφωθούν στον ευρωπαϊκό χώρο μετά το 1992 στα πλαίσια της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, η ύπαρξη αποδοτικών εξωστρεφών επιχειρήσεων κρίνεται αναγκαία όσο ποτέ άλλοτε.

Η εξωστρεφείς επιχειρήσεις στην χώρα μας όμως οφείλουν να είναι υγιείς, με την έννοια να μην εξαρτούν την επιβίωσή τους από τον τραπεζικό δανεισμό και να βασίζονται στην αναπτυξιακή τους πορεία ιδίως στα κερδοφόρα λειτουργικά τους αποτελέσματα. Στον πίνακα 3 παρατηρούμε διάφορες επιχειρήσεις π.χ. ΛΑΡΚΟ Α.Ε. Α.Ε.Μ.Μ.Ε.Λ., ΠΕΙΡΑΪΚΗ-ΠΑΤΡΑΪΚΗ κ.α., με δισεκατομμύρια δρχ οφειλές στο τραπεζικό σύστημα συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων εξαγωγικών βιομηχανικών μονάδων στην χώρα μας.

Πώς θα γίνουν οι επιχειρήσεις πιο ανταγωνιστικές

Εδώ ακριβώς μπαίνει το καίριο ζήτημα της ορθολογικής και επιστημονικά τεκμηριωμένης επενδυτικής πολιτικής. Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να επισημανθούν οι (υπό)κλάδοι της ελληνικής οικονομίας, στους οποίους μπορούν να επενδυθούν κεφάλαια για την ίδρυση οικονομικών μονάδων, ικανών να μπουν με αξιώσεις στη εσωτερική διεθνή αγορά. Ο εντοπισμός των (υπό)κλάδων της ελληνικής οικονομίας, που θα μπορούσαν να επιτευχθούν μεγάλοπνοα επενδυτικά προγράμματα, προϋποθέτει την πραγματοποίηση συστηματικών και σοβαρών ερευνητικών προσπαθειών, στα πλαίσια των φορέων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, π.χ. πανεπιστήμια, ινστιτούτα, τράπεζες, επιχειρήσεις κ.α. Πως όμως θα προσδιοριστούν οι επενδυτικές ευκαιρίες, εάν δεν δραστηριοποιηθούν οι διαφοροί φορείς με μεθοδικότητα στον τομέα της ερευνας ; Η επιτονη και συστηματοποιημένη ερευνητική προσπάθεια, είναι εκείνη που παίζει τον καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του οικονομικού συστήματος. Η έρευνα είναι μια πολυσύνθετη ένοια που περιλαμβάνει πλήθος παραγόντων που την διαμορφώνουν, όπως ακριβή γνώση των ποσοτικών και των ποιοτικών στοιχείων που αφορούν το συγκεκριμένο (υπο)κλάδο του οικονομικού συστήματος, την επισήμανση της καλύτερης μεθόδου μάνατζμεντ, κλπ. Εάν οι παράγοντες αυτοί δεν πληρούνται, τότε είναι αμφίβολη η επισήμανση των αποδοτικότερων επενδυτικών ευκαιριών και η διατήρηση ή η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

Από την άλλη μεριά, θα πρέπει να υπάρχει ειδική μέριμνα από την πλευρά του κράτους, προς τις μονάδες που πραγματοποιούν κέρδη και χαρακτηρίζονται υγιείς. Οι υπηρεσίες του κράτους οφείλουν να συνεργάζονται αρμονικά και με πνεύμα καλής θέλησης, με τα στελέχη των υγιών επιχειρήσεων. Κατ'αυτό τον τρόπο, το κράτος θα συμβάλλει θετικά με τις υπηρεσίες του στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Τα αποκρουστικά συμβάντα, που παρατηρούνται στις καθημερινές επαφές των ιδιωτικών επιχειρήσεων με τις υπηρεσίες του ιδιοτικού τομέα, θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν. Για παράδειγμα είναι αδιανόητο κάποιο υπουργείο να μεταβάλλει ξαφνικά και απροηδοποίητα την πολιτική του έναντι των ιδιωτικών επιχειρήσεων με την θέσπιση κάποιου νόμου που αποτελεί εμπόδιο στη προώθηση των προϊόντων τους.

Η εκπλήρωση του στόχου της δημιουργίας υγιών επιχειρήσεων και της βοήθειας ανάπτυξης των ήδη υπαρχουσών, θα συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην οικονομική πρόοδο της χώρας. Παρ'ότι οι όροι και οι συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού για τη επίτευξη ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ γύρω στο 5%, εν τούτοις με κριτήριο την εμπειρία της περιόδου 1950-1980 όλα είναι πιθανά. Ο τουρισμός, η ναυτιλία, η μεταποιητική γεωργική βιομηχανία, και κ.α, αποτελούν κλάδους της εθνικής μας οικονομίας στους οποίους μπορούν να αναληφθούν αξιόλογες επενδυτικές προσπάθειες, δεδομένου των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα έναντι άλλων χωρών. Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να ενεργοποιηθούν οι αρμόδιοι φορείς του ιδιοτικού και του δημόσιου τομέα, ώστε ο στόχος η χώρα μας, να παράγει ανταγωνιστικά αγαθά και υπηρεσίες, να γίνει χειροπιαστό γεγονός.

Προσδιορισμός κατάλληλης μεθόδου ιδιωτικοποίησης

Στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι η οικονομική πολιτική της ιδιωτικοποίησης (privatization) δεν είναι εύκολη υπόθεση, αλλά μια μέθοδος πολιτικής που προϋποθέτει προσεκτικά βήματα και βαθύ συλλογισμό από τους αρμόδιους φορείς κατά την διαδικασία εφαρμογής της. Βασική επιδίωξη της πολιτικής της ιδιωτικοποίησης

είναι να μεταφερθούν αρμοδιότητες του κράτους σε ιδιωτικά χέρια, με απώτερο στόχο την ελαχιστοποίηση του κοινωνικού κόστους και την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας. Η σύγχρονη οικονομική θεωρία εξετάζει το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης, σαν ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο των Supp-Side Economics, γιατί η ιδιωτικοποίηση στοχεύει στην ποιοτική βελτίωση προσφοράς των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών της κοινωνίας προς τον πολίτη και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του αγοραίου συστήματος.

Ανάλογα του ποσοστού της συμμετοχής των ιδιωτικών φορέων στο πακέτο των μετοχών της υπό ιδιωτικοποίησης κρατικής επιχείρησης, τον τρόπο που το κράτος θα ασκεί την εποπτεία του στην ιδιωτικοποιημένη επιχείρηση και την διαμόρφωση του νέου θεσμικού πλαισίου που θα προσδιορίζει τα όρια και τους κανόνες οικονομικής δραστηριότητας της ιδιωτικοποιημένης κρατικής επιχείρησης, προσδιορίζονται στην πράξη οι διάφορες πολιτικές ιδιωτικοποιήσεις. Για παράδειγμα στη Μ. Βρετανία η πολιτική της ιδιωτικοποίησης μετά το 1979, στόχευε στη μεταφορά κρατικών επιχειρήσεων στον ιδιωτικό τομέα, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό του πακέτου των μετοχών της υπό ιδιωτικοποίησης κρατικής επιχείρησης διατίθεται σε μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις, σε μικροεπενδυτές και στους εργαζόμενους της επιχείρησης. Γνωστές κρατικές επιχειρήσεις στην Μ.Βρετανία που ιδιωτικοποιήθηκαν με την μέθοδο της πώλησης του πακέτου των μετοχών τους σε ιδιωτικές επιχειρήσεις σε ποσοστό που υπερβαίνει συχνά το 50%, είναι οι British Telecom Corporation, British Petroleum Ltd, British National Oil Corporation, British Airways, National Bus Company, British Gas Corporation, Suiz Finance Company, Enterprise Board, Jaguar, Rolls Royce, Sea Link, κα. Σε άλλες χώρες π.χ. Ιταλία, Ισπανία, Σιγκαπούρη, Ταυλανδη, κ.α., το κράτος με την πολιτική της ιδιωτικοποίησης κρατησε την κυριότητα της ιδιοκτησίας της κρατικής επιχείρησης, σε ποσοστό μικρότερο του 50% του πακέτου των μετοχών.

Η πολιτική της ιδιωτικοποίησης έχει αποδειξει στην πράξη, ότι, η τιμή προσφοράς και η ποιότητα των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών από τις ιδιωτικοποιημένες κρατικές επιχειρήσεις προς τους πολίτες, είναι καλύτερες από ότι στο παρελθόν που τα ίδια αγαθά και υπηρεσίες προσφέρονταν από κρατικούς φορείς.

Κατά τις δεκαετίες του 1970 και ιδίως του 1980 εκτιμάται ότι εκατό περίπου χώρες από όλον τον κόσμο, ακολούθησαν άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο τη πολιτική της ιδιωτικοποίησης. Χώρες διαφορετικών επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης όπως ΗΠΑ, Μ.Βρετανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Σουηδία, Τουρκία, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, Νοτιο Κορέα, Τζαμάικα, Αργεντινή, Χιλή, Ινδίες, Σρι Λανκα, Κоста Ρίκα, Ζάμπια, Γκανά, Τογκο, Τανζανία, Νιγηρία, Ζαίρ, κα με την ιδιωτικοποίηση δραστηριοτήτων του κρατικού φορέα, απάλυναν ή θεράπευσαν χρονίζοντα κοινωνικοοικονομικά τους προβλήματα. Επίσης χώρες με διαφορετικά πολιτικοκοινωνικά συστήματα όπως Ρωσία, Ουγκαρία, Βιετνάμ, Γιουγκοσλαβία, Κούβα, κα έχουν δανειστεί αρκετές από τις αρχές της οικονομικής πολιτικής της ιδιωτικοποίησης, με βασική επιδίωξη να προάγουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των δραστηριοτήτων του κρατικού τους τομέα.

Οι κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες που επικρατούν στην συγκεκριμένη χώρα, παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην μέθοδο της ιδιωτικοποίησης που πρόκειται να υιοθετηθεί. Ως το βασικότερο αίτιο της ανάληψης της πολιτικής της ιδιωτικοποίησης, θεωρείται το μεγάλο ύψος των ζημιών (ελλειμμάτων) των διαφόρων δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, που προκαλούν στην συνέχεια ανισοροπιακά στη προσωπικότητα του οικονομικού συστήματος, όπως πληθωρισμός, διεύρυνση του συνολικού δημοσίου χρέους, υπέρμετρα φορολογικά βάρη, ανισοκατανομή των πλουτοπαραγωγικών πόρων, κ.α. Άλλα αίτια τα οποία επιβάλλουν την προσφυγή των κυβερνήσεων στην συνταγή της ιδιωτικοποίησης, είναι τα προβλήματα που προκαλούνται από την εντυπωσιακή εξάπλωση του κρατικού τομέα τις τελευταίες δεκαετίες, όπως γραφειοκρατικός υδροκεφαλισμός των δημοσίων υπηρεσιών, δικαιοδοσία στην διδασκαλία λήξης αποφάσεων, έλλειψη αποδοτικού μανάτζμεντ, δυσκαμψία στην γρήγορη αφομοίωση των σύγχρονων μεθόδων παραγωγής, κ.α. Εν τούτοις, τα αίτια που ωθούν τις κυβερνήσεις στην πολιτική της ιδιωτικοποίησης ποικίλουν από χώρα σε χώρα, λόγω της διαφοροποιημένης διάρθρωσης των κοινωνικών και των οικονομικών θεσμών.

Στην περίπτωση της Ελλάδος η αναζήτηση κάποιας πολιτικής ιδιωτικοποίησης, φαίνεται ότι κρίνεται επιβεβλημένη ως συνέπεια των

υπερδιογκομένων δημοσίων ελλειμμάτων. Εάν η ιδιωτικοποίηση κριθεί τελικά ως μέθοδος πολιτικής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του δημοσίου τομέα στην χώρα μας, θα πρέπει να εφαρμοστεί με προσεκτικά βήματα και όχι με επιπολαιότητα, κάτι που άλλωστε χαρακτηρίζει την ιδιοσυγκρασία της φυλής μας. Δεδομένου των διαρθρωτικών αδυναμιών, που αντιμετωπίζει ο ιδιωτικός τομέας στην χώρα μας και της νοοτροπίας η οποία διακατέχει τη συμπεριφορά του νεοέλληνα όπως παραοικονομισμός, ευνοιοκρατισμός, καιροσκοπισμός, κ.κ, η πολιτική της ιδιωτικοποίησης θα πρέπει να ενοποιεί όλες αυτές τις ιδιομορφίες της ελληνικής κοινωνίας.

Η πιο αποτελεσματική πολιτική ιδιωτικοποίησης, που φαίνεται ότι ταιριάζει στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας, είναι η μεταφορά του μανάτζμεντ των υπό ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων και οργανισμών σε πετυχημένες ιδιωτικές επιχειρήσεις, διατηρώντας ως το κράτος την ιδιοκτησία τους σε ποσοστό άνω του 50% και την κυριότητα των νομικών δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτήν. Ο ουσιαστικός στόχος της προτεινόμενης μεθόδου ιδιωτικοποίησης, είναι το κράτος να παραμείνει ιδιοκτήτης του μεγαλύτερου ποσοστού των εγκαταστάσεων και των άλλων περιουσιακών στοιχείων, των υπό ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών. Η ιδιωτικοί φορείς που θα αναλαμβάνουν την διαχείριση των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών θα πρέπει να γνωρίζουν με ακρίβεια τις αρμοδιότητες που θα απορρέουν από το νέο θεσμικό καθεστώς. Για παράδειγμα με την ανάθεση του μανάτζμεντ των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών σε κάποιους ιδιωτικούς φορείς, ποιος θα έχει την υπευθυνότητα και την δικαιοδοσία σε μια σειρά καίριων ζητημάτων κριτικής όπως προσλήψεις, απολύσεις, ή μεταθέσεις προσωπικού, κοινωνική ασφάλιση προσωπικού, όροι δανιοδότησης από τις κρατικές τράπεζες, κ.α.

Όπως βλέπουμε, τα διαδικαστικά βήματα που απαιτούνται για τη χάραξη κάποιας πολιτικής ιδιωτικοποίησης, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η διαδικασία της ιδιωτικοποίησης στη χώρα μας, θα πρέπει να γίνει προσεκτικά και με αυστηρά κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες αποτυχίας της. Το αρνητικό παράδειγμα μερικών χωρών πχ Χιλή, όπου η πολιτική της ιδιωτικοποίησης εφαρμόστηκε στην αρχή λαθεμένα, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο, θα πρέπει να μας

προβληματίσει. Όπως ήδη προαναφέρθηκε, τα ουσιαστικά κριτήρια τα οποία οφείλει να εκπληρεί η πολιτική της ιδιωτικοποίησης στη χώρα μας, είναι η διατήρηση του μεγαλύτερου ποσοστού του πακέτου των μετοχών της υπο ιδιωτικοποίησης δημόσιας επιχείρησης από το κράτος και η συνεργασία του κράτους με υγιείς και πετυχημένους στην πράξη ιδιωτικούς φορείς. Η ικανοποίηση των κριτηρίων αυτών οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι, το μέλλον της ιδιωτικοποίησης στη χώρα μας, εάν κάποτε κριθεί ως αποτελεσματικός στόχος της οικονομικής πολιτικής θα είναι προσοδοφόρο και θετικό για το μέλλον της εθνικής μας οικονομίας.

Η Ελληνική οικονομία τη δεκαετία που διανύουμε

Η εικόνα του ελληνικού εμπορικού ισοζυγίου δεν ήταν ποτέ - και πολύ περισσότερο ίσως το 1997 - η εικόνα ενός υγιούς οργανισμού και κανένας δεν μπορεί να ισχυρισθεί με βεβαιότητα ότι αυτή η κατάσταση βαίνει προς βελτίωση. Τα συμπεράσματα μιας πρόσφατης μελέτης του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος, τα οποία αφορούν τις ελληνικές εξαγωγικές επιδόσεις και ανακοινώθηκαν την εβδομάδα που πέρασε με την ευκαιρία του Β' Πανελληνίου Συνεδρίου Εξαγωγών, δείχνουν τις βελτιώσεις οι οποίες έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στο ελληνικό εξαγωγικό μέτωπο, αλλά «μεταφέρουν» και ένα μήνυμα για την πορεία των επόμενων ετών που με τίποτε δεν μπορεί να θεωρηθεί ευχάριστο. Οι ελληνικές εξαγωγές έχουν αυξηθεί κατά 39,7% σε αξία από τις αρχές της δεκαετίας του '90, αλλά τα πρώτα διαθέσιμα στοιχεία του 1997 διαφοροποιούν αυτή την εικόνα. Στο πρώτο τρίμηνο του περασμένου έτους, όπως ανακοινώθηκε, «η αξία των ελληνικών προϊόντων με κατεύθυνση τις αγορές του εξωτερικού παρουσίασε πτώση κατά 3,2% σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα της προηγούμενης χρονιάς».

Όπως αναφέρεται σε άλλο σημείο των συμπερασμάτων της έρευνας, οι εισαγωγές της Ελλάδας είναι υπερδιπλάσιες των εξαγωγών. Το 1996 είχαν ανέλθει σε 21,1 δισ. δρχ. και ήταν αυξημένες κατά 6,8%, ενώ το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας έχει επιδεινωθεί σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας. Παρά την ανοδική πορεία των ελληνικών εξαγωγών, η χώρα μας πραγματοποιεί τις μικρότερες εξαγωγές από όλες τις χώρες - μέλη της Ένωσης. Το

ελληνικό μερίδιο στο σύνολο των εξαγωγών της Ένωσης υπολογίζεται ότι ήταν το 1996 στο 0,53% έναντι 0,66% το 1992. Τα ελληνικά προϊόντα που κατευθύνθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1996 αντιστοιχούσαν στο 52% της αξίας των συνολικών ελληνικών εξαγωγών παρουσιάζοντας το χαμηλότερο ποσοστό της τελευταίας δεκαετίας. Την ίδια περίοδο οι συναλλαγές με την Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσίασαν μείωση 16,4%, γεγονός το οποίο, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών, «κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την πορεία των ελληνικών εξαγωγών». Αντίθετα, οι εξαγωγές προς τις αγορές της Ανατολικής Ευρώπης ως πρόσφατα παρουσίαζαν συνεχή αύξηση, από το 1992 που ξεκίνησε η ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου μας προς τις χώρες αυτές.

«Η βιομηχανική παραγωγή τη δεκαετία του '80 είχε στασιμότητα, επίσης είχαμε έξαρση της στασιμότητας αυτής, η οποία συνοδεύθηκε με συρρίκνωση στις αρχές της δεκαετίας του '90. Η κατάσταση αυτή τώρα ανατρέπεται και έχουμε ουσιαστική αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής μέσα στο 1998, η οποία πλησιάζει το 7% και οφείλεται στην αλλαγή του κλίματος που είχε δημιουργηθεί τα παλαιότερα χρόνια, όπως επίσης και στην εξυγίανση της βιομηχανίας, η οποία προήλθε από τη συρρίκνωση των τελευταίων ετών. Καθοριστικός παράγοντας για τις θετικές αυτές εξελίξεις υπήρξε και η ραγδαία πτώση των επιτοκίων. Ορισμένες επιχειρήσεις που δεν μπόρεσαν να παραμείνουν βιώσιμες έκλεισαν. Σήμερα το 70% των ελληνικών βιομηχανιών είναι κερδοφόρες και είναι και εξαγωγικές. Αυτό είναι μια σημαντική ένδειξη ότι έχουν βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους. Περίπου το 58% των εξαγωγών της χώρας προέρχεται από βιομηχανικά προϊόντα. Ιδιαίτερα θα ήθελα να τονίσω ότι ο ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής είναι από τους υψηλότερους στην Ευρώπη, όμως έχουμε μια ταχύτερη αύξηση του κόστους εργασίας από την Ευρώπη και ως εκ τούτου εξουδετερώνεται σε ένα βαθμό το πλεονέκτημα της αυξήσεως της παραγωγικότητας. Πιστεύω ότι η ελληνική βιομηχανία τώρα απογειώνεται και αφού αρθούν τα αντικίνητρα που συνεχίζει να έχει η χώρα θα έχουμε θεαματικότερα αποτελέσματα. Και λέγοντας αντικίνητρα, εννοώ την ανεπαρκή υποδομή, τη γραφειοκρατία, την πολυπλοκότητα στις διαδικασίες που εμποδίζουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων σε καθημερινή βάση, την υψηλή φορολογία που υπάρχει σε σχέση με άλλες χώρες

σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις και τη λειτουργία των επιχειρήσεων, την ανεπαρκή επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων».

Από την έντονη όμως εξαγωγική δραστηριότητα αρκετές ελληνικές επιχειρήσεις έχουν προχωρήσει σε επενδύσεις σε πολλές από αυτές τις αγορές. «Η διαφυγή των ελληνικών επιχειρήσεων από τα ασφυκτικά όρια της μικρής ελληνικής αγοράς στον ανοικτό ορίζοντα των ωκεανών αποτελεί μια αλλαγή κεφαλαιώδους σημασίας και δημιουργεί νέες προοπτικές». Με αυτή τη θεαματική επέκταση μεταβάλλεται και ο ίδιος ο χαρακτήρας των εμπορικών συναλλαγών.

Η κυρία Σακελλαρίδου τονίζει ακόμη ότι «η διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων όχι μόνο με την εγκατάστασή τους στο εξωτερικό - μια εγκατάσταση που πρέπει να σημειωθεί ότι άρχισε κατά κανόνα από και εξαιτίας των εξαγωγών - αλλά και με την ανάδειξη των εξαγωγών από συμπληρωματικό στοιχείο της παραγωγικής δραστηριότητάς τους σε αποφασιστικό παράγοντα του στρατηγικού σχεδιασμού τους έχει συμβάλει ιδιαίτερος στις εξαγωγικές επιδόσεις και στην παρουσία της Ελλάδας στις αναδύμενες αγορές».

Επιπροσθέτως σημειώνει ότι «η διεθνής αυτή δραστηριότητα συνέβαλε ώστε πολλές ελληνικές επιχειρήσεις να αποκτήσουν μεγέθη ανταγωνιστικότερα διεθνώς. Ήδη ο κύκλος εργασιών αρκετών επιχειρηματικών ομίλων στην εσωτερική και στην εξωτερική αγορά έχει φθάσει ή υπερβαίνει το 1 δισ. δρχ. Στον ορίζοντα του 2000 εξάλλου η δραστηριότητα ορισμένων επιχειρηματικών ομίλων στο εξωτερικό θα είναι μεγαλύτερη από τον κύκλο εργασιών τους στην εσωτερική αγορά». Σε αυτά τα πλαίσια, υποστηρίζει η κυρία Σακελλαρίδου, είναι σημαντικός ο ρόλος του Οργανισμού Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων, ο οποίος διαθέτει πλέον εγγυοδοτικό κεφάλαιο ύψους 300 δισ. δρχ. και έχει επεξεργασθεί ειδικά προγράμματα για την ασφάλιση των δραστηριοτήτων των ελληνικών επιχειρήσεων στην περιοχή.

Από το 1994 η διοίκηση του οργανισμού έχει ξεκινήσει την υλοποίηση ενός φιλόδοξου πενταετούς προγράμματος δράσης το οποίο στοχεύει στην αναβάθμιση του ΟΑΕΠ και έχει ήδη υλοποιηθεί κατά 70% περίπου. Στο πλαίσιο του προγράμματος

αυτού η διοίκηση του ΟΑΕΠ κατέβαλε κάθε προσπάθεια για ενημέρωση των ενδιαφερόμενων εξαγωγέων με εκδόσεις έντυπου υλικού, διαφημιστικές καταχωρήσεις, διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων σε διάφορα σημεία της χώρας κ.ά. Επίσης έγινε αναδιοργάνωση των υπηρεσιών του οργανισμού, δημιουργήθηκαν νέα τμήματα, διπλασιάστηκε το προσωπικό του, υπήρξε συνεργασία και μεταφορά τεχνογνωσίας από άλλους μεγάλους αντίστοιχους οργανισμούς του εξωτερικού, αναβαθμίστηκε πλήρως η υλικοτεχνική υποδομή.

Συμπεράσματα

Το οικονομικό πρόγραμμα που εφαρμόζει η ελληνική κυβέρνηση θεωρείται από τους θεσμικούς αυτούς επενδυτές ότι μεγιστοποιεί την πιθανότητα συμμετοχής της χώρας στην Οικονομική Νομισματική Ένωση την 1.1.2001. Ως αποτέλεσμα, το ενδιαφέρον τους για την Ελλάδα είναι πολύ μεγάλο, όπως και τα κεφάλαια που μπορεί να επενδύσουν. Τα κίνητρα είναι η προοπτική μείωσης του πληθωρισμού και ιδιαίτερα η συνακόλουθη και σταδιακή σύγκληση των επιτοκίων με αυτά της Ευρωζώνης, που δημιουργεί κέρδη υπεραπόδοσης των κεφαλαίων τα οποία θα επενδυθούν εγκαίρως στην ελληνική οικονομία, οι ιδιωτικοποιήσεις και οι διαρθρωτικές αλλαγές που υλοποιούνται, και αναμένεται να αυξήσουν την παραγωγικότητα και την κερδοφορία των παραγωγικών μονάδων της οικονομίας, η προοπτική συνέχισης της χρηματοδότησης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί δέκα ακόμη χρόνια, η συναλλαγματική σταθερότητα, και κυρίως η συνέπεια, συνέχεια και αποφασιστικότητα στην εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής.

Η ροή της επένδυσης των διεθνών κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία είναι θετική συνάρτηση των διεθνών εξελίξεων. Όσο το διεθνές οικονομικό κλίμα βελτιώνεται τόσο θα αυξάνεται η ροή αυτή. Αν το διεθνές κλίμα χειροτερεύσει η ροή αυτή θα γίνει ενδεχομένως αρνητική. Αν μείνει όπως είναι σήμερα, θα υπάρξει απλώς ελαφρά αύξηση της ροής, όσο βελτιώνεται η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

Η ροή της επένδυσης των διεθνών κεφαλαίων παρουσιάζει μεγάλη ευαισθησία τόσο σε ουσιαστικές όσο όμως και σε μη ουσιαστικές οικονομικές και πολιτικές (ειδήσεις). Αυτό το αρνητικό φαινόμενο είναι αποτέλεσμα της ατελούς πληροφόρησης και της κερδοσκοπικής δραστηριότητας υπό την έννοια της διασποράς «κατασκευασμένων» ειδήσεων για εκμετάλλευση των κινήσεων των αγορών.

Θετικά οικονομικά νέα, όπως η μείωση του πληθωρισμού, οι θετικές δημοσιονομικές και νομισματικές εξελίξεις, η πραγματοποίηση των κινήσεων που έχουν εξαγγελθεί στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων και των διαρθρωτικών αλλαγών, θα ακολουθούνται από μαζικές εισροές κεφαλαίων. Αντίθετα αρνητικά οικονομικά νέα θα τείνουν να δημιουργούν τάσεις μαζικής εκροής κεφαλαίων. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για αναταράξεις. Το ενδεχόμενο αυτό όμως δεν πρέπει να μας ανησυχεί, όσο η τάση βελτίωσης παραμένει θετική.

Η οριστική κατάταξη της χώρας μας στη κατηγορία των πλήρως ανεπτυγμένων οικονομικών από τους εξειδικευμένους επενδυτικούς οργανισμούς με όσα θετικά αυτό συνεπάγεται (αύξηση πιστοληπτικής ικανότητας, μείωση περιθωρίων, κτλ) εξαρτάτε όχι μόνο από τις οικονομικές εξελίξεις, αλλά και από τον βαθμό του θεσμικού εκσυγχρονισμού που διακρίνει την ελληνική οικονομία και κοινωνία. Στο σημείο αυτό μας έκανε εντύπωση το γεγονός ότι στις εκθέσεις οικονομικής αξιολόγησης των επενδυτικών ευκαιριών των οργανισμών αυτών στις διάφορες χώρες τονίζονται και τα τοπικά κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, όπως η οργανωτική επάρκεια του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ο βαθμός του γραφειοκρατικού συγκεντρωτισμού, ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η συμπεριφορά των αρχών προς τους πολίτες, κ.ο.κ.

Υπάρχουν (δυστυχώς ακόμη) ορισμένες αιχμηρές αναφορές και εφημερίδες που επηρεάζουν την οικονομική elite (υπάρχουσα τάξη) των Ηνωμένων Πολιτειών και τους δυνητικούς επενδυτές κεφαλαίων στην χώρα μας, οι οποίες (αναφορές) μεγιστοποιούν τα ελαττώματα και ελαχιστοποιούν τις αρετές μας. Σε συνάρτηση με αυτό, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μας, όπως η Ορθοδοξία, η σχέση μας με τα Βαλκάνια, τη Ρωσία και τη Μέση Ανατολή, τα οποία

αποτελούν για εμάς αναπόσπαστο και πολύτιμο στοιχείο της ιστορικής κληρονομιάς μας, έχουν πολλές φορές χρησιμοποιηθεί εις βάρος μας από ορισμένους αναλυτές με ιδέες που ανάγουν τις διαφορές στην θρησκευτική, ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά των λαών σε μείζονα παράγοντα διαμόρφωσης πολιτικών και οικονομικών συμμαχιών. Όπως βέβαια μας εξήγησαν εκεί ορισμένοι επιφανείς ομογενείς μας, οι αναφορές αυτές που σχετίζονται και με τη δραστηριοποίηση των διαβόητων lobbies (οργανωμένων συμφερόντων στην πολιτική ζωή των Ηνωμένων Πολιτειών) θα βαίνουν μειούμενες με την πλήρη ένταξη μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΔΟΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η ελληνικές εξαγωγές πέτυχαν να έχουν παρουσία σε όλες τις περιοχές του Δ.Ο.Σ. με σημαντική διαφοροποίηση των ποσοστών συμμετοχής για κάθε χώρα. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 1993 η Γερμανία που αποτελεί τον κορυφαίο πελάτη συγκεντρώνει το 23,7% του συνόλου, ενώ οι 5 πρώτες χώρες οι οποίες είναι η Ιταλία (13,2%), η Γαλλία (6,2%), η Μεγάλη Βρετανία (5,7%) (από την Ε.Ε.) και η Η.Π.Α (4,5%) συγκεντρώνουν το 53,3% του συνόλου.

Οι 20 πρώτες χώρες που οι ελληνικές εξαγωγές είχαν ξεπεράσει τα 400 εκκατ. δολάρια (80,7%), ανήκουν (55,8%) στην Ε.Ε. , μια στη βόρεια Αμερική, η Η.Π.Α (4,5%) τέσσερις στις χώρες της μεσογείου (6,5%) και οι υπόλοιπες 3 είναι οι Ρωσία (2,2%), η Σαουδική Αραβία (1,7%) και η Ελβετία (1,4%). Το ποσοστό της χώρας μας στις παγκόσμιες εξαγωγές είναι 0,21% παρόλλο που η αύξησή τους κινείται με ταχύτερους ρυθμούς από τις διεθνείς εξαγωγές.

Οι 10 κυριότεροι ανταγωνιστές της χώρας μας στα αγροτικά προϊόντα που καλύπτουν το 88% του συνολικού ανταγωνισμού είναι με μέσα κατατάξεως η Γαλλία, Ιταλία, Τουρκία, Ισπανία, Η.Π.Α., κάτω Χώρες, Καναδάς, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ελβετία, νότια Κορέα και Γιουγκοσλαβία με ποσοστό 72% του συνόλου.

Αναμένεται ότι ο οικονομικός ανταγωνισμός θα οξυνθεί από τις αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες που αξιοποιούν καλύτερα τα πλεονεκτήματα της μαζικής παραγωγής των οικονομιών κλίμακας και τις αναδυόμενες οικονομίες που διαθέτουν φθηνότερα εργατικά χέρια από τη χώρα μας ειδικά σε προϊόντα ανιδείκτης εργασίας που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό τυποποίησης.

Στη σημερινή εποχή σημειώνεται απώλεια στο ποσοστό των εξαγωγών μας στην κύρια αγορά της Ε.Ε. της οποίας είμαστε μέλη, δημιουργείται μια ανάγκη για διαφοροποίηση, επαναπροσδιορισμό και ενίσχυση των εξαγωγικών δραστηριοτήτων στις χώρες των Βαλκανίων, της Παρευξείνιας ζώνης και της Μέσης Ανατολής.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις συγκεντρώνουν ένα σημαντικό αριθμό πλεονεκτημάτων στις χώρες της Βαλκανικής και της Παρευξείνιας Ζώνης με κοινές χώρες Βουλγαρία, Τουρκία, Γερμανία που είναι.

1) Η μικρή σχετικά απόσταση λόγω γειτνίασης με τις περισσότερες από αυτές τις χώρες. Αποτέλεσμα αυτού είναι το φθινό κόστος μεταφοράς, που συνεπάγεται χαμηλή και πιο ανταγωνιστική τιμή. Επίσης είναι μεγαλύτερη και συχνότερη η δυνατότητα συνεργασιών.

2) Η Ελλάδα σε σχέση με τις χώρες αυτές είναι σαφώς πιο ανεπτυγμένη. Επομένως η χώρα μας προτείνει μια «πλατφόρμα εξαγωγών» με την δημιουργία επιχειρήσεων στις αγορές αυτές αφού προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες κερδών.

3) Οι ανέκαθεν ευνοϊκές πολιτικές σχέσεις σε συνάρτηση με τους θρησκευτικούς, ιστορικούς, πολιτιστικούς δεσμούς διαμορφώνουν ευνοϊκό κλίμα για την απαραίτητη κοινωνική συναίνεση που θα βοηθήσει στην εκπλήρωση των στόχων που έχουν σχέση οι Έλληνες επιχειρηματίες.

4) Είναι αλήθεια ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν εμπειρία από δραστηριότητες μέσα σε ένα περιβάλλον ευμετάβλητου θεσμικού πλαισίου και δυσμενών μικροοικονομικών συνθηκών. Επομένως είναι έτοιμες ανά πάσα στιγμή να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε αλλαγή σε θεσμικό πλαίσιο καθώς επίσης και μια χειροτέρευση των μικροοικονομικών συνθηκών.

5) Τέλος οι ελληνικές επιχειρήσεις απολαμβάνουν μια σειρά από κίνητρα για να διεισδύσουν στις προαναφερόμενες αγορές. Πρώτα από όλα η αυξημένη ζήτηση καταναλωτικών αγαθών όχι ιδιαίτερα υψηλών προδιαγραφών. Δηλαδή ενδιαφέρονται περισσότερο για την ποσότητα και λιγότερο για την ποιότητα. Επίσης έχουν την δυνατότητα υψηλών αποδόσεων των επανδύσεων αφού οι χώρες αυτές παρουσιάζουν μεγάλο «country risk» που συμβαδίζει με υψηλές αποδόσεις κεφαλαίων. Ένα τρίτο κίνητρο είναι οι διεθνείς και κοινοτική βοήθεια προς τις χώρες αυτές. Τέλος οι χώρες αυτές

προσφέρουν σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες στις ξένες επιχειρήσεις.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις στο εξωτερικό

ΣΤΗΝ Κεντρική Ευρώπη ενδιαφέρον παρουσιάζει η δραστηριότητα της εταιρείας **Ελληνική Υφαντουργία ΑΕ**, η οποία συμμετέχει κατά 50% σε παραγωγική μονάδα στην Πολωνία που ιδρύθηκε μέσα στο 1995 και έχει στόχο να προμηθεύει με ύφασμα τζιν την τοπική αγορά σε πρώτο στάδιο και να ξεκινήσει σταδιακά και εξαγωγική δραστηριότητα. Η ίδρυση και η εγκατάσταση στην Πολωνία μονάδας υφαντηρίου και φινιριστηρίου για την παραγωγή indigo denim έχει στόχο την εξασφάλιση υφάσματος denim υψηλής ποιότητας και χαμηλού κόστους στις μεταποιητικές μονάδες του κλάδου έτοιμου ενδύματος της Πολωνίας, η οποία αποτελεί ήδη σημαντικότερη σε μέγεθος αγορά για την Ελληνική Υφαντουργία. Σημειωτέον ότι δεν υπάρχει στην Πολωνία αξιόλογη μονάδα παραγωγής denim. Για την κατασκευή indigo denim η νέα μονάδα χρησιμοποιεί υψηλής ποιότητας νήματα που παράγονται και βάφονται από την Ελληνική Υφαντουργία. Η συνεισφορά της στην προστιθέμενη αξία του τελικού προϊόντος εκτιμάται σε 50%. Η μονάδα βρίσκεται στην περιοχή Zielona Gora.

Στην κοντινή Ουγγαρία ο μεγαλύτερος έλληνας επενδυτής είναι ο όμιλος του κ. **Π. Ζερίτη της Χαρτοποιίας Θράκης ΑΕ** στον τομέα της χαρτοβιομηχανίας, ο οποίος αποτελείται από τέσσερις βιομηχανίες εκ των οποίων η μεγαλύτερη βρίσκεται στην Ουγγαρία και παράγει σχεδόν διπλάσιες ποσότητες προϊόντων από ό,τι η χαρτοποιία στη Θράκη.

Η εταιρεία **Piszkei Paper Mill SA** βρίσκεται στην περιοχή Labatlan της Ουγγαρίας και είναι η πρώτη εταιρεία στο tissue και στα ελαφρά χαρτιά στην Ουγγαρία. Η βιομηχανία αυτή θεωρείται υψηλού τεχνολογικού επιπέδου καθώς έχει κατασκευαστεί από φινλανδούς βιομηχάνους. Ο ελληνικός όμιλος εφήρμοσε εκεί δική του τεχνολογία, αναβαθμίζοντας ακόμα περισσότερο την ποιότητα

και την αποτελεσματικότητα της παραγωγικής διαδικασίας. Η εταιρεία απασχολεί 914 εργαζομένους. Το 1996 η παραγωγή της ανήλθε σε 56.000 τόνους και αντιστοιχούσε στο 48,7% της συνολικής παραγωγής των τεσσάρων χαρτοβιομηχανιών του ομίλου. Οι καθαρές πωλήσεις, υπολογιζόμενες σε δολάρια, ήταν ύψους 54,92 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Επίσης, στον ελληνικό όμιλο ανήκει και η εταιρεία **St. Andre Paper Mill SA**, που βρίσκεται στη Βουδαπέστη της Ουγγαρίας και είναι βιομηχανία χάρτου. Είναι η πρώτη εταιρεία στην Ουγγαρία, στην παραγωγή φακέλων και ειδικών χαρτιών, και απασχολεί 260 εργαζομένους. Στον ίδιο όμιλο ανήκει εξάλλου και η χαρτοβιομηχανία **Pyramids Paper Mill SA**, που βρίσκεται στο Κάιρο της Αιγύπτου. Η παραγωγή της το 1996 ήταν 21.000 τόνοι, ίση με το 18,3% της συνολικής παραγωγής του ομίλου, που απέδωσαν πωλήσεις αξίας 25,51 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Απασχολεί 528 εργαζομένους. Η παραγωγή του ομίλου βιομηχανιών χάρτου Ζερίτη το 1996 ανήλθε σε 115.000 τόνους, από τους οποίους οι 28.000 τόνοι προϊόντων χάρτου παρήχθησαν στην Ελλάδα, οι 66.000 στην Ουγγαρία και οι υπόλοιποι 21.000 τόνοι στην Αίγυπτο.

Πιο ψηλά, στη Ρωσία, σε έναν πολύ μεγάλο βιομηχανικό επενδυτή εξελίσσεται ο ελληνικός όμιλος **Μέτων - ΕΤΕΠ**. Στις αρχές του 1997 η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης αποφάσισε να χορηγήσει δάνειο 20,1 εκατ. δολ. ΗΠΑ στον όμιλο εταιρειών των οικογενειών **Αρφάνη - Χιόνη**, προκειμένου το δάνειο αυτό να καλύψει κατά το 1/3 τις επενδύσεις της κοινοπραξίας **Αθήνα - Βόλγα**. Σε αυτή συμμετέχουν ο ελληνικός όμιλος και οι τοπικές αρχές του Βόλγογκραντ στη Ρωσία. Η κοινοπραξία δραστηριοποιείται στον κλάδο των τροφίμων και οι νέες επενδύσεις της, ύψους 57,5 εκατ. δολ., στοχεύουν στην καθετοποίηση της παραγωγής τροφίμων με τη δημιουργία εκτροφείου, σφαγείων, αλλαντοποιείων, εργοστασίου ζωοτροφών, καθώς επίσης μονάδας επεξεργασίας ηλιάνθου και εμφιάλωσης ηλιελαίου.

Για να ξαναγυρίσουμε όμως στα Βαλκάνια, αξίζει να σημειώσουμε ότι η μεγαλύτερη ζυθοποιία της Βουλγαρίας ανήκει ήδη σε ελληνική εταιρεία, η οποία σύντομα, εκτός απροόπτου, θα αποκτήσει και μία ζυθοποιία στα Σκόπια. Η εταιρεία **Brewinvest** είναι εταιρεία την οποία ίδρυσαν η **Αθηναϊκή Ζυθοποιία ΑΕ** και η **Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως ΑΕ** στην Ελλάδα με συμμετοχή

50% η καθεμία και σκοπό την ανάπτυξη δραστηριότητας στον χώρο της ζυθοποιίας στη Βουλγαρία. Έχει μετοχικό κεφάλαιο ύψους 6 δισ. δραχμών.

Η εταιρεία ελέγχει από το 1994 πάνω από το 80% της ζυθοποιίας **Zagorka AD**, της μεγαλύτερης ζυθοποιίας. Η απόκτηση του ελέγχου της κόστισε στην Brewinvest γύρω στα 21 εκατ. δολάρια. Η εταιρεία Brewinvest έχει προγραμματίσει μεγάλες επενδύσεις στη βουλγαρική ζυθοποιία. Εξετάζει επίσης το ενδεχόμενο επέκτασής της σε άλλες χώρες των Βαλκανίων. Έχει αναφερθεί ότι η Zagorka το 1995 πραγματοποίησε πωλήσεις της τάξης των 50 εκατ. δολ. ΗΠΑ και είχε κέρδη γύρω στα 2 δισ. δραχμές. Το 1996, λόγω της κρίσης στη βουλγαρική κοινωνία, η εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών της εταιρείας δεν ήταν ικανοποιητική, αν και το μερίδιο αγοράς σημείωσε νέα αύξηση και υπερβαίνει σημαντικά το 20%. Η Αθηναϊκή Ζυθοποιία έχει αναλάβει το δικαίωμα και την ευθύνη, για λογαριασμό του διεθνούς ομίλου στον οποίο ανήκει, να επεκταθεί ευρύτερα στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη. Στην εταιρεία απασχολούνται 550 άτομα.

Και μια και ο λόγος για τα Σκόπια, ας σημειώσουμε εδώ ότι μία από τις μεγαλύτερες ελληνικές πολυεθνικές, η εταιρεία επεξεργασίας καπνών **Καπνική Μιχαηλίδης ΑΕ**, τα τέλη του 1996 εξαγόρασε σε ποσοστό 60% το εργοστάσιο **Strumica Tabac**, που βρίσκεται περίπου 45 χλμ. από τα ελληνοσκοπιανά σύνορα στην πΓΔΜ. Το 20% εξαγοράσθηκε από την τοπική κυβέρνηση, ενώ το 40% από τους εργαζομένους στο εργοστάσιο, στα χέρια των οποίων είχε περιέλθει σύμφωνα με το ισχύον μοντέλο ιδιωτικοποιήσεων. Ήδη βρίσκεται εν εξέλιξη επένδυση 500 εκατ. δρχ. στη μονάδα. Η συνολική επένδυση της Καπνικής στη Strumica θα ανέλθει σε 6,7 εκατ. γερμανικά μάρκα. Η Strumica ήδη πραγματοποίησε τις πρώτες εξαγωγές, συνολικού ύψους 3 εκατ. δολ., στην ιαπωνική, στην ουκρανική και στη ρωσική αγορά. Επόμενοι στόχοι της εταιρείας είναι οι αγορές της Ευρώπης και των ΗΠΑ. Η ελληνική εταιρεία καπνών έχει μονάδα και στη Σμύρνη, μονάδα που περιλαμβάνει βιομηχανοστάσιο και αποθηκευτικούς χώρους συνολικά 12.500 τ.μ., με επένδυση που έφθασε τα 8.100.000 δολάρια. Στη Σμύρνη απασχολούνται 35 άνδρες και 350 γυναίκες προσωπικό. Η ελληνική εταιρεία έχει εργοστάσια και στην Αλβανία: στην Κορυτσά καλύπτει έκταση 17.400 τ.μ. και εργάζονται 120 άνδρες και 450 γυναίκες. Το

αντίστοιχο στο Μπεράτι έχει επιφάνεια 9.250 τ.μ. και απασχολεί 100 άνδρες και 400 γυναίκες. Παράλληλα, προωθούνται και οι διαδικασίες για την έναρξη λειτουργίας της νέας εταιρείας Atlas Tobacco στην Αλγερία, το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας ανέρχεται σε 7.300.000 δολάρια. Μέτοχοι στην εταιρεία είναι η Μιχαηλίδης Α. Καπνική ΑΕ με ποσοστό 55%, το κρατικό μονοπώλιο καπνού της Αλγερίας με 35% και ένα 10% έχει το Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Ταμείο.

Στη Ρουμανία εδώ και λίγες εβδομάδες έχουν «παραγωγικές βάσεις» και δύο ελληνικές βιομηχανίες πλαστικών. Η **Πλαστικά Κρήτης ΑΕ** έθεσε σε λειτουργία, από τον περασμένο μήνα, μέσω joint venture, βιομηχανική μονάδα στη Ρουμανία. Η παραγωγή master batches, που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στη βιομηχανία πλαστικών, είναι το αντικείμενο. Έχει συσταθεί η εταιρεία με την επωνυμία **Romcolor 2000 SA**. Επίσης η εταιρεία πλαστικών **Αργώ ΑΕΒΕ** έχει προχωρήσει και στη δημιουργία παραγωγικής μονάδας στη Ρουμανία. Από 1.1.96 λειτουργεί η **Argo Rom**, θυγατρική βιομηχανική εταιρεία στη Ρουμανία. Η παραγωγή του εργοστασίου που αυτή έχει στο Βουκουρέστι έχει αρχίσει.

Επίσης, στο Βουκουρέστι δεν θα αργήσει να λειτουργήσει εργοστάσιο και μιας ελληνικής εταιρείας τροφίμων - και συγκεκριμένα αλλαντικών - εταιρείας η οποία ήδη διαθέτει ανάλογη μονάδα στην Ουκρανία. Στο πλαίσιο της δραστηριότητάς της στο εξωτερικό η **ΒΕΚΚΑ ΑΕ**, σε συνεργασία με την ουκρανική **Tirs**, προχώρησε στη δημιουργία της πρώτης ελληνοουκρανικής εργοστασιακής μονάδας παραγωγής αλλαντικών. Στο μετοχικό κεφάλαιο της μονάδας αυτής που ονομάζεται **ΒΕΚΚΑ - Tirs** η πρώτη συμμετέχει κατά 60% και η δεύτερη κατά το υπόλοιπο 40%. Η παραγωγική διαδικασία της μονάδας αναπτύσσεται σε εργοστάσιο της ουκρανικής εταιρείας, για τον εκσυγχρονισμό του οποίου διατέθηκαν 200.000 δολάρια. Η μονάδα λειτουργεί με τεχνογνωσία της ΒΕΚΚΑ και παράγει προϊόντα με την επωνυμία της εταιρείας, για την οποία και αποτελεί το πρώτο βήμα διεθνοποίησης του εμπορικού της σήματος και διεύρυνσης των εξαγωγών της προς την Ουκρανία και τη Ρωσία. Η μονάδα διαθέτει χοιροτροφείο και σφαγείο. Έτσι, η ΒΕΚΚΑ ΑΕ έγινε η πρώτη ελληνική αλλαντοβιομηχανία με εργοστάσιο σε άλλη χώρα. Παράλληλα, η εταιρεία εξάγει προϊόντα της στη Ρουμανία, όπου εγκατέστησε

αντιπροσωπεία της και προωθεί τη λειτουργία βιομηχανικής μονάδας. Χρησιμοποιεί μισθωμένες εγκαταστάσεις στο Βουκουρέστι και προωθεί την κατασκευή δικού της εργοστασίου.

Επίσης η ελληνική εταιρεία εμφιάλωσης υγραερίων **Πετρογκάζ ΑΕ** είναι ήδη παρούσα στη Ρουμανία. Συμμετέχει με 22,68% στο μετοχικό κεφάλαιο της **Butangaz** Ρουμανίας, που έχει ιδρυθεί προ μηνών σε συνεργασία και σε σχέση join venture με την κρατική εταιρεία πετρελαιοειδών **Competroil**.

Στην Αλβανία, πέρα από εταιρείες του κλωστοϋφαντουργικού τομέα, δραστηριοποιείται παραγωγικά, μεταξύ άλλων, η εταιρεία κονσερβοποίησης σαλιγκαριών **Σαλιγκάρ ΑΕ**. Η αρχή είχε γίνει το 1991, όταν αποφασίστηκε να γίνει η επεξεργασία περίπου 1.000 τόνων σαλιγκαριών στην Αλβανία, σε κρατικές εγκαταστάσεις τις οποίες νοίκιασε η εταιρεία. Στην Κορυτσά γίνεται μέρος των εργασιών από 200 γυναίκες της περιοχής. Μια πρώτη επίσης επεξεργασία σαλιγκαριών γίνεται σε μονάδα που διαθέτει, από το 1988, η Σαλιγκάρ στη Μολδαβία. Εκεί γίνεται η πρώτη επεξεργασία των σαλιγκαριών, προτού αυτά έρθουν στο εργοστάσιο της Σκύδρας στη Βόρεια Ελλάδα.

Επίσης στην Αλβανία ενδιαφέρον παρουσιάζει η δραστηριότητα της εταιρείας **Kavex Ν. Γλεούδης Καπνική ΑΕ**, η οποία συμμετέχει και σε δύο εταιρείες joint venture ελληνοαλβανικών συμφερόντων, εκ των οποίων η μία έχει τις εγκαταστάσεις της στην αλβανική πόλη Ελμπασάν και η άλλη στο Φιέρι. Η μία λέγεται **Kavex - Fier SA** και η άλλη **Kavex - Elbasan SA**. Η ελληνική εταιρεία συμμετέχει με 61% και 51%, αντίστοιχα, με εταίρο το αλβανικό Δημόσιο. Τα δύο εργοστάσια απασχολούν, κατά διαστήματα, περίπου 700 εργαζομένους και πραγματοποιούν πωλήσεις άνω των 5 εκατ. δολαρίων ΗΠΑ.

Στη Βουλγαρία έχει θυγατρική η εταιρεία χυμών και αναψυκτικών **Φλώρινα - Α. Χωναίος ΑΒΕΕ**, την εταιρεία **Hermes Balkan** που έχει σκοπό τη διανομή των προϊόντων της. Παράλληλα, η ελληνική βιομηχανία έχει προχωρήσει στην παραγωγή μεγάλου μέρους των προϊόντων της με τη διαδικασία του φασόν σε κρατικό εργοστάσιο στο Μπόντεβγκραντ της Βουλγαρίας, φροντίζοντας ώστε η διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων να γίνεται υπό την

αυστηρή επίβλεψη των τεχνικών της. Στην παραγωγή ποτών και αναψυκτικών η Βουλγαρία έχει ήδη μια καλή παράδοση.

Η πρώτη σημαντική ελληνική επένδυση στον τομέα των μετάλλων στη Βουλγαρία θα γίνει τώρα. Μέσω της ελεγχόμενης εταιρείας **Steelmet Bulgaria SA**, εταιρείας που αναπτύσσει εμπορικές δραστηριότητες, η ελληνική βιομηχανία προφίλ αλουμινίου **ETEM AE** του ομίλου **Βιοχάλκο** σχεδιάζει να ιδρύσει βιομηχανική μονάδα δυναμικότητας 6.000 τόνων προφίλ σε συνεργασία με την **Euromerchant Balkan Fund** και τοπικό συνεργάτη της, διατηρώντας η ίδια το 56% των μετοχών και επενδύοντας με τεχνικό εξοπλισμό. Η επένδυση είναι συνολικού ύψους περίπου 1,5 δισ. δρχ.

Μεγάλη δραστηριότητα παρουσιάζεται στη Βουλγαρία και στην Αλβανία κυρίως από ελληνικές επιχειρήσεις κλωστοϋφαντουργίας και ρουχισμού. Από το 1995 λειτουργεί για λογαριασμό της εταιρείας **Sports House AE** παραγωγική μονάδα στη Σόφια της Βουλγαρίας - στην οποία μετέχουν οι τρεις βασικοί μέτοχοι της **Sports House** -, η οποία δραστηριοποιείται αποκλειστικά στον τομέα της ραφής ενδυμάτων.

Αν θέλουμε να αναζητήσουμε τον μεγαλύτερο έλληνα επενδυτή στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και του ενδύματος, τότε πρέπει να δώσουμε τον λόγο στην εταιρεία παραγωγής αθλητικών ενδυμάτων **Fanco AE**, η οποία απασχολεί πάνω από 460 εργαζομένους στην Ελλάδα. Θα εργάζονται γι' αυτήν άλλοι 220 στη Βουλγαρία, καθώς και 230 στην Αλβανία, αν όλα πάνε καλά, εντός του 1997.

Η **Fanco** είναι καθετοποιημένη κλωστοϋφαντουργική εταιρεία που λειτουργεί στη Θράκη από το 1987. Η εταιρεία έχει το προφίλ του σύγχρονου ευρωπαϊού κατασκευαστή στην περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παράλληλα, λόγω γεωγραφικής θέσης και παράδοσης, έχει δυνατότητες συνεργασίας με τις βαλκανικές χώρες. Από το 1994 η εταιρεία έχει προχωρήσει σε ίδρυση θυγατρικής μονάδας στην Αλβανία, που είναι ένα όπλο της για την αντιμετώπιση του διεθνούς ανταγωνισμού ο οποίος είναι ιδιαίτερα σκληρός στο επίπεδο των τιμών. Επίσης συνεργάζεται με τρεις παραγωγικές μονάδες στη Βουλγαρία, οι οποίες παράγουν γι' αυτή

φασόν. Η μονάδα της επιχείρησης στην Κορυτσά της Αλβανίας, που ελέγχεται από την επιχείρηση **Alfan**, απασχολεί 130 άτομα. Είναι μεικτή επιχείρηση με συμμετοχή της Fanco κατά 98%.

ΟΧΙ ΠΟΛΥ μακριά από την Αίγυπτο στράφηκε αυτόν τον μήνα μια άλλη αναπτυσσόμενη ελληνική εταιρεία. Ο όμιλος της εταιρείας ιχθυοκαλλιεργειών Νηρεύς ΑΕ προχώρησε σε σύναψη συμφωνίας υπό μορφή joint venture με μεγάλο όμιλο εταιρειών στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Βασικός συνεργάτης είναι η εταιρεία Saif Group και πιο συγκεκριμένα η εταιρεία του γκρουπ Union Cold Stores & Distribution Company, μέρος της οποίας ανήκει στο Δημόσιο και η οποία θεωρείται ένα από τα ισχυρότερα επιχειρηματικά γκρουπ της χώρας. Το 51% της νέας εταιρείας θα ανήκει στον ξένο όμιλο και το 49% στη Nireus Consultants ΑΕ. Για τον σκοπό αυτό ιδρύθηκε στο Αμπου Ντάμπι θυγατρική με την επωνυμία Nireus Gulf. Η συμφωνία προβλέπει κατ' αρχήν τη μεταφορά τεχνογνωσίας σε θαλάσσιες υδατοκαλλιέργειες ευρείας κλίμακας με την ίδρυση ιχθυογεννητικού σταθμού και μονάδας καλλιέργειας ψαριών και γαριδών στην περιοχή των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η νέα εταιρεία θα δραστηριοποιηθεί, παράλληλα, στον χώρο της αλιείας, της εμπορίας και της μεταποίησης αλιευμάτων με δημιουργία εγκαταστάσεων στο Αμπου Ντάμπι. Επίσης, η εταιρεία διαπραγματεύεται να αναλάβει την κατασκευή ενός κρατικού ιχθυογεννητικού σταθμού με σκοπό την παραγωγή ιχθυδίων για τον εμπλουτισμό της θαλάσσιας περιοχής και την εμπορία γόνου θαλασσινών ψαριών.

Τα Βαλκάνια αποτελούν μία μόνο από τις περιοχές παραγωγικού ενδιαφέροντος ενός άλλου ομίλου που αξιοποιεί σε διάφορες περιοχές της γης ευκαιρίες για πώληση τεχνολογίας και επιτόπια παραγωγή πλαστικών σωλήνων με δική του τεχνολογία, του ομίλου **Πετζετάκις**. Πρόκειται για μια ελληνική πολυεθνική εταιρεία, η οποία μέσω και συνδεδεμένων επιχειρήσεων παράγει μια ποικιλία από σωλήνες στις ακόλουθες τοποθεσίες: Θήβα - Ελλάδα, Θεσσαλονίκη - Ελλάδα, Iihavo - Πορτογαλία, Τεχεράνη - Ιράν, Illinois - ΗΠΑ και Linyi - Κίνα.

Οι βιομηχανικές συμμετοχές εξωτερικού της Πετζετάκις, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, είναι οι ακόλουθες: **Heliflex Portuguesa LDA**, με ποσοστό 51% και με βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα· **Heliflex Iran SA**, με ποσοστό 40% και με βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα· **Avid Iran SA**. Το 1994 το συμβούλιο υπουργών της κυβέρνησης του Ιράν ενέκρινε την εισαγωγή κεφαλαίων προκειμένου να ιδρυθεί και να λειτουργήσει νέα, δεύτερη μονάδα παραγωγής εύκαμπτων ενισχυμένων πλαστικών σωλήνων στο Ιράν. Η παραγωγική μονάδα λειτουργεί με τεχνολογία παραγωγής της Πετζετάκις, που συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο με ποσοστό 25%. Η παραγωγική δυναμικότητα των δύο εταιρειών του Ιράν ανέρχεται σε 6.000 τόνους. Το 1995 υπεγράφη προσύμφωνο συνεργασίας με την ινδική **DCW**, τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία της Ινδίας, για την παραγωγή τελικών προϊόντων στην Ινδία. Επίσης στην Κίνα άρχισε να λειτουργεί κοινοπρακτική εταιρεία παραγωγής σωλήνων το 1996, ενώ μια μονάδα παραγωγής λειτουργεί και στις ΗΠΑ. Εξάλλου, πριν από λίγους μήνες με τη ρουμανική πετροχημική εταιρεία **Oltchim SA** υπεγράφη συμφωνία για τη δημιουργία μεγάλης παραγωγικής μονάδας στη Ρουμανία, με στόχο τη διεξόδυση στον βαλκανικό χώρο και στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ.

Ειδικότερα στις ΗΠΑ η ελληνική εταιρεία, στο πλαίσιο της στρατηγικής της για διεθνή επέκταση, κατέληξε σε συμφωνία με την εταιρεία **Contech Construction Products** και μέσω joint venture, όπου η κάθε εταιρεία συμμετέχει με 50%, ξεκίνησε η εγκατάσταση και λειτουργία στις ΗΠΑ, στο Ιλινόι, μονάδας παραγωγής σωλήνων με τη διεθνώς κατοχυρωμένη ονομασία «**Helidur Spiral**». Η επένδυση αυτή ανήλθε στο σύνολό της σε 2,5 εκατ. δολάρια και η συμμετοχή της Πετζετάκις αφορούσε την προσφορά βασικών μηχανημάτων δικής της τεχνολογίας και την τεχνογνωσία παραγωγής.

Ηδη λειτουργεί κοινοπρακτική εταιρεία του ομίλου στην Κίνα με την επωνυμία **Linyi A.G. Petzetakis Plastics Company LTD**, η οποία άρχισε τη λειτουργία της την 1.7.1996. Πρόκειται για εταιρεία joint venture με σημαντικό τοπικό κρατικό φορέα.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΔΟΣ

Από τις «έξυπνες πρίζες» ως τα καρτοτηλέφωνα

ΧΡΟΝΟ με τον χρόνο ολοένα και περισσότερο το μερίδιο της συμβολής της επιχειρηματικής δραστηριότητας του ομίλου της Ιντρακόμ στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη στα οικονομικά μεγέθη και στις επιδόσεις του ομίλου αυξάνεται. Το 1998, για παράδειγμα, πάνω από το 50% των εξαγωγών του ομίλου - αρκετά πάνω από 10 δισ. δρχ. - θα προέλθει από τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στον χώρο των Βαλκανίων και γενικότερα της Ανατολικής Ευρώπης. Το σύνολο των εξαγωγών εκτιμάται ότι θα φθάσει τα 25 δισ. δρχ., ενώ δεν αποκλείονται και οι εκπλήξεις της τελευταίας στιγμής. Ο χρόνος άλλωστε εκπνέει στις 31 Δεκεμβρίου. Οι εξαγωγικές επιδόσεις του 1998 - είτε πρόκειται για το σκέλος της Βαλκανικής και της Ανατολικής Ευρώπης είτε αφορά το σύνολο - δεν είναι θέμα ευνοϊκής συγκυρίας αλλά αποτέλεσμα μιας συνεπούς και σταθερής προσπάθειας εδραίωσης της παρουσίας της Ιντρακόμ σε αυτή την περιοχή.

Η Ιντρακόμ αλλά και οι εταιρείες στις οποίες συμμετέχει στις χώρες των Βαλκανίων έχουν ιδιαίτερα αξιόλογη πορεία και «χτίζουν» το μέλλον στη βάση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, η Intragom στη Ρουμανία και η Bulfon στη Βουλγαρία, δύο από τις πιο σημαντικές συμμετοχές του ομίλου της Ιντρακόμ στα Βαλκάνια, έχουν καταφέρει να αυξήσουν σημαντικά τον τζίρο τους και να παρουσιάζουν επιδόσεις της τάξεως των 30 εκατ. δολαρίων (9 δισ. δρχ.) η πρώτη και 12 εκατ. δολαρίων (3,6 δισ. δρχ.) η δεύτερη. Επιδόσεις οι οποίες ολοένα και περισσότερο στηρίζονται στην αυτοδύναμη επιχειρηματική τους δραστηριότητα στις τοπικές αγορές.

Επιπλέον διευρύνεται χρόνο με τον χρόνο ο κύκλος των πελατών της ίδιας της Ιντρακόμ σε αυτές τις χώρες. Η διεύρυνση αυτή ακολουθεί την αντίστοιχη διεύρυνση και της γκάμας των προϊόντων και των υπηρεσιών που φέρουν τη σφραγίδα της ελληνικής βιομηχανίας τηλεπικοινωνιακού υλικού και συστημάτων υψηλής τεχνολογίας. Οι δραστηριότητες στους τομείς των δικτύων κοινόχρηστης τηλεφωνίας και των τηλεπικοινωνιακών συστημάτων

μετάδοσης καταλαμβάνουν σήμερα μεγάλο μερίδιο της γενικότερης δραστηριότητας του ομίλου σε αυτές τις χώρες. Ιδιαίτερα δε οι συμφωνίες για την προμήθεια και εγκατάσταση καρτοτηλεφώνων - με καρτοτηλέφωνα και συστήματα επίβλεψης που φέρουν τη σφραγίδα της Ιντρακόμ - πάνε κι έρχονται, δημιουργώντας με σταθερούς ρυθμούς μια βάση για περισσότερα έσοδα και κέρδη. Ειδικά στον τομέα της κοινόχρηστης τηλεφωνίας η ελληνική βιομηχανία αποτελεί ηγέτιδα δύναμη πραγματοποιώντας εξαγωγές από την Αλβανία ως το Πακιστάν και από τη Ρωσία ως το Σουδάν.

Στον βαθμό που επαληθευτούν οι εκτιμήσεις για την εξαγωγική επίδοση του 1998, η Ιντρακόμ ενδεχομένως να καταφέρει να διπλασιάσει τις εξαγωγές της μέσα σε ένα χρόνο, διαμορφώνοντας τις προϋποθέσεις για την επίτευξη ενός αρκετά φιλόδοξου στόχου: το 2002 οι εξαγωγές του ομίλου να φθάσουν τα 60 δισ. δρχ.

Η Ιντρακόμ, πέρα από τις γνωστές και καθιερωμένες δραστηριότητές της, πραγματοποιεί σταθερά βήματα και σε νέες δραστηριότητες, π.χ. στον αμυντικό τομέα, όπου αρχίζουν να αποδίδουν καρπούς και να δημιουργούν νέες πηγές εσόδων. Σε αυτόν τον τομέα υπάρχουν δύο διακριτά σκέλη: το ένα αφορά τη συμμετοχή της σε προγράμματα του ΝΑΤΟ, αρκετά εκ των οποίων βρίσκονται σήμερα στο στάδιο της πιλοτικής εφαρμογής. Μόλις τον περασμένο Ιούλιο η Ιντρακόμ υπέγραψε συμφωνία τετραετούς διάρκειας με τη βελγική εταιρεία Alcatel Bell για τη συμμετοχή της ελληνικής βιομηχανίας στις φάσεις ανάπτυξης και παραγωγής του προγράμματος μεσομακροπρόθεσμου εκσυγχρονισμού των 17 αεροσκαφών Awacs του ΝΑΤΟ. Το άλλο σκέλος αφορά το εξοπλιστικό πρόγραμμα των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, όπου η Ιντρακόμ έχει αποδείξει, λόγω και της συνεργασίας της με τις μεγαλύτερες αμυντικές βιομηχανίες των ΗΠΑ, ότι αποτελεί τον βασικό και αξιόπιστο βιομηχανικό εταίρο στην Ελλάδα, έχοντας δυνατότητες σχεδιασμού, ανάπτυξης και παραγωγής σημαντικών τμημάτων των αμυντικών συστημάτων.

Με λίγα λόγια, η ελληνική βιομηχανία με τη συμμετοχή της στα εξοπλιστικά προγράμματα θα μπορέσει να προσθέσει την απαραίτητη «εξυπνάδα» που χρειάζονται σήμερα τα αμυντικά συστήματα. Αυτή είναι και η προστιθέμενη αξία της καθώς διαθέτει τέσσερις βασικές δυνατότητες: ποιοτική παραγωγή ηλεκτρονικού υλικού, ανάπτυξη προηγμένου λογισμικού, εξέλιξη συσκευών ασφαλούς επικοινωνίας και διοίκηση πολύπλοκων προγραμμάτων

υψηλής τεχνολογίας. Η Ιντρακόμ σε αυτόν τον τομέα - μια πρόγευση όσων θα επακολουθήσουν - έχει ήδη στα χέρια της τη σύμβαση για τους ασυρμάτους του Στρατού Ξηράς, το ύψος της οποίας φθάνει τα 17 δισ. δρχ.

Η σύγκλιση των τεχνολογιών και η άρση των «συνόρων» ανάμεσα στις τηλεπικοινωνίες και στην πληροφορική επιτρέπει στον όμιλο της Ιντρακόμ, με ισχυρή παρουσία και δραστηριότητα και στους δύο τομείς, να διαδραματίσει έναν ευρύτερο ρόλο στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών. Ρόλος ο οποίος δεν θα περιορίζεται μόνο στα όρια της ελληνικής επικράτειας ή ακόμη περισσότερο στον χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μέσω και της θυγατρικής της Intrasoft στις Βρυξέλλες ήδη δημιουργούνται ικανά προγεφυρώματα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία θα συμβάλουν στην επίτευξη των φιλόδοξων στόχων του ομίλου.

Ο τελευταίος με την ίδια άνεση που κινείται στην ελληνική αγορά ή στις αγορές των Βαλκανίων, της Μέσης Ανατολής ή των χωρών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης κινείται στον χώρο της Δυτικής Ευρώπης, όπου ο ανταγωνισμός σπάει κυριολεκτικά κόκαλα. Ετσι, η Ιντρακόμ δεν δίστασε να υποβάλει προσφορά στον διαγωνισμό της γαλλικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών France Telecom για την προμήθεια 1,5 εκατ. «έξυπνων πριζών» που έχουν άμεση σχέση με το δίκτυο και τις υπηρεσίες του ISDN (Ψηφιακό Δίκτυο Ενοποιημένων Υπηρεσιών). Το δίκτυο και οι υπηρεσίες αυτής της μορφής αποτελούν μια προηγμένη τηλεπικοινωνιακή πλατφόρμα, που επιτρέπει ταυτόχρονα τη μετάδοση εικόνας, φωνής, ήχου και δεδομένων.

Η βαλκανική παραγωγική αλυσίδα

ΤΗΝ ΙΔΙΑ περίοδο κατά την οποία οι πρωταγωνιστές της διεθνούς αγοράς του τσιμέντου στρέφουν την προσοχή τους στην «επικίνδυνη» Απω Ανατολή - τέσσερις από αυτούς, η ελβετική Holderbank, η γαλλική Lafarge, η γερμανική Heidelberger και η μεξικανική Cemex κονταροχτυπήθηκαν για την εξαγορά της

κρατικής ινδονησιακής εταιρείας τσιμέντου PT Semen Gresik, ενώ οι συμφωνίες των ευρωπαϊκών γιγάντων του κλάδου για εξαγωγές πάνε κι έρχονται στις περιοχές των «ασιατικών Τίγρεων» -, η διοίκηση της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας Τιτάν βρίσκει πρόσφορο έδαφος για να ενισχύσει και να εδραιώσει την παρουσία της στη «γειτονιά» των Βαλκανίων.

Τις προηγούμενες ημέρες η διοίκηση της Τιτάν έκανε προσφορά για την αύξηση του μετοχικού ποσοστού της στην τσιμεντοβιομηχανία της πόλης Πλέβεν στη Βουλγαρία. Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία ζητεί να αποκτήσει επιπλέον ποσοστό 34%, ανεβάζοντας το συνολικό της ποσοστό στο 83%. Με δύο λόγια, αποκτά τον έλεγχο μιας παραγωγικής μονάδας η οποία έχει ετήσια παραγωγή 400.000 τόνους και μπορεί να αποτελέσει έναν ισχυρό κρίκο στην αλυσίδα του βαλκανικού δικτύου παραγωγής και διάθεσης. Ένας αντίστοιχος κρίκος αυτής της αλυσίδας βρίσκεται στα Σκόπια, όπου η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία μαζί με την ελβετική Holderbank έχει τον έλεγχο της τοπικής τσιμεντοβιομηχανίας USGE, η παραγωγική δυνατότητα της οποίας σε ετήσια βάση φθάνει το 1 εκατομμύριο τόνους τσιμέντο, ενώ ο τεχνολογικός εξοπλισμός και η γενικότερη υποδομή της βρίσκονται σε πολύ καλό επίπεδο για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. (Τα μεγέθη των δύο βαλκανικών τσιμεντοβιομηχανιών δεν είναι «αμελητέα ποσότητα», όταν οι παραγωγικές μονάδες του ομίλου Τιτάν στη χώρα μας έχουν ετήσια παραγωγή 5,5 εκατ. τόνους, ενώ η θυγατρική εταιρεία του ομίλου στις ΗΠΑ έχει ετήσια παραγωγή 1,2 εκατ. τόνους τσιμέντο).

Οι επενδυτικές και επιχειρηματικές κινήσεις της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας στον χώρο των Βαλκανίων, όπως ομολογείται από την πλευρά της εταιρείας, δεν συνιστούν απλώς και μόνο ένα «απλό άνοιγμα σε νέες αγορές», αλλά δίνουν ουσιαστικό περιεχόμενο στη στρατηγική κατεύθυνση της δημιουργίας, είτε μέσω αυτοδύναμης παρουσίας είτε μέσω κοινοπρακτικών σχημάτων ή συνεργασιών, μιας «περιφερειακής δύναμης» στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, από τις όχθες του Δούναβη και τα παράλια του Εύξεινου Πόντου ως τις βορειοαφρικανικές ακτές της Μεσογείου.

Αν δεχθούμε ότι το «μοίρασμα» των αγορών της Γηραιάς Ηπείρου μεταξύ των τριών - τεσσάρων ευρωπαϊών γιγάντων του

κλάδου ολοκληρώθηκε τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990, οι περιοχές οι οποίες δίνουν ακόμη αρκετές δυνατότητες πρόσβασης και παρουσίας στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία είναι εκείνες των Βαλκανίων και της ευρύτερης περιοχής της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Οχι βεβαίως ότι τα πράγματα είναι και σε αυτές τις περιοχές εύκολα ή ότι οι ευρωπαίοι γίγαντες του κλάδου είναι απόντες. Κάθε άλλο παρά αυτό θα μπορούσε να υποστηριχθεί από την ελληνική πλευρά. Η γαλλική Lafarge, για παράδειγμα, την ίδια στιγμή που δαπανά εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια για να εισέλθει και να εδραιώσει την παρουσία της στην απέραντη κινεζική ενδοχώρα, δεν ξεχνά να προωθεί, με τη βοήθεια και της γαλλικής διπλωματίας, τα συμφέροντά της στον χώρο της Ανατολικής Ευρώπης και να ψάχνει για «καλές ευκαιρίες» ιδιωτικοποιούμενων παραγωγικών μονάδων στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο.

Με βάση όλα αυτά τα δεδομένα ο στόχος της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας για «ανάπτυξη μέσω της διεθνοποίησης» δεν επιτρέπει μόνο τη διασπορά των κινδύνων αλλά εξασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη επιβίωση και παρουσία του ελληνικού παραγωγικού ομίλου. Και αυτό γιατί ο όμιλος Τιτάν, παρά τις εξαιρετικές επιδόσεις του επί ελληνικού εδάφους, δεν είναι δυνατόν να στηρίξει αποκλειστικά και μόνο τα μελλοντικά επενδυτικά και αναπτυξιακά του σχέδια στην εσωτερική αγορά.

Ετσι λοιπόν διαμορφώνονται τρεις προτεραιότητες: η πρώτη αφορά τη συγκρότηση ενός παραγωγικού δικτύου στον χώρο των Βαλκανίων (Σκόπια, Βουλγαρία και σε δεύτερη φάση Σερβία, Αλβανία), το οποίο θα συνοδεύεται από αντίστοιχες πρωτοβουλίες στους τομείς της εμπορίας και της διάθεσης. Η δεύτερη έχει να κάνει με τη διεθνή εμπορική επέκταση. Η λειτουργία της εταιρείας Import Terminal στην Αίγυπτο, σε συνεργασία με τοπικούς επιχειρηματίες, είναι ένα από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της επέκτασης. Τέλος, η τρίτη προτεραιότητα έχει να κάνει με την περαιτέρω καθετοποίηση των δραστηριοτήτων του ομίλου στην εγχώρια αγορά, κυρίως στον χώρο του σκυροδέματος και των λατομείων, ενώ έχει ξεκινήσει ένα πρόγραμμα για την παραγωγή νέων προϊόντων. Παράδειγμα, η παραγωγή κονιαμάτων, ενός προϊόντος που καλύπτει ευρύτερες ανάγκες στον τομέα των ιδιωτικών και δημόσιων κατασκευών και έχει ιδιαίτερη ζήτηση. Η παραγωγή του είχε άμεση σχέση με την επένδυση που έγινε στο

εργοστάσιο της Ελευσίνας και η προώθησή του, εκτιμάται από στελέχη της εταιρείας, δημιουργεί μια «νέα αγορά» και κατά συνέπεια μια νέα πηγή εσόδων και κερδοφορίας.

Η βαρύνουσα σημασία της τεχνογνωσίας

Ο μεγαλύτερος ελληνικός όμιλος στον χώρο της βαριάς βιομηχανίας και παράλληλα ένας από τους μεγαλύτερους βιομηχανικούς εξαγωγείς έχει στραμμένη την προσοχή του εδώ και αρκετά χρόνια στο να διατηρήσει και να βελτιώσει τη θέση του σε μια αγορά όπου η τεχνογνωσία και όχι η πρώτη ύλη αποκτά βαρύνουσα σημασία στην παραγωγή ακόμη και προϊόντων που έχουν πρώτη ύλη αλλά και τελικό προϊόν το μέταλλο.

Ο όμιλος της Βιοχάλκο έχει ήδη πραγματοποιήσει την τελευταία τριετία επενδύσεις αξίας 35 δισ. δρχ. και το πρόγραμμά του για την επόμενη τριετία φθάνει τα 50 δισ. δρχ., με κεντρικό στόχο, όπως αναφέρουν ανώτατα στελέχη του ομίλου, να αυξήσει την προστιθέμενη αξία της παραγωγικής του διαδικασίας. «Αν θέλεις να διατηρήσεις τη θέση σου σε μια αγορά στην οποία δεν μπορείς να έχεις πλέον το συγκριτικό πλεονέκτημα του χαμηλού εργατικού κόστους, είσαι αναγκασμένος να επενδύσεις σε καινούργιες τεχνολογίες που θα σου επιτρέψουν να παράγεις νέα προϊόντα με υψηλή προστιθέμενη παραγωγική αξία» αναφέρει ανώτατο στέλεχος του ομίλου, δίνοντας το στίγμα της στρατηγικής που ακολουθείται. Ως αποτέλεσμα των επενδύσεων αυτών, ο όμιλος έχει καταφέρει να περιορίσει τη συμμετοχή της πρώτης ύλης στο 50% της παραγωγής έναντι 80% που φθάνει σε αρκετές περιπτώσεις.

Η θέση που θέλει να διατηρήσει και να βελτιώσει η Βιοχάλκο στη διεθνή αγορά απέχει πολύ από τον μέσο ελληνικό όρο και θεωρείται υπολογίσιμη αν συγκριθεί με ευρωπαϊκά μέτρα. Το 1997 οι εταιρείες του ομίλου πραγματοποίησαν με τις τότε τιμές δολαρίου εξαγωγές αξίας σχεδόν 115 δισ. δρχ., που αποτελούν περίπου το 50% των συνολικών πωλήσεων του ομίλου. Το ποσοστό που αποτελούν οι εξαγωγές επί του συνολικού κύκλου εργασιών των βασικών εταιρειών του ομίλου ήταν 80% για την ΕΛΒΑΛ ΑΕ, 40% για την ΕΤΕΜ ΑΕ, 50% για τη ΧΑΛΚΟΡ ΑΕ, 40% για την

Ελληνικά Καλώδια ΑΕ, 15% για τη Σιδενόρ ΑΕ και 82% για τη Σωληνουργία Κορίνθου ΑΕ.

Τα νέα προϊόντα που θα προκύψουν από την ολοκλήρωση του επενδυτικού προγράμματος του ομίλου, για το οποίο ήδη έχουν γίνει - τους τελευταίους 18 μήνες - αυξήσεις κεφαλαίου μέσω του Χρηματιστηρίου ύψους περίπου 50 δισ. δρχ., έχουν στόχο νέες χρήσεις και τομείς που αναμένεται να αυξήσουν κατά πολύ τη ζήτηση των προϊόντων αυτών στο μέλλον. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των φύλλων αλουμινίου μεγάλου πλάτους που θα αρχίσει να παράγει το εργοστάσιο της ΕΛΒΑΛ, τα οποία απευθύνονται στη ναυπηγική βιομηχανία, για την κατασκευή πλοίων τύπου Catamaran, και στην αυτοκινητοβιομηχανία, αλλά και η αναμενόμενη παραγωγή πολύ ψιλού foil αλουμινίου, που αποτελεί βασικό στοιχείο της παραγωγής ασηπτικής συσκευασίας τροφίμων.

Οι εταιρείες που έχει συστήσει στο εξωτερικό ο όμιλος και είναι συνδεδεμένες με την παραγωγική δραστηριότητα έχουν μέχρι στιγμής στόχο την απόκτηση στρατηγικών θέσεων στην καρδιά των μεγάλων αγορών για τις εταιρείες του ομίλου, στην Ευρώπη. Τέτοιο ρόλο έχουν αναλάβει να παίξουν εταιρείες όπως η Terprometal στη Γερμανία, η Zenecos στη Γαλλία, η Metal Agencies στην Αγγλία. Υπάρχουν ακόμη η συνεργασία με τη βρετανική Sky Aluminium, η οποία αναπτύσσεται κυρίως σε επίπεδο ανταλλαγής τεχνογνωσίας, και δύο μικρές επιχειρήσεις στη Βουλγαρία για την παραγωγή προφίλ αλουμινίου και ξύλινων ειδών συσκευασίας, που εξυπηρετεί τις ανάγκες συσκευασίας των προϊόντων του ομίλου. «Οι κινήσεις μας στη διεθνή σκακιέρα έχουν επίκετρο τη διατήρηση της μεγάλης παραγωγικής βάσης του στην Ελλάδα» διαβεβαιώνουν στέλεχη του ομίλου που απασχολεί προσωπικό 3.000 ατόμων. Η ύπαρξη ωστόσο ήδη εταιρειών με εμπορική δραστηριότητα στα μεγάλα ευρωπαϊκά κέντρα φέρνει κοντά και ενδεχόμενες εξαγορές παραγωγικών μονάδων στην Ευρώπη. Οι άνθρωποι που διοικούν τη Βιοχάλκο δεν αρνούνται ότι εξετάζουν το ενδεχόμενο απόκτησης και παραγωγικής βάσης στις αγορές αυτές, με στόχο ωστόσο την καλύτερη υποστήριξη της διανομής των προϊόντων του ομίλου.

Η φετινή χρονιά βέβαια έχει και ένα καινούργιο στοιχείο: την κρίση στη διεθνή οικονομία και την απειλή της ύφεσης. Αν και η ανησυχία για τις εξελίξεις δεν λείπει σε έναν όμιλο ο οποίος εξάγει

σε 65 χώρες ανά τον κόσμο, η διοίκησή του αναφέρει ότι η μεγάλη ευελιξία που διαθέτει ο όμιλος, παρά το μέγεθός του, η μεγάλη σειρά των προϊόντων που παράγει και η διασπορά της εξαγωγικής δραστηριότητάς του του δίνουν ένα ικανό πλαίσιο προστασίας. Μάλιστα, σε πολύ πρόσφατα στοιχεία που στάλθηκαν σε συνεργάτες του στο εξωτερικό, αναφερόταν ότι οι πωλήσεις του το 1998 αναμένεται να φθάσουν σε αξία το ένα δισ. δολάρια.

Οπλο τα επώνυμα προϊόντα

Στους καταναλωτές της «γειτονιάς» των Βαλκανίων απευθύνεται και η Chipita International, μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εταιρείες ειδών διατροφής στη χώρα μας. Οι επιδόσεις της, τουλάχιστον για την Ελλάδα, είναι εντυπωσιακές: Μέσα σε λίγα χρόνια, ξεκινώντας από το κρουασάν, επέτυχε να καθιερωθεί ως η «ηγέτιδα δύναμη» στον χώρο των επώνυμων τυποποιημένων αρτοσκευασμάτων, ενώ σήμερα - με 13 δισ. δρχ. εξαγωγές - φιγουράρει στην πρώτη θέση των εξαγωγέων επώνυμων τυποποιημένων προϊόντων στον χώρο των ειδών διατροφής.

Ο στόχος της Chipita, όπως δηλώνουν υψηλόβαθμα διευθυντικά στελέχη της, είναι να διπλασιάσει ή και να τριπλασιάσει τον τζίρο της μέσα στα επόμενα τρία με τέσσερα χρόνια, φθάνοντας το ποσό των 100 δισ. δρχ. Μεγάλη συμβολή στην επίτευξη αυτού του στόχου, όπως ομολογούν τα ίδια στελέχη, θα έχουν οι δραστηριότητες της εταιρείας και των θυγατρικών της στις αγορές των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης. ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ελληνική βιομηχανία τροφίμων συνεχίζει να εκπλήσσει με τον δυναμισμό της στη διεθνή αγορά. Η εταιρεία **Chipita International ΑΕ** έχει μία μονάδα στην Πορτογαλία. Η συνεργασία που είχε ξεκινήσει πριν από τέσσερα χρόνια με την **Pepsico** στην Πορτογαλία, για τη διανομή των προϊόντων της ελληνικής εταιρείας στην τοπική αγορά, είχε συνέχεια. Το αποτέλεσμα της στενότερης συνεργασίας που αποφάσισαν να αναπτύξουν οι δύο εταιρείες είναι η μονάδα παραγωγής κρουασάν που ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1996, με συμμετοχή της **Chipita International** κατά 30%, μιας θυγατρικής της αμερικανικής Pepsico, της **Matutano**, κατά 60% και τοπικών συνεργατών της ελληνικής βιομηχανίας κατά 10% στο σύνολο της επένδυσης, που κόστισε 1.200 εκατ. δραχμές. Η παραγωγική ικανότητα της νέας μονάδας, που βρίσκεται λίγο έξω

από την πρωτεύουσα Λισαβόνα, ανέρχεται σε 3.000 τόνους κρουασάν ετησίως. *«Αποφασίσαμε την ίδρυση εργοστασίου παραγωγής κρουασάν για την καλύτερη κάλυψη της αγοράς, με σκοπό να αρχίσει από την Πορτογαλία και μια εξαγωγική προσπάθεια αρχικά προς την Ισπανία και αργότερα προς το Βέλγιο, την Ολλανδία και το Μαρόκο»*, εξηγεί ο κ. **Κ. Αποστολίδης**, διευθύνων σύμβουλος. Η κοινοπρακτική εταιρεία που δημιουργήθηκε με μετοχικό κεφάλαιο 338.000.000 escudos, δηλαδή περίπου 550 εκατ. δρχ., ονομάζεται **Chipima SA**. Το εργοστάσιό της άρχισε τη λειτουργία του τον Ιούνιο του 1996.

Επίσης, μια νέα μονάδα της Chipita στη Βουλγαρία λειτούργησε το 1996, αντιπροσωπεύοντας επένδυση 800 εκατ. δρχ. σε οικόπεδα 11 στρμ. με στεγασμένους χώρους 3.000 τ.μ. περίπου. Η ελληνική εταιρεία έχει το 51% των μετοχών της νέας εταιρείας, ενώ σημαντική συμμετοχή είναι και αυτή της γαλακτοβιομηχανίας Δέλτα, με ποσοστό γύρω στο 20%, όπως και της **Global Finance** μέσω του **Balkan Fund**, δηλαδή του κεφαλαίου που χρηματοδοτεί επενδυτικά σχέδια στη Βαλκανική. Στην εταιρεία συμμετέχει επίσης ο βούλγαρος διανομέας των προϊόντων της εταιρείας στην τοπική αγορά. Η μονάδα, που είναι εγκατεστημένη στο Καζίτσανε, 8 χλμ. από το κέντρο της Σόφιας, απασχολεί γύρω στους 100 εργαζόμενους και θα καλύψει τις ανάγκες της βαλκανικής αγοράς και ευρύτερα της αγοράς των χωρών της πρώην Ανατολικής Ευρώπης. Η εταιρεία ονομάζεται **Chipita Bulgaria** και έχει μετοχικό κεφάλαιο 3.600.000 δολ. ΗΠΑ. *«Η εταιρεία θα επιδιώξει εξαγωγές από τη Βουλγαρία στις παρευξείνιες χώρες αλλά και σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Από την επένδυση αυτή προβλέπεται σημαντική μείωση του κόστους, τόσο λόγω φθηνότερων εργατικών και βιομηχανικών εξόδων όσο και λόγω της εξάλειψης των εισαγωγικών δασμών και του κόστους μεταφοράς»*, όπως εξηγείται.

Η ελληνική επιχείρηση συμμετέχει εξάλλου στην κατασκευή μονάδας παραγωγής κρουασάν στην Αίγυπτο σε μια συνολική επένδυση 1 δισ. δρχ. όπου η συμμετοχή της είναι 25%. Έτσι ιδρύθηκε, από κοινού με εταιρεία του εμπορικού και βιομηχανικού ομίλου εταιρειών **Berzi Group**, μια κοινοπρακτική επιχείρηση, η εταιρεία **Edita SAE**, με μετοχικό κεφάλαιο 6.000.000 λιρών Αιγύπτου, δηλαδή περίπου 450 εκατ. δρχ., στην οποία η ελληνική βιομηχανία συμμετέχει με ποσοστό 25%. Σκοπός της είναι η

παραγωγή ενός ειδικού τύπου κρουασάν για τις χώρες της Μέσης Ανατολής, με μια αυτόματη γραμμή παραγωγής, εγκατεστημένη σε ιδιόκτητο υπό ανέγερση εργοστάσιο. Η παραγωγή προβλέπεται να ξεκινήσει σε λίγες εβδομάδες. «*Η τοπική παραγωγή στην Αίγυπτο θα δώσει νέες ευκαιρίες και δυνατότητες για εξαγωγές του προϊόντος σε όλες σχεδόν τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής*», εξηγούν οι υπεύθυνοι της εταιρείας.

Πενταπλάσια η βάση των καταναλωτών

Η «ΓΕΙΤΟΝΙΑ» των Βαλκανίων ήταν και παραμένει το «απαραίτητο οξυγόνο» αλλά και η διέξοδος για τη διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων του και για τον όμιλο της Δέλτα. Με βασικό προϊόν το παγωτό ο όμιλος της ελληνικής γαλακτοβιομηχανίας έχει δημιουργήσει μέσα στα πέντε τελευταία χρόνια ένα αξιόλογο δίκτυο από παραγωγικές μονάδες σε τρεις από τις γειτονικές μας χώρες: ένα εργοστάσιο στη Βάρνα της Βουλγαρίας, ένα εργοστάσιο στο Βουκουρέστι - την πρωτεύουσα της Ρουμανίας - και ένα εργοστάσιο στη Στάρα Πάζοβα, μια περιοχή που απέχει 30 χιλιόμετρα από το Βελιγράδι, την πρωτεύουσα της Σερβίας. Σε αυτό το δίκτυο προστίθεται και η εταιρεία διανομής που εδρεύει στα Σκόπια και η οποία διακινεί τα προϊόντα που παράγονται στο εργοστάσιο της Στάρα Πάζοβα.

Ενα και μόνο στοιχείο αρκεί για να φανεί η σημασία που έχει για την ίδια τη Δέλτα η βαλκανική της δραστηριότητα: ο όγκος των πωλήσεων στον κλάδο του παγωτού όλων των βαλκανικών μονάδων της ξεπέρασε για το 1998 τον αντίστοιχο όγκο των πωλήσεων στην εγχώρια αγορά.

Λογική συνέπεια του γεγονότος ότι ο όμιλος της ελληνικής γαλακτοβιομηχανίας έχει πλέον τη δυνατότητα να απευθύνεται σε ένα καταναλωτικό κοινό που υπερβαίνει τα 10 εκατομμύρια Έλληνες και φθάνει αισίως τα 60 εκατομμύρια υποψήφιους καταναλωτές (10 εκατομμύρια Έλληνες συν 46 εκατομμύρια υποψήφιοι καταναλωτές σε τέσσερις βαλκανικές χώρες).

Η διεθνοποίηση αυτή έφερε μαζί της τον δεκαπλασιασμό του δικτύου πωλήσεων και διανομών (από 3.000 σημεία πώλησης το

1993 σε 30.000 σημεία το 1998), εξαπλασιασμό της παραγωγικής ικανότητας των εργοστασίων του εξωτερικού (από 3.000 τόνους το 1993 σε 18.000 τόνους το 1998) και επταπλασιασμό του όγκου πωλήσεων στο εξωτερικό (από 15 εκατομμύρια τεμάχια το 1993 σε 100 εκατομμύρια τεμάχια το 1998).

Η σημερινή δυνατότητα της Δέλτα να απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό υποψηφίων καταναλωτών δεν έπεσε προφανώς από τον ουρανό, αλλά ήταν το αποτέλεσμα μιας συνεπούς και σταθερής επενδυτικής προσπάθειας για την οποία δαπανήθηκαν 65 εκατ. δολάρια (κοντά στα 20 δισ. δρχ.) τα τελευταία πέντε χρόνια, ενώ σχεδιάζεται να επενδυθούν άλλα 15-16 εκατ. δολάρια (πάνω από 4,5 δισ. δρχ.) σε επεκτάσεις των γραμμών παραγωγής και σε δίκτυα διανομής μέσα στους επόμενους μήνες, για τις ανάγκες της νέας σεζόν.

Η διοίκηση της Δέλτα τονίζει ότι «τα Βαλκάνια δεν είναι απλώς και μόνο ένα άνοιγμα σε νέες αγορές, αλλά μια στρατηγική επιλογή που καθορίζει και τις επιχειρηματικές και επενδυτικές πρωτοβουλίες για τα προσεχή έτη». Ολα αυτά σημαίνουν ότι ο όμιλος της Δέλτα θα επικεντρώσει την προσοχή του στη διεύρυνση της επιχειρηματικής παρουσίας και επιρροής σε αυτές τις αγορές για δύο-τρεις απλούς λόγους: οι βαλκανικές αγορές, με τα ιδιαίτερα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, μπορούν να δημιουργήσουν μεγάλους τζίρους και μεγάλα περιθώρια κέρδους, ανάλογα εκείνων που συνόδευσαν την ανάπτυξη της ελληνικής γαλακτοβιομηχανίας στην εγχώρια αγορά την περίοδο του 1987-1992. Επιπλέον η Δέλτα, λόγω της έγκαιρης εγκατάστασής της σε αυτές τις αγορές, μπορεί να αξιοποιήσει όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει και να αντιμετωπίσει τις όποιες πιέσεις του ενδεχόμενου ανταγωνισμού.

«Τα παγωτά με το σήμα της Δέλτα είναι ήδη ένα καθιερωμένο, γνωστό προϊόν και βρίσκεται παντού, ακόμη και στις αγροτικές περιοχές αυτών των χωρών» υποστηρίζουν υψηλόβαθμα στελέχη της και επισημαίνουν ότι το γεγονός αυτό επιτρέπει στο άμεσο μέλλον την προώθηση και άλλων προϊόντων από την γκάμα του ομίλου, πέρα από το παγωτό. Οπως επισημαίνουν τα στελέχη της Δέλτα, η επέκταση αφορά γενικότερα τον γαλακτοκομικό κλάδο και

σε αυτή την προσπάθεια θα αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που παρέχει η στρατηγική συμμαχία της Δέλτα με τη γαλλική Danone.

Η «πενταπλάσια βάση» των υποψήφιων καταναλωτών, με την υποστήριξη επενδυτικών και άλλων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, παρέχει στα στελέχη της Δέλτα τη δυνατότητα να προσδοκούν επιδόσεις στις βαλκανικές αγορές απείρως μεγαλύτερες εκείνων τις οποίες θα μπορούσαν να είχαν επιτύχει σε αγορές, για παράδειγμα, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ο ανταγωνισμός δεν δίνει και πολλά περιθώρια για την εμφάνιση ελληνικών προϊόντων στα ράφια των μεγάλων αλυσίδων σουπερμάρκετ.

Μονάδες από την Ισπανία ως την Ασία

ΑΠΟ ΤΟ 1935 που ξεκίνησε τη λειτουργία του ο μεταλλευτικός όμιλος, που ήταν ο πρόγονος της σημερινής εταιρείας Αργυρομεταλλευμάτων και Βαρυτίνης, ο στόχος του ήταν πάντοτε οι αγορές του εξωτερικού και σήμερα οι πωλήσεις του προέρχονται κατά 85% από την εξαγωγική δραστηριότητα. Η παραγωγική παρουσία της εταιρείας με εξορμητική δραστηριότητα σε προϊόντα που πωλούνται πολύ καλά στις αγορές του εξωτερικού, όπως ο βωξίτης, ο μπεντονίτης, ο περλίτης, αποτέλεσε το βασικό στοιχείο της επιτυχημένης εξαγωγικής της ανάπτυξης, αλλά τα βήματα που γίνονται τα τελευταία χρόνια από τη διοίκησή της στον τομέα της ανάπτυξης συνεργασιών σε διάφορες αγορές ανά τον κόσμο στηρίζονται σε μια στρατηγική που έχει εγκαίρως λάβει υπόψη της ως κεντρικό στοιχείο τη συνεχή αλλαγή των συνθηκών στις αγορές.

Η στρατηγική αυτή, όπως εξηγούν κορυφαία στελέχη της εταιρείας, αναπτύσσεται σε δύο άξονες: «Την καθετοποίηση της παραγωγικής δραστηριότητας με απόκτηση παραγωγικών μονάδων που ικανοποιούν αυτή τη συνθήκη και την αύξηση των αποθεμάτων των ορυκτών που έχει στη διάθεσή της προς εκμετάλλευση η εταιρεία». Για τον σκοπό αυτόν έχουν δαπανηθεί γύρω στα 20 δισ. δραχμές την τελευταία πενταετία. Πριν από τέσσερα χρόνια η εταιρεία ολοκλήρωσε την απόκτηση του 1/3 των μετοχών της γερμανικής εταιρείας IKO ERSBLOEH GMBH, η οποία ήταν ως τότε ένας από τους καλούς πελάτες της και παραγωγός προϊόντων με

βάση τον περλίτη. Πίσω από αυτή την κίνηση βρισκόταν βεβαίως η προσπάθεια για καθετοποίηση της παραγωγής.

Πρόσφατη κίνηση της εταιρείας, που είχε στόχο τη διασφάλιση μεγαλύτερων αποθεμάτων ορυκτών, ήταν η συμφωνία που έκλεισε στην Κίνα με τοπικούς επιχειρηματίες της επαρχίας Xinyang για τη δημιουργία της εταιρείας Xinyang - Athenian Mining Co στην οποία η Sibinian Overseas, μια θυγατρική της A&B, συμμετέχει με 25% και της εταιρείας Shimco Co Ltd με συμμετοχή της Sibinian κατά 90%. Με τη συμφωνία αυτή έγινε δυνατή η εξασφάλιση μεταλλευτικών δικαιωμάτων για 6 εκατ. τόνους περλίτη και η δημιουργία εργοστασίου επεξεργασίας του ορυκτού.

Πριν από λίγους μήνες, τον Απρίλιο του 1998, η A&B είχε εξασφαλίσει 5 εκατ. τόνους νατριούχο μπεντονίτη αγοράζοντας σε δημοπρασία που διενήργησε η κυβέρνηση της Γεωργίας το 97,7% των μετοχών της εταιρείας Ascana Ltd. Η εξαγορά αυτή έδωσε τη δυνατότητα στην ελληνική εταιρεία, όπως αναφέρει η διοίκησή της, «να εισάγει στις ευρωπαϊκές αγορές συμπληρωματικές ποσότητες μπεντονίτη, πλεονέκτημα που είχαν ως τότε μόνο οι ανταγωνιστές της από τις ΗΠΑ και την Ινδία».

Ενα μόλις μήνα νωρίτερα η Αργυρομεταλλευμάτων είχε προχωρήσει στην απόκτηση μιας ακόμη γερμανικής εταιρείας, της Cookson Matthey Ceramics GmbH, που ελέγχει το 87,6% της εταιρείας επεξεργασίας περλίτη Otavi Minen AG που είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Φραγκφούρτης από το 1900 και έχει παραγωγικές μονάδες στη Γερμανία, στην Ισπανία και στην Ελλάδα, όπως επίσης και σε εξορυκτικά δικαιώματα στη Νότια Αφρική και στη Ζιμπάμπουε.

Την κούρσα των πρόσφατων εξαγορών είχε ξεκινήσει η Αργυρομεταλλευμάτων στο τέλος του προηγούμενου έτους, όταν ανακοίνωνε την απόκτηση του 35% της ιταλικής Laviosa Chimica Mineraria SpA και του 20,1% της ισπανικής Laviosa Promasa. Με την κίνησή της αυτή εξασφάλισε μακροχρόνιο συμβόλαιο προμήθειας μπεντονίτη από τις δύο εταιρείες και το δικαίωμα να αυξήσει τη συμμετοχή της στην LCM ως το ποσοστό του 85%.

Στα Σκόπια και στη Μόσχα για δουλειές

Η ΚΡΙΣΗ μπορεί να βαθαίνει, το ρούβλι μπορεί να έφθασε στον πάτο και ο πρόεδρος Γέλτσιν να βρίσκεται ολοένα και περισσότερο σε καθεστώς ιδιότυπης αιχμαλωσίας των κομμουνιστών, αλλά οι Ρώσοι - όπως και εκατοντάδες εκατομμύρια καταναλωτές σε όλο τον κόσμο - θα συνεχίσουν, σαν να μη συμβαίνει τίποτε, να γεύονται το «αμερικανικό όνειρο» πίνοντας Coca Cola.

Η Ελληνική Εταιρεία Εμφιάλωσης (3E), ο μεγαλύτερος εμφιαλωτής του αμερικανικού αναψυκτικού στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη και μία από τις ελάχιστες ελληνικές βιομηχανίες του κλάδου με επιχειρηματικές δραστηριότητες στα εδάφη της Ρωσικής Ομοσπονδίας, είναι έτοιμη να αδράξει τις όποιες ευκαιρίες δημιουργηθούν από την ανάκαμψη της ρωσικής οικονομίας.

Εγγύηση γι' αυτό αποτελεί δίχως άλλο η παραγωγική και εμπορική υποδομή την οποία διαθέτει στη Ρωσία. Οι παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητές της - μέσω της Molino Russia, στην οποία μέτοχος κατά 40% είναι η αμερικανική εταιρεία Coca Cola Co - καλύπτουν τέσσερις περιοχές «παραγωγής και αποκλειστικής διάθεσης», που απευθύνονται σε ένα κοινό 45 εκατομμυρίων υποψηφίων καταναλωτών, σε έκταση 7,5 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων.

Δηλαδή σε ένα κοινό σχεδόν πέντε φορές μεγαλύτερο από το κοινό στο οποίο απευθύνεται η 3E με τα προϊόντα της στην Ελλάδα. Το σημαντικότερο γεγονός της χρονιάς που πέρασε ήταν η αποπεράτωση μέσα σε οκτώ μήνες ενός εργοστασίου στο Νοβοσιμπίρσκ της Σιβηρίας, ενός απο τα μεγαλύτερα του ομίλου, καθώς επίσης και η επέκταση του δικτύου διανομής σε όλο τον χώρο αποκλειστικής ευθύνης του ομίλου στη ρωσική επικράτεια. Τα κέντρα διανομής, για παράδειγμα, έφθασαν στο τέλος του 1997 τα 26 από εννέα που ήταν στο τέλος του 1996.

Δίχως κανένας να υποβαθμίζει τις συνέπειες της πρόσφατης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, η επέκταση της παραγωγικής βάσης αλλά και η ανάπτυξη των δικτύων διανομής διαμορφώνουν

τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη μακροπρόθεσμη παρουσία του ομίλου ελληνικών συμφερόντων στη Ρωσία καθώς εξασφαλίζουν ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων για την εδραίωση των προϊόντων του σε αυτή την αγορά. Οι προϋποθέσεις λοιπόν υπάρχουν και το βασικό προϊόν - πολύ πιο ανθεκτικό από την τιμή του ρωσικού νομίσματος - θα είναι το τελευταίο που θα πάψει να καταναλώνεται γιατί είναι άμεσα συνδεδεμένο στη συνείδηση ακόμη και του φτωχού ρώσου αγρότη με ένα άλλο, διαφορετικό, πρότυπο ζωής.

Η πορεία της 3E στις νέες αγορές της Ανατολικής Ευρώπης αρχίζει πριν από έξι χρόνια, όταν τα στελέχη της ελληνικής βιομηχανίας καταφθάνουν στη γειτονική Βουλγαρία και καταφέρνουν να δημιουργήσουν τις πρώτες πέντε παραγωγικές βάσεις σε συνεργασία με τοπικούς εμφιαλωτές. Τα επόμενα χρόνια η βάση του καταναλωτικού κοινού της αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς. Συγκεκριμένα, μέσω της εταιρείας Molino που διαθέτει δικαιώματα αποκλειστικής εμφιάλωσης επεκτείνεται στη Μολδαβία, στη Ρουμανία, στη Ρωσία κ.α.

Το 1996 έρχεται η σειρά της Αρμενίας, αρχίζει τη λειτουργία του το έκτο στη σειρά εργοστάσιο στη Βουλγαρία, ενώ τον επόμενο ακριβώς χρόνο ο όμιλος περνάει στην αγορά και της Γιουγκοσλαβίας μέσω της εξαγορασθείσης εταιρείας IBP Beograd, της μεγαλύτερης εταιρείας παραγωγής αναψυκτικών της χώρας.

Ταυτόχρονα, η συμφωνία της 3E με την Αθηναϊκή Ζυθοποιία για τη δημιουργία της κοινοπρακτικής εταιρείας Brewinvest φέρνει τον όμιλο στον χώρο της μπίρας στα Βαλκάνια. Η αρχή γίνεται πάλι από το έδαφος της Βουλγαρίας, με την εξαγορά της Zagorka (1993) και την εξαγορά μιας δεύτερης ζυθοποιίας, της Ariana, τον Δεκέμβριο του 1997. Το επόμενο βήμα - αναμένεται να ανακοινωθεί σύντομα - θα γίνει στα Σκόπια με την εξαγορά της εταιρείας AB Pivara Skorje. Η τελευταία, παραγωγός μπίρας και εμφιαλωτής αναψυκτικών (μεταξύ άλλων και της Coca Cola), τροφοδοτεί με τη δική της παραγωγή περιοχές του Κοσσυφοπεδίου και της Αλβανίας.

Μια ανάλογη συνεργασία έγινε και με την υαλουργία Γιούλα μέσω της εξειδικευμένης στα επαγγελματικά ψυγεία και στα υλικά συσκευασίας Frigoglass, στην οποία η 3E συμμετέχει κατά 30%. Οι δύο ελληνικές εταιρείες τον περασμένο Ιούλιο εξαγόρασαν την

υαλουργία Druzha στη Φιλιππούπολη της Βουλγαρίας έναντι 20 εκατ. δολαρίων, δημιουργώντας μια ικανή παραγωγική βάση στην αγορά της γειτονικής χώρας. Είχε προηγηθεί η εξαγορά μιας άλλης υαλουργίας, της Stind, στη Σόφια.

Ο όμιλος Σελόντα

Υπογράφηκαν δύο συμφωνίες στη Σιγκαπούρη για πιλοτική μονάδα εκτροφής και κοινή εταιρία

Μετά την Ιταλία και το Κουβέιτ ακολούθησε η Σιγκαπούρη. Ο όμιλος επιχειρήσεων Selonda- Riopesca, που διευθύνεται από τους κκ Γιάννη και Βασίλη Στεφανή και τον κ Χ. Γιαννόπουλο, έκανε το τρίτο επιχειρηματικό βήμα στο εξωτερικό σε παραγωγικό επίπεδο. Υπέγραψε δύο σημαντικές συμφωνίες με τον οργανισμό της Σιγκαπούρης Technology Development fund, που είναι ο επενδυτικός φορέας του εθνικού συμβουλίου επιστημών και τεχνολογίας. Η πρώτη συμφωνία αφορά την ανάληψη από την Σελόντα της διαχείρισης πιλοτικής μονάδας εκτροφής τριακοσίων τόνων τροπικού λαυρακιού. Η δεύτερη συμφωνία αφορά τη σύσταση κοινής εταιρίας που θα υλοποιεί επενδύσεις σε ιχθυοκαλλιεργητικές δραστηριότητες στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας.

Η κοινή εταιρία- η Σελόντα ελέγχει το 50% των μετοχών – θα ξεκινήσει την δραστηριότητα της με την εγκατάσταση ιχθυογεννητικού σταθμού μέσα στο 1997 και θα αποτελέσει τον φορέα δημιουργίας κοινών εταιρειών στις χώρες της ευρύτερης περιοχής: Κίνα, Ινδονησία, Φιλιππίνες. «Χτυπούμε την πόρτα για να μπούμε σε ένα πολύ μεγάλο δωμάτιο» είπε με χαρακτηριστικό τρόπο ο κ Β Στεφανής , ο οποίος εξήγησε ότι στην περιοχή της Άπω ανατολής υπάρχουν οι υψηλότερες κατά κεφαλή καταναλώσεις ιχθυηρών και η υδατοκαλλιεργητική παραγωγή καλύπτει το 85% της διεθνούς παραγωγής.

Με τις δύο αυτές συμφωνίες οι σιγκαπουριανοί εταίροι της Σελόντα θα πάρουν από την ελληνική επιχείρηση την αναγκαία τεχνογνωσία για να μετατρέψουν την οικονομική ιχθυοκαλλιέργεια σε βιομηχανοποιημένη δραστηριότητα. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο των παραπάνω συμφωνιών είναι το γεγονός ότι ο σιγκαπουριανός οργανισμός κατέληξε στην ελληνική επιχείρηση μετά από μακρά έρευνα της διεθνούς αγοράς και αφού προηγουμένως απέρριψε επενδυτικά σχέδια συνεργασίας με εταιρείες από την Νορβηγία και την Γαλλία. «Έχουμε πειστεί ότι η Σελόντα δεν είναι απλώς ένας πολύ καλός σύμβουλος αλλά και ο καλύτερος συνέταιρος για να αναπτύξουμε τις νέες τεχνολογίες στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών», ανέφερε ο κ. Thomas, μέλος του διοικητικού συμβουλίου NSTB.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όμιλος Σελόντα αναπτύσσει ήδη παραγωγική δραστηριότητα στο Κουβέιτ ενώ προσφάτως έχει εξαγοράσει το 40% του μεγαλύτερου ιταλικού ομίλου ιχθυοκαλλιέργειας Marina & Maricoltura Alto Adriatico SpA.

Η Stet πήγε στην Νέα Υόρκη και Άμστερνταμ

Σημαντικές υπεραξίες για την interamerican. Η αρχική αξία της επένδυσης αυξήθηκε 20 φορές.

Η εταιρία κινητής τηλεφωνίας Stet Hellas ΑΕ πέτυχε να διαθέσει σε δημόσια εγγραφή 11000000 μετοχές της μορφής των American Depositary shares στο χρηματιστήριο του Nasdaq της Νέας Υόρκης ή των Dutch Depositary Reseipts στο χρηματιστήριο του Άμστερνταμ, με αποτέλεσμα η συνολική αξία της ελληνικής εταιρίας τηλεπικοινωνιών να ανέρχεται πλέον σε 2,4 δις δολάρια, δηλαδή πάνω από 600 δις δρχ. Μάλιστα, την πρώτη μέρα διαπραγμάτευσης η τιμή της μετοχής είχε αύξηση κατά 21,3 % και από 27 δολάρια η μετοχή πέταξε στα 32,75 δολάρια.

Η μόνοι κερδισμένοι βεβαίως από την εξέλιξη αυτή, λόγω του τρόπου εισαγωγής των μετοχών της Stet ήταν οι τρεις μέτοχοι της, δηλαδή η ιταλικών συμφερόντων Stet Mobile Holding NV η αμερικανική Bell Atlantic και ο όμιλος της Interamerican. Ειδικά ο όμιλος της Interamerican - συμφερόντων του επιχειρηματία κ.

Δημήτρη Κοντομηνά - « είδε » τη συμμετοχή του στην εταιρεία να φθάνει με την βοήθεια των αμερικάνων και άλλων διεθνών επενδυτών να αποτιμάται κοντά στα 40 δις δρχ . Ο ελληνικός όμιλος παροχής ασφαλιστικών και άλλων χρηματικό-οικονομικών υπηρεσιών , που διαθέτει γύρω στο 5% των μετόχων της Stet, εμφανίζει από τη μια ημέρα στην άλλη τρομακτικές υπεραξίες . Έτσι μέσα σε έξι σχεδόν χρόνια από την συγκρότηση της Stet η αρχική αξία της επένδυσης 2,5 δις δρχ - αυξήθηκε κοντά στις 20 φορές .

Η Stet Hellas έχει πίσω της τον ιταλικό κολοσσό της ιταλικής αλλά και πολυεθνικής Stet, ενώ ένα σημαντικό πακέτο (25%) διαθέτει η αμερικανική Nynex, η οποία πρόσφατα συγχωνεύθηκε με την Bell Atlantic, δημιουργώντας έναν από του μεγαλύτερους κολοσσούς τηλεπικοινωνιών στον κόσμο . Πολύ καλή επένδυση ήταν για τον κ Δ .Κοντομηνά , που διαθέτει το 5% της Stet Ελλάς, η ανάληψη μέσω της εταιρίας Mobitel του ρόλου του εμπορικού συνεργάτη της Telestet .Διευθύνων σύμβουλος της Stet Ελλάς είναι ο κ . Τ. Τσικέζε και διευθυντής μάρκετινγκ ο κ. Π.Π.Φεστίνο .

Η Σαράντης στοχεύει σε Αγγλία και Γερμανία

Με επιτυχία στέφεται η προσπάθεια της “Σαράντης” να κατακτήσει τις ξένες αγορές με ελληνικά αρώματα. Η πρώτη “έξοδος” της εταιρίας σε 2 χώρες της E.E. κατέγραψε πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα και ήδη προσβλέπει σε 2 μεγαλύτερες αγορές. Πριν από λίγες μέρες ιδρύθηκε η Sarantis Germany, μέσω της οποίας θα προωθηθούν τα προϊόντα της εταιρίας στη Γερμανική αγορά με την διάθεσή τους κυρίως από μεγάλα δίκτυα super market. Εκτός από τη Γερμανία κατά το Α’ τρίμηνο του 1999 η «Σαράντης» θα αρχίσει εξαγωγές και στη Μ.Βρετανία μετά από συμφωνία με εταιρία που διαθέτει μεγάλο δίκτυο διανομής. Η εταιρία σχεδίασε και άρχισε τη διάθεση στην αγορά 2 νέων γυναικείων αρωμάτων, με κύριο χαρακτηριστικό την έντονη διαφημιστική υποστήριξη και τη χαμηλή τιμή. Πρόκειται για το B.U. και το 99, των οποίων οι πωλήσεις τόσο στην ελληνική αγορά όσο και στο εξωτερικό (Δυτική

Ευρώπη, Βαλκάνια, Μέση Ανατολή) ξεπέρασαν και τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις. Για το λόγο αυτό σχεδιάστηκε και ένα παρόμοιο ανδρικό άρωμα, το Straight, η διάθεση του οποίου άρχισε πριν από 2 περίπου εβδομάδες.

Κατά το 1998 το μερίδιο των 3 αρωμάτων στις συνολικές πωλήσεις της εταιρίας υπολογίζεται περί το 15%, ενώ για την επόμενη χρήση εκτιμάται αρμοδίως ότι μπορεί να υπερβεί το 25%. Στελέχη της εταιρίας εκτιμούν ότι τα περιθώρια διεύρυνσης των μεγεθών της στις αγορές του εξωτερικού είναι μεγάλα, αφού, όπως επισημαίνουν, και τα περιθώρια κερδοφορίας στα Brand names που επιχειρεί να καθιερώσει στις αγορές είναι αυξημένο. Πολύ θετικά θεωρούνται και τα αποτελέσματα των θυγατρικών της «Σαράντης» σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Ουκρανία, Σερβία και Σκόπια, ενώ στο χώρο της Μέσης Ανατολής, εκτός της Κύπρου, του Λιβάνου και των Αραβικών Εμιράτων, σύντομα θα αρχίσουν και εξαγωγές προς τη Σαουδική Αραβία. Ο κύκλος εργασιών του εννεαμήνου ανήλθε στα 21,5 δις δρχ (έναντι 15,36 το 1997, αύξηση 40%) και τα κέρδη διαμορφώθηκαν στο 1,73 δις δραχμές (έναντι 2 δις, μείωση 16%). Στελέχη της εταιρίας επισημαίνουν ότι ήδη καλύφθηκε το μεγαλύτερο μέρος του «χαμένου εδάφους» αφού κατά το εξάμηνο η μείωση της κερδοφορίας έφθανε στο 60% και για πρώτη φορά κάνουν λόγο για υπέρβαση των αρχικών προβλέψεων για κερδοφορία στα επίπεδα του 1997 (2,7-2,8 δις). Σαφώς πιο αισιόδοξη είναι η πρόβλεψη για το 1999, οπότε και εκτιμάται ότι οι πωλήσεις της «Σαράντης» θα υπερβούν τα 40 δις, ενώ τα κέρδη θα κυμανθούν περί τα 5 δις δραχμές.

Σοβαρά οφέλη προσδοκά η εταιρία και από τη συμμετοχή της με ποσοστό 8%, στο σχήμα υπό τη Γαλλική Saresco εξαγόρασε τα ΚΑΕ. Εκτός των σχεδίων επέκτασης της ΚΑΕ σε νέες αγορές, εκτιμάται ότι με βάση την τιμή εξαγοράς του πακέτου από το δημόσιο (3150 δραχμές) έχει αποφέρει στη «Σαράντης» υπεραξία 5 δις δραχμές περίπου.

Νέες business για ΔΕΗ σε Πακιστάν και Ινδία

Νέες διεθνείς διεργασίες αναπτύσει το τελευταίο διάστημα η ΔΕΗ, με επίκεντρο την παροχή υπηρεσιών συμβούλου σε επιχειρήσεις και οργανισμούς ενέργειας.

Μετά το Κιργιστάν, τη Ρουμανία και τη Γεωργία, η γενική διεύθυνση ορυχείων της ΔΕΗ ανέλαβε ρόλο συμβούλου του οργανισμού άνθρακα της επαρχίας Sindh του Πακιστάν, μετά από διεθνή μειοδοτικό διαγωνισμό, ενώ συμμετείχε και στο διαγωνισμό για την τεχνικοοικονομική αξιολόγηση των προσφορών που έχουν υποβληθεί για την επιλογή οίκου που θα εκπονήσει μελέτη σκοπιμότητας για την αξιοποίηση του λιγνιτικού κοιτάσματος της περιοχής Thar. Το κοιτάσμα θα αξιοποιηθεί για την τροφοδότηση θερμοηλεκτρικού σταθμού μεγάλης ισχύος.

Παράλληλα η ΔΕΗ σύναψε συμφωνία για την εκπόνηση μελέτης υπολογισμού των αποθεμάτων ενός κοιτάσματος λιγνίτη στην Ινδία το οποίο παρουσιάζει γεωλογικές ομοιότητες με τον ελληνικό λιγνίτη. Εν τω μεταξύ, σε εξέλιξη βρίσκεται το έργο στη Γεωργία που αφορά σε θέματα τεχνικής βοήθειας στη βιομηχανία ενέργειας και στην αξιοποίηση των κοιτασμάτων άνθρακα. Στο Κιργιστάν η Γενική Διεύθυνση Ορυχείων είχε αναλάβει την τεχνική υποστήριξη στην κρατική βιομηχανία άνθρακα και στη Ρουμανία την εκπόνηση μελέτης για την αξιοποίηση των ενεργειακών πηγών της χώρας. Η Γενική Διεύθυνση Ορυχείων, υπό τον κ. Σκενδερίδη, ενισχύει δυναμικά την εξωστρέφειά της με σημαντικά ανοίγματα σε νέες αγορές. Παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε θέματα πχ, υδρογεωλογίας, εδαφομηχανικής, εκμετάλλευσης ορυχείων, περιβάλλοντος, εγκατάστασης νέου εξοπλισμού, ποιοτικού ελέγχου λιγνίτη, ασφάλειας εγκαταστάσεων, προγραμματισμού έργων, υποστήριξης συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα κα. Η Γενική Διεύθυνση συμμετέχει ενεργά τα 2 τελευταία χρόνια στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, η οποία χρηματοδοτεί 2 ελληνικού ενδιαφέροντος έργα με 300 εκατ. δρχ. (επιδότηση άνω του 50%) για την ορθολογική χρήση και αύξηση της ανταγωνιστικότητας του λιγνίτη μέσω της προξήρανσης και της βελτιστοποίησης της ποιότητας του καυσίμου.

Η Ελλάδα κατέχει σήμερα τη δεύτερη θέση στην ευρωπαϊκή ένωση στην παραγωγή λιγνίτη-μετά τη Γερμανία-και την Τρίτη σε

ολόκληρη την Ευρώπη. Σήμερα το 70% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας προέρχεται από το λιγνίτη, ενώ το 50% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος της χώρας είναι λιγνιτική. Οι μέχρι σήμερα εξωρυχθείσες ποσότητες λιγνίτη, περίπου 1 δις τόνοι, δεν ξεπερνούν το 25% των συνολικά εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων, ενώ τα βεβαιωμένα γεολογικά αποθέματα φτάνουν τους 6,7 δις τόνους.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ενας από τους πιο εντυπωσιακούς στόχους της Εθνικής το 1999 είναι η εισαγωγή του ομίλου στη Wall Street. Εφόσον όλα εξελιχθούν σύμφωνα με το υπάρχον χρονοδιάγραμμα, η εισαγωγή θα γίνει τον Ιούλιο του 1999 με πραγματοποίηση ταυτόχρονης δημόσιας εγγραφής στην Ελλάδα. Η κίνηση αυτή αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά τα κεφάλαια της Εθνικής. Το μεγάλο στοίχημα όμως για την Εθνική είναι η διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων της και ήδη το επιτελείο της ΕΤΕ έχει σχεδιάσει κινήσεις σε τρία μέτωπα: στα Βαλκάνια, στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική.

Η Εθνική σήμερα στις βαλκανικές χώρες έχει τρία καταστήματα: στο Βουκουρέστι, στη Σόφια και στα Τίρανα. Ο σχεδιασμός προβλέπει να γίνουν τουλάχιστον 10 ως το τέλος του 1999. Ήδη άνοιξε ένα κατάστημα στο Δυρράχιο, ενώ ολοκληρώνεται το κατάστημα στην Κορυτσά. Το πρώτο τετράμηνο του νέου χρόνου θα ανοίξουν τρία καταστήματα της Εθνικής στη Βουλγαρία, και συγκεκριμένα στο Πλόβικ, στο Μπουργκάς και στη Σόφια. Το τελευταίο θα είναι το «αρχηγείο» της Εθνικής, θα διαθέτει dealing room, ενώ θα πραγματοποιεί και χρηματιστηριακές συναλλαγές. Στη Ρουμανία η ΕΤΕ έχει ένα κατάστημα στο Βουκουρέστι, το οποίο θα αρχίσει να πραγματοποιεί και χρηματιστηριακές συναλλαγές, ενώ ετοιμάζονται δύο ακόμη. Στο Βελιγράδι έχει γίνει η προετοιμασία για να ανοίξει κατάστημα μόλις λυθεί το πολιτικό πρόβλημα, ενώ σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα Σκόπια. Το επιτελείο της Εθνικής παρακολουθεί την αγορά και είτε θα προβεί στη δημιουργία καταστήματος είτε θα εξαγοράσει τοπική τράπεζα.

Στην Ευρώπη το κατάστημα της Εθνικής στο Λονδίνο θα είναι το κέντρο για διεθνή κοινοπρακτικά δάνεια, για διεθνή ομολογιακά δάνεια, τη ναυτιλία και το treasury. Εντυπωσιακή είναι η πορεία της θυγατρικής της ΕΤΕ στο Λονδίνο της NBGI. Στον δεύτερο χρόνο της λειτουργίας της η NBGI, που απασχολεί 20 άτομα, θα παρουσιάσει το 1998 κέρδη 1,4 εκατ. στερλίνες, πουλώντας ελληνικές μετοχές και ομόλογα απευθείας σε ξένους επενδυτικούς οίκους στην Ιταλία, στην Ισπανία κ.ά. Η επιτυχία της εταιρείας οδηγεί το 1999 στη δημιουργία δύο γραφείων της (sales points) στην Ιταλία και στη Γερμανία.

Όσον αφορά τη Βόρεια Αμερική, η θυγατρική της Εθνικής Atlantic Bank απορρόφησε τα καταστήματα στη Βοστώνη και στο Σικάγο. Διαθέτει ήδη 10 καταστήματα και μέσα στους επόμενους έξι μήνες θα δημιουργήσει στη Νέα Υόρκη το ενδέκατο κατάστημά της, ενώ σχεδιάζεται και η επέκταση στο Νιου Τζέρσι. Η Atlantic Bank έχει καθαρή θέση 100 εκατ. δολάρια και η ηγεσία της Εθνικής εξετάζει το ενδεχόμενο εξαγοράς μικρής αμερικανικής τράπεζας. Ήδη έχουν γίνει επαφές με τρεις - τέσσερις τράπεζες, χωρίς όμως οι διαπραγματεύσεις να έχουν καταλήξει. Παράλληλα διαπραγματεύεται την εξαγορά χρηματιστηριακής εταιρείας στη Νέα Υόρκη, ενώ δημιουργεί εταιρεία χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Στην εσωτερική αγορά η Εθνική θα χρησιμοποιήσει όλη τη δύναμή της για να αντιμετωπίσει το πιο αδύνατο σημείο της. Τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών της και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του δικτύου της. Για αυτό τον λόγο η Εθνική εκπόνησε σχέδιο για νέο μηχανογραφικό και συστήματα πληροφορικής και επικοινωνίας, που θα αρχίσει να υλοποιείται από το 1999 και προβλέπει επενδύσεις 10 δισ. δρχ. κάθε χρόνο.

ΟΤΕ

Τη Δευτέρα_2 Νοεμβρίου ο ΟΤΕ - η πρώτη και μοναδική ως τώρα_ελληνική εταιρεία- πέρασε το κατώφλι της μεγαλύτερης

χρηματιστηριακής αγοράς του κόσμου, εκείνης του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης (NYSE). Δυόμισι περίπου ώρες από την έναρξη της συνεδρίασης η μετοχή του ΟΤΕ είχε ήδη σημειώσει άνοδο της τάξεως του 4%, με όγκο συναλλαγών περισσότερο από 3.110.000 μετοχές, όταν στο

Χρηματιστήριο Αθηνών οι 500.000 μετοχές είναι ένας υψηλός όγκος συναλλαγών.

Πέντε ημέρες αργότερα, το Σάββατο 7 Νοεμβρίου, από την ένταξη της μετοχής στο ηλεκτρονικό ταμπλό του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης, ο ΟΤΕ έβγαине νικητής στη μάχη για την απόκτηση του 35% των μετοχών του τηλεπικοινωνιακού οργανισμού της Ρουμανίας (Rom Telecom), η οποία συνοδευόταν και από την ανάληψη του μανάτζμεντ.

Δύο επιτυχίες σε λιγότερο από μία εβδομάδα, οι οποίες είχαν διεθνή αναγνώριση και έβαλαν για τα καλά τον ΟΤΕ στον παγκόσμιο χάρτη των τηλεπικοινωνιών ως μια σταθερά ανερχόμενη περιφερειακή δύναμη. Αλλά τα θετικά μηνύματα δεν έρχονται μόνο από το εξωτερικό. Ο ΟΤΕ, σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις υπηρεσιακών παραγόντων, θα παρουσιάσει αποτελέσματα πέραν κάθε προσδοκίας σε δύο πολύ κρίσιμους τομείς της εγχώριας αγοράς, όπως ο εκσυγχρονισμός του δικτύου και η παροχή υπηρεσιών στον χώρο της κινητής τηλεφωνίας

Σύμφωνα με τους ρυθμούς υλοποίησης του επενδυτικού προγράμματος του ΟΤΕ για τον εκσυγχρονισμό του δικτύου, ως το τέλος του 1998 θα έχουν εγκατασταθεί 1,5 εκατ. ψηφιακές παροχές, γεγονός που έχει συνέπεια το ποσοστό ψηφιακοποίησης να φθάσει το 73% (από 47% που ήταν το 1997), ενώ η όλη διαδικασία θα έχει ολοκληρωθεί εντός του έτους 2000 (αντί του 2004 όπως αρχικά είχε υπολογισθεί).

Οι θετικές συνέπειες για τα οικονομικά μεγέθη του ΟΤΕ από την εγκατάσταση ως το τέλος του 1998 του 1,5 εκατ. νέων ψηφιακών παροχών - αριθμός ρεκόρ για τα δεδομένα του ελληνικού τηλεπικοινωνιακού οργανισμού - θα είναι άμεσες: επιπλέον έσοδα της τάξεως των 100 δισ. δρχ. τον χρόνο, τα οποία θα αυξάνονται ακόμη περισσότερο ανάλογα με τον ρυθμό εισαγωγής όλων των νέων υπηρεσιών προς τους συνδρομητές του.

Η αύξηση των εσόδων, παράλληλα με τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων του, θα δώσει τη δυνατότητα στον ΟΤΕ, όπως επισημαίνουν υψηλόβαθμα στελέχη του, να χρησιμοποιήσει ως βασικό όπλο της εμπορικής πολιτικής του τα τιμολόγια προκειμένου έτσι να αντιμετωπίσει τους σημερινούς και μελλοντικούς ανταγωνιστές του. Αλλά όχι μόνον αυτό καθώς η θεαματική αύξηση των εσόδων θα δώσει τη δυνατότητα σημαντικής μείωσης του κόστους των τιμολογίων για τα εκατομμύρια των ελληνικών νοικοκυριών, δηλαδή μια γενναία συμβολή στη μείωση του πληθωρισμού - και ως γνωστόν το ύψος του πληθωρισμού αποτελεί πρώτη προτεραιότητα κριτήριο για την ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης. Δεν είναι τυχαίο ότι η τιμολογιακή πολιτική του ΟΤΕ στον χώρο της κινητής τηλεφωνίας έχει αρχίζει να αποδίδει καρπούς. Η Cosmote προσφέροντας το φθηνότερο πάγιο και τη φθηνότερη χρέωση σε σχέση με τις δύο άλλες ανταγωνίστριες εταιρείες (Panafon, Stet) έχει καταφέρει να δημιουργήσει μέσα σε ένα σχεδόν χρόνο μια βάση 2000000 συνδρομητών, ενώ υπολογίζεται ότι η είσοδος της στον χώρο της καρτοκινητής τηλεφωνίας θα προσθέσει σ' αυτή την υφισταμένη βάση αρκετές ακόμη δεκάδες χιλιάδες νέους συνδρομητές. Τα προϊόντα της καρτοτηλεφωνίας θα αρχίσουν να προσφέρονται από τις αρχές Δεκεμβρίου και, όπως εκτιμούν υψηλόβαθμα στελέχη της θυγατρικής εταιρείας του ΟΤΕ, στο τέλος του χρόνου το σύνολο των συνδρομητών της Cosmote θα φθάσει τις 280.000.

Η επιτυχία αυτή είναι πρωτόγνωρη τόσο για τα ελληνικά όσο και για τα διεθνή δεδομένα. Καμία άλλη εταιρεία κινητής τηλεφωνίας στην Ευρώπη δεν κατάφερε να αποσπάσει το ποσοστό ρεκόρ του 11% μέσα στους πρώτους έξι μήνες της λειτουργίας της και μάλιστα με τους ρυθμούς που αυτό συνέβη στην περίπτωση της Cosmote. Από τις 35.000 συνδρομητές που διέθετε η εταιρεία στα τέλη Μαΐου 1998, πέρασε στις 100.000 τον περασμένο Ιούλιο για να φθάσει στις 200.000 στις αρχές Νοεμβρίου, ένα σχεδόν μήνα πριν από την εισαγωγή της καρτοκινητής τηλεφωνίας. Οι ρυθμοί αυτοί δείχνουν και τη δυναμική αλλά και τις προοπτικές της εταιρείας, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, διαμορφώνοντας έτσι τις προϋποθέσεις για τη διεκδίκηση της «πρωτιάς» στον συγκεκριμένο χώρο.

Με απλά λόγια, η δράση της Cosmote ανατρέπει τα δεδομένα της αγοράς, ανακατανέμει μερίδια, έσοδα και επιρροή και προπαντός δημιουργεί μια νέα και πολύ σημαντική πηγή κερδοφορίας για τον ίδιο τον ΟΤΕ, που ήταν και θα παραμείνει ο βασικός μέτοχός της.

Η ψηφιακοποίηση του δικτύου παράλληλα με την διεύρυνση δραστηριοτήτων θα επιτρέψει την εισαγωγή και νέων υπηρεσιών για τον τελικό χρήστη σε τέτοιο βαθμό που το ποσοστό συμμετοχής αυτών των υπηρεσιών (ISDN, «έξυπνα δίκτυα», δίκτυα ATM, φωνοταχυδρομείο κλπ.) στα έσοδα του ΟΤΕ σταδιακά θα φθάσει στο 30%(λιγότερο από 10% σήμερα).

Η επένδυση της Ρουμανίας

Η εξαγορά του 35% της RomTelecom έχει τρία σημαντικά στοιχεία:

- α) πρόκειται για τη μεγαλύτερη εκτός συνόρων επένδυση που έχει κάνει ποτέ μια ελληνική επιχείρηση
- β) είναι η μεγαλύτερη επένδυση του ΟΤΕ μέχρι στιγμής στο εξωτερικό
- γ) είναι μία από τις δύο-τρεις μεγαλύτερες ιδιωτικοποιήσεις που έγιναν εφέτος στον χώρο της Ανατολικής Ευρώπης.

Ο ΟΤΕ μέσω αυτής της εξαγοράς έχει πλέον τη δυνατότητα να απευθύνεται σε μια αγορά που έχει υπερτριπλάσιο μέγεθος από αυτό που ως σήμερα απευθυνόταν (η Ρουμανία έχει 22,6 εκατ. πληθυσμό και η Ελλάδα μόνο 10 εκατ. πληθυσμό). Παράλληλα ο ΟΤΕ απευθύνεται και σε μια σχεδόν «παρθένα» αγορά όπου το ποσοστό διείσδυσης τηλεφωνικών γραμμών παραμένει χαμηλό (15,7 % το 1997 και 17% το 1998) ενώ υπάρχει μεγάλη ακάλυπτη ζήτηση και οι εκκρεμείς αιτήσεις για παροχή τηλεφώνου φθάνουν το 1 εκατ. Σε αυτό το πλαίσιο θα αξιοποιηθεί η τεχνογνωσία του ΟΤΕ στην ανάπτυξη του δικτύου (το 1,5 εκατ. νέες ψηφιακές παροχές στην Ελλάδα το 1998 αποτελεί οδηγό επιτυχίας) ενώ θα υπάρχει και η συνεπικουρία -τεχνολογική και διοικητική - της αμερικανικής εταιρείας GTE. Το ίδιο ισχύει και για την ανάπτυξη του συστήματος

κινητής τηλεφωνίας DCS 1800 με βάση την επιτυχημένη και ταχύτατη εγκατάσταση του δικτύου της Cosmote από τους τεχνικούς του ΟΤΕ.

Βάσει της συμφωνίας που υπεγράφη στο Βουκουρέστι ανάμεσα στον ΟΤΕ και στην κυβέρνηση της Ρουμανίας, η RomTelecom, υπό την διοίκηση και την διαχείριση του ελληνικού τηλεπικοινωνιακού οργανισμού, θα επενδύει ανάλογα της ζήτησης που θα υπάρξει τα επόμενα χρόνια. Οι επενδύσεις θα χρηματοδοτούνται είτε από τα κέρδη της RomTelecom (καθαρά κέρδη 74 εκατ. δολάρια το 1997 και κέρδη προ φόρων και τόκων 117 εκατ. δολάρια) είτε από δανεισμό στον οποίο θα προσφεύγει η ίδια η RomTelecom. Ήδη από τα 675 εκατ. δολάρια (189 δισ. δρχ.) που θα καταβάλει ο ΟΤΕ για την εξαγορά τα μισά θα παραμείνουν στο ταμείο της ρουμανικής εταιρείας για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού προγράμματός της.

Ο ΟΤΕ - και πιο συγκεκριμένα η θυγατρική του ΟΤΕ Rom Ltd-αγόρασε το 35% των μετοχών της RomTelecom αλλά και το δικαίωμα να ελέγχει το 51% των ψήφων στη γενική συνέλευση των μετόχων της. Το 35% των μετοχών και το δικαίωμα ψήφου για το επιπλέον 16% του μετοχικού κεφαλαίου στοίχισαν 675 εκατ. δολάρια. Ο ΟΤΕ -που στην προσφορά του συνεπικουρήθηκε από την αμερικανική εταιρεία GTE, που θα συνεχίσει να παίζει συμβουλευτικό ρόλο σε θέματα διοίκησης και διαχείρισης -θα καταβάλει επίσης στο ρουμανικό Δημόσιο επιπλέον ποσό αν η ετήσια απόδοση της επένδυσής του των 675 εκατ. δολαρίων υπερβαίνει το 20% σε δολαριακή βάση για κάθε χρόνο. Η αποτίμηση και η καταβολή του όποιου επιπλέον ποσού έχει συμφωνηθεί να γίνει μέσα στα επόμενα τρία ως πέντε χρόνια. Το ποσό αυτό θα είναι πέραν της απόδοσης του 20% της επένδυσης και θα έχει ανώτατο όριο τα 400 εκατ. δολάρια.

Η Ρουμανία είναι η δεύτερη βαλκανική χώρα όπου ο ΟΤΕ συμμετέχει στο κεφάλαιο της κρατικής τηλεπικοινωνιακής εταιρείας. Η αρχή έγινε από τη Σερβία ενώ θα υπάρξει σύντομα και συνέχεια έτσι ώστε ο ΟΤΕ να αναδειχθεί σε μια σημαντική περιφερειακή δύναμη. Το γεγονός αυτό φαίνεται ότι δημιουργεί κραδασμούς τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και σε τηλεπικοινωνιακούς ομίλους του εξωτερικού με σοβαρά

συμφέροντα στην περιοχή (προμήθειες τηλεπικοινωνιακού υλικού, συμμετοχές σε φορείς σταθερής και κινητής τηλεφωνίας). Με απλά λόγια, η επιτυχία έχει και το τίμημά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η δεκαετία του 1980 αποτελεί ορόσημο στην ανάβαση της εθνικής μας οικονομίας γιατί είναι η μοναδική δεκαετία μετά τον Β Παγκόσμιο πόλεμο, που χάθηκε άδοξα στο όραμα μιας ανεγκέφαλης και ξεπερασμένης από τα γεγονότα κρατικιστικής πολιτικής. Το γεγονός και μόνο ότι την περίοδο 1980-1988, η μέση ετήσια αύξηση του ΑΕΠ της χώρας μας ήτα μόλις 0,9% και το συνολικό δημόσιο χρέος από 769 εκτινάχτηκε στα 1840 δις δραχμές, αποκαλύπτει με τον πιο έκδηλο τρόπο τις χαμένες ελπίδες και τις παρωχημένες δοξασίες μιας οικονομικής πολιτικής, που υιοθετήθηκε στο ίνδαλμα ενός αλόγιστου κρατικού επεκτατισμού. Η δεκαετία του 1980 θα παραμείνει στην οικονομική ιστορία της Ελλάδος, ως δίδαγμα αποφυγής σφαλμάτων και χαμένων ευκαιριών.

Τα προβλήματα όμως συσσωρεύτηκαν και τα οράματα χάθηκαν αυτό που απομένει είναι η περίσκεψη ο προβληματισμός και η συγκρότηση των πνευματικών δυνάμεων για ένα νέο ξεκίνημα. Να ιχνηλατήσει δηλαδή το δρόμο μέσα από τον οποίο θα φανεί η ηλιαχτίδα της ελπίδας. Οι ελπίδες όμως δεν πέφτουν από τον ουρανό, ούτε προσφέρονται έτοιμες, αλλά είναι αποτέλεσμα που μπορεί να οδηγήσει η στρατηγική των στόχων μιας έξυπνης και με φαντασία οικονομικής πολιτικής. Να δειχθεί δηλαδή ότι με την προγραμματισμένη και μεθοδική αναδιοργάνωση των κοινωνικών μας θεσμών και την αποτελεσματική ιεράρχηση των στόχων της οικονομικής πολιτικής η χώρα μας θα έχει με σιγουριά και αποφασιστικότητα το βλέμμα στραμμένο στο 2000.

Τα τελευταία χρόνια το διεθνές περιβάλλον μεταλλάσσεται με ταχύτατους ρυθμούς. Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος, η παγκοσμιοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών και τα επιτεύγματα της κοινωνίας της πληροφορίας πιέζουν προς την παγκόσμια οικονομική ενοποίηση. Στον τομέα του διεθνούς εμπορίου, ιδιαίτερα με τη δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού

Εμπορίου, τέθηκαν τα θεμέλια για τη βαθμιαία κατάργηση των οικονομικών συνόρων μεταξύ των κρατών με τη σταδιακή απελευθέρωση των εθνικών αγορών. Επεκτείνεται εξάλλου συνεχώς η τάση της δημιουργίας ενός ενιαίου οικονομικού συστήματος με επικράτηση των κανόνων της ελεύθερης αγοράς και κατάργηση όλων των περιορισμών στις διακρατικές συναλλαγές.

Ένας νέος διεθνής καταμερισμός εργασίας δημιουργείται, ενώ νέες χώρες και νέες αγορές αναδύονται μέσα σε ένα έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Η αφύπνιση της Κίνας του 1,2 δις. κατοίκων απορροφά σήμερα το 40% του συνόλου των άμεσων ξένων επενδύσεων. Η Ινδία αύριο, οι χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και άλλες υπό ανάπτυξη αναδυόμενες χώρες της Ασίας εντείνουν τον ανταγωνισμό και επιφέρουν τρομακτικές αλλαγές στα δεδομένα της παραγωγής που ίσχυαν ως σήμερα.

Σε αυτό το πλαίσιο η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ενοποίησης αποτελεί την απάντηση της Ευρώπης στην πρόκληση της παγκοσμιοποίησης και ταυτόχρονα τη μόνη οδό για να μπορέσει η «γηραιά» ήπειρος να ανασυνταχθεί και να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση των μελλοντικών παγκόσμιων εξελίξεων στον 21ο αιώνα. Η Ευρώπη σήμερα αποτελεί το μεγαλύτερο οικονομικό σύνολο στον πλανήτη μας. Η δημιουργία της ενιαίας αγοράς των 370 εκατ. κατοίκων, όπου κεφάλαια, εμπορεύματα, υπηρεσίες και άνθρωποι κινούνται ελεύθερα και ανεμπόδιστα, αποτελεί τη νέα αναμφισβήτητη πραγματικότητα. Η προοδευτική υλοποίηση μιας αυθεντικής οικονομικής και νομισματικής ένωσης αποτελεί το απαραίτητο συμπλήρωμα της Ενιαίας Αγοράς της Ευρώπης· το πέρασμα στην τρίτη φάση της ΟΝΕ, όπου θα κυριαρχεί η σύγκλιση της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής με κοινό νόμισμα και Κεντρική Τράπεζα φιλοδοξούν να αποτελέσουν τον οδηγό βάσει του οποίου θα οικοδομηθεί η Ευρώπη του επόμενου αιώνα.

Η διεύρυνση του οικονομικού και γεωγραφικού χώρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη μελλοντική ένταξη, σε πρώτη φάση, της Κύπρου, της Ουγγαρίας, της Πολωνίας, της Τσεχίας, της Σλοβενίας και της Εσθονίας δίνει μια νέα δυναμική στην Ευρώπη.

Με τη ριζική αλλαγή του διεθνούς σκηνικού καθίσταται φανερό ότι οποιαδήποτε προστατευτική πολιτική σε εθνικό επίπεδο

οδηγεί στην απομόνωση και στην περιθωριοποίηση. Ο ανταγωνισμός πλέον αποτελεί την κινητήρια δύναμη των οικονομικών σχέσεων, τον ύπατο ρυθμιστή της επιχειρηματικής ζωής, μονόδρομος για την επιτυχία ή την καταβράθρωση κάθε παραγωγικής και επιχειρησιακής δραστηριότητας. Η επιθετική δυνατότητα επέκτασης για την κατάκτηση μεριδίων στην ευρωπαϊκή και στην παγκόσμια αγορά αποτελεί τη μόνη δυνατότητα επιβίωσης για τις επιχειρηματικές μονάδες.

Σε εθνικό επίπεδο, μοναδική απάντηση στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται είναι η συνεχής προσπάθεια για καλυτέρευση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας, η οποία αποτελεί όρο επιβίωσης και προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης στο νέο διεθνές περιβάλλον.

Για να βελτιωθεί η ανταγωνιστική μας θέση και να επιτευχθούν υψηλότεροι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης θα πρέπει να αυξάνεται προοδευτικά η δυνατότητα της χώρας μας να παράγει και να πωλεί τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο, να διευρύνεται η παραγωγική βάση της οικονομίας, να αυξάνεται το εθνικό εισόδημα και να διατηρείται υψηλός βαθμός απασχόλησης, ώστε τελικά να βελτιώνονται ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού της και το επίπεδο της κοινωνικοοικονομικής μας ανάπτυξης.

Η ελληνική οικονομία έχει σημειώσει θετικά βήματα και οι καρποί των προσπαθειών των τελευταίων ετών αποδίδουν. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας εικοσαετίας, η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, η σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, η σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής και η παράλληλη πτώση των επιτοκίων αποτελούν σημαντικά επιτεύγματα. Η ελληνική οικονομία στο μακροοικονομικό επίπεδο κινείται στην τροχιά της σύγκλισης με τις άλλες ευρωπαϊκές και δίνει τη μάχη για την έγκαιρη συμμετοχή της χώρας μας στην ΟΝΕ. Είναι επιτακτική η ανάγκη να συνεχισθεί η ακολουθούμενη πολιτική χωρίς καμιά χαλάρωση, διότι η κατάσταση, παρά την επιτευχθείσα θεαματική πρόοδο, παραμένει εύθραυστη λόγω του υψηλού δημόσιου χρέους της χώρας. Αποτυχία σε αυτή την προσπάθεια θα ανοίξει τον δρόμο προς την περιθωριοποίηση της οικονομίας μας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στις εξελίξεις απαιτεί την επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών.

Δεδομένων του αυξανόμενου διεθνούς ανταγωνισμού και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις νέες συνθήκες της μελλοντικής ένταξης της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, είναι φανερό ότι χωρίς μακροοικονομική σταθεροποίηση είναι αδύνατη η βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς μας σε μεσο- και μακροπρόθεσμο επίπεδο. Ταυτόχρονα, χωρίς σειρά διαρθρωτικών παρεμβάσεων είναι επισφαλής και οριακή η επίτευξη της οποιασδήποτε μακροοικονομικής σταθεροποίησης. Για να περάσει η οικονομία μας σε υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης θα πρέπει να επιταχυνθεί ο ρυθμός των διαρθρωτικών αλλαγών.

Η ανάγκη διαρθρωτικών αλλαγών αποτελεί κοινή διαπίστωση σήμερα τόσο της κυβέρνησης όσο και των παραγωγικών τάξεων. Βαθύτερες αλλαγές που να μεταβάλλουν ριζικά το σημερινό μοντέλο της οικονομίας μας και να την απελευθερώσουν οριστικά από τις αρνητικές επιδράσεις του παρελθόντος, όπου κυριαρχούσαν η εσωστρέφεια και ο προστατευτισμός, είναι σήμερα όσο ποτέ αναγκαίες. Η επιτυχία αυτών των μεταρρυθμίσεων θα συντελέσει στη δημιουργία ανταγωνιστικών συνθηκών, θα απελευθερώσει πόρους, θα βελτιώσει ακόμη περισσότερο το επιχειρηματικό κλίμα και θα δημιουργήσει όλες εκείνες τις συνθήκες οι οποίες θα κινητοποιήσουν τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας για να δώσουν με επιτυχία τη μάχη της ανάπτυξης.

Σε αυτό το πλαίσιο ο παραγωγικός τομέας της ιδιωτικής οικονομίας οφείλει να εντείνει τις προσπάθειές του για διαρκή αναζήτηση της καινοτομίας, για περισσότερη γνώση, ευελιξία, προσαρμοστικότητα και ανάληψη μεγαλύτερων επιχειρηματικών κινδύνων. Το ταλέντο των επιχειρηματιών και των εργαζομένων, το οποίο κατάλληλα αξιοποιούμενο έχει αποδείξει ότι σε συνθήκες ανταγωνιστικές μπορεί να δώσει με επιτυχία εξετάσεις αποτελεσματικότητας - η ελληνική ποντοπόρος ναυτιλία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα -, θα αποτελέσει το συγκριτικό

πλεονέκτημα των ελληνικών επιχειρήσεων στη νέα διεθνή οικονομική πραγματικότητα.

Η δημιουργία μη πληθωριστικού μακροοικονομικού περιβάλλοντος με διεθνώς χαμηλά επιτόκια ενισχύει τις προϋποθέσεις για αύξηση των επενδύσεων και για τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης. Τη θετική αυτή συγκυρία ενισχύουν ουσιαστικά σήμερα η εισροή πόρων και η μεταφορά τεχνογνωσίας από το δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης παρέχοντας τις δυνατότητες για επενδύσεις στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες. Οι εξελίξεις στα Βαλκάνια, στις Παρευξείνιες χώρες και στη Μεσόγειο ευνοούν τις ελληνικές επιχειρήσεις προσφέροντάς τους τεράστιες ευκαιρίες για επέκταση σε νέες αγορές.

Η πραγμάτωση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων απαιτεί ωστόσο μεγαλύτερη προσπάθεια, επιμονή και αποτελεσματικότητα. Και τούτο διότι συγκρούεται με δομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Για μια σειρά λόγους, εκ των οποίων οι κυριότεροι είναι ο υπολογισμός του πολιτικού κόστους και ο κοντόφθαλμος σχεδιασμός, σωστές επιλογές και εξαγγελίες εγκαταλείπονται αμαχητί. Η επιτυχής πραγματοποίηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων απαιτεί αλλαγή νοοτροπίας και διαφορετική συμπεριφορά από αυτήν του παρελθόντος τόσο από την πλευρά της κυβέρνησης όσο και από τις παραγωγικές μονάδες, τον δημόσιο τομέα και τους κοινωνικούς εταίρους. Δεν υπάρχουν περιθώρια αυτή τη φορά. Αποτυχία θα σημαίνει περιθωριοποίηση με δυσβάστακτες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας απαιτεί ειδικότερα:

Πρώτον, επιτάχυνση και διεύρυνση της διαδικασίας δημοσιονομικής εξυγίανσης. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να επιμείνουμε στην πραγματική μείωση των δημόσιων δαπανών με τον περιορισμό κάθε σπατάλης. Η σημαντική πρόοδος που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στη συγκράτηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων επιτεύχθηκε κυρίως με την αύξηση των εσόδων και τη συγκράτηση της δαπάνης για τόκους και όχι από τον εξορθολογισμό και την πραγματική μείωση των δημόσιων δαπανών.

Η επιτάχυνση των αποκρατικοποιήσεων, ειδικότερα σε εκείνους τους τομείς όπου υπάρχει ιδιωτικό επενδυτικό ενδιαφέρον, αποτελεί πρωταρχικής σημασίας πολιτική για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας. Η μεταφορά τεχνολογίας και η εισαγωγή σύγχρονου τρόπου διοίκησης στις ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις είναι οι μοναδικές συνταγές για να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τον ανταγωνισμό των ξένων επιχειρήσεων. Παράλληλα θα απελευθερώσουν τους πόρους που σήμερα χρηματοδοτούν τα ελλείμματά τους και στερούν τον ιδιωτικό τομέα από κεφάλαια για παραγωγικές επενδύσεις. Το τίμημα των ιδιωτικοποιήσεων θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για αποσβέσεις του δημόσιου χρέους.

Δεύτερον, στο σκέλος των εσόδων και ειδικότερα της φορολογικής πολιτικής θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στη σύλληψη της φορολογικής ύλης με απόλυτη προτεραιότητα στην είσπραξη του ΦΠΑ. Παράλληλα είναι αναγκαία η φορολογική μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, περισσότερης διαφάνειας και αντικειμενικότητας. Στόχος θα πρέπει να είναι η διαμόρφωση μιας σταθερής φορολογικής νομοθεσίας με μακροπρόθεσμη προοπτική. Η μηχανογράφηση του υπουργείου Οικονομικών θα πρέπει το ταχύτερο να ολοκληρωθεί και ο έλεγχος των φορολογουμένων να διέπεται από διαφανή και αντικειμενικά κριτήρια. Πρέπει εξάλλου να αποφευχθεί η υιοθέτηση φορολογικών μέτρων που είτε επιβαρύνουν τον πληθωρισμό είτε πλήττουν την επενδυτική δραστηριότητα.

Η φορολογία εισοδήματος θα πρέπει να είναι δίκαιη προς τα μικρά και μεσαία εισοδήματα και η φορολογική κλίμακα να τιμαριθμοποιείται τακτικά για να αποφεύγεται το φαινόμενο της δημοσιονομικής απορρόφησης που συντηρεί την αντίληψη για άδικο και παράλογο φορολογικό σύστημα. Βέβαια η εμβέλεια της αντίληψης αυτής έχει αισθητά μετριασθεί τελευταία με την επιτευχθείσα ραγδαία πτώση του πληθωρισμού.

Τρίτον, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα με περιορισμό των λειτουργιών του, οργανική αναδιάρθρωση και εισαγωγή σύγχρονου τρόπου διοίκησης στις δημόσιες υπηρεσίες, στις δημόσιες επιχειρήσεις και τους δημόσιους οργανισμούς, ώστε να συντρέχει αντί να εμποδίζει το έργο του ιδιωτικού τομέα στην

ανάπτυξη. Επιτακτική είναι η ανάγκη για μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης. Η σημερινή δημόσια διοίκηση δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα καθήκοντά της, δεν διαθέτει ούτε σύγχρονη μεθοδολογία ούτε τα κατάλληλα εκπαιδευμένα στελέχη ούτε, πολύ περισσότερο, τα απαραίτητα κίνητρα για να τα προσελκύσει ή να τα διατηρήσει.

Τέταρτον, πρέπει να ληφθούν μέτρα για την επιμόρφωση και κατ' επέκταση τη βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού, διότι μόνο με κατάλληλα προετοιμασμένους και εξειδικευμένους εργαζομένους θα μπορέσει η χώρα μας να αντέξει στον διεθνή ανταγωνισμό.

Στο πλαίσιο αυτό είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για την απελευθέρωση και την αύξηση της κινητικότητας της αγοράς εργασίας, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και να μειωθεί το κόστος παραγωγής των ελληνικών προϊόντων. Η μεγαλύτερη ελαστικότητα στην αγορά εργασίας επιφέρει αύξηση των προσλήψεων στις επιχειρήσεις και όχι το αντίθετο. Η ενθάρρυνση των μορφών ευέλικτης και πολλαπλής μερικής απασχόλησης θα συντείνει σε αυτή την κατεύθυνση.

Πέμπτον, η ανάπτυξη των βασικών υποδομών στις μεταφορές, στις τηλεπικοινωνίες και την ενέργεια με την επιτάχυνση της υλοποίησης των μεγάλων έργων έχει τεράστια σημασία για την καλύτερευση της ανταγωνιστικής θέσης της ελληνικής οικονομίας.

Έκτον, η ανάπτυξη στον ανώτατο δυνατό βαθμό ενός σύγχρονου συστήματος διασφάλισης ποιότητας προϊόντων, υπηρεσιών και επιχειρήσεων (ΕΛΟΤ, ΕΙΜ, ΕΣΥΔ), ικανού να δημιουργήσει και να ενισχύσει την απαραίτητη εμπιστοσύνη του διεθνούς κοινού για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες μας.

Έβδομον, επιβάλλεται ο εκσυγχρονισμός του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος. Επιτακτική είναι η ανάγκη για συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζικών ιδρυμάτων καθώς και για περαιτέρω αναδιοργάνωση των κρατικών τραπεζών.

Τέλος, έμφαση στον κοινωνικό διάλογο. Θα πρέπει να υπάρξει μια προσπάθεια για την επίτευξη κοινωνικής ειρήνης μεταξύ των

κοινωνικών εταίρων σε μεσοπρόθεσμη βάση. Συνεχής ειλικρινής διάλογος και διαπραγματεύσεις με συμμετοχή όλων των φορέων για την αναζήτηση του κοινωνικά εφικτού, με πνεύμα σοβαρότητας και υπευθυνότητας. Το πέρασμα των σημερινών κοινωνιών στη νέα εποχή είναι αδύνατον χωρίς κοινωνική συνοχή.

Η επιτυχής πραγμάτωση όλων αυτών των πολιτικών αποτελεί την ικανή και αναγκαία συνθήκη για την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας στην πρόκληση της παγκοσμιοποίησης και ταυτόχρονα όρο επιβίωσης στο νέο μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Αντίθετα, οποιαδήποτε ολιγωρία θα σημαίνει απώλεια της ιστορικής αυτής ευκαιρίας να καλύψουμε μέσα σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα την πολύχρονη καθυστέρηση της χώρας μας απέναντι στους περισσότερο ανεπτυγμένους εταίρους μας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να συμμετάσχουμε ενεργά και ισότιμα στις εξελίξεις της Ευρώπης του 21ου αιώνα.

Επίμετρο: Μερικοί καλόπιστα, αλλά και κάποιοι από σκοπιμότητα, έχουν ταχθεί αναφανδόν εναντίον της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, της ΟΝΕ και της παγκοσμιοποίησης, υπερτονίζοντας τους κινδύνους και τις σχετικές παρενέργειες και ελαχιστοποιώντας ή και μηδενίζοντας ακόμη τις προκλήσεις και τις συναφείς ευκαιρίες. Είναι ωστόσο αναγκαίο να υπογραμμισθεί προς την κατεύθυνσή τους ότι τα φαινόμενα εναντίον των οποίων βάλλουν αποτελούν τη νέα πραγματικότητα, μέσα στην οποία και μόνον μπορεί πια μια κοινοτική χώρα να παλέψει για την επιβίωση και την ανάπτυξή της. Αυτή είναι η έννοια του μονόδρομου. Αυτονόητη όσο και παρεξηγημένη!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1
ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	10,0	11,5	10,7	9,49	9,75	10,6	10,0	12,5	13,9
ΚΑΥΣΙΜΑ	2,98	3,68	2,78	2,65	3,08	3,18	1,79	2,33	2,10
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	4,1	4,77	4,14	4,10	4,39	4,29	4,51	5,61	5,90
(1-2)Επορικά ισοζυγία	6,80	-6,69	-5,93	-5,39	-5,36	-6,27	-5,69	-6,93	-7,80
Αθλήτοιοι πόροι	6,16	6,48	6,10	5,53	5,29	5,26	6,51	8,46	9,95
Ταξιδιωτικό	1,73	1,88	1,53	1,17	1,31	1,10	1,83	2,19	2,40
Μεταφορές	1,81	1,83	1,66	1,33	1,10	1,04	1,00	1,19	1,45
Μεταναστευτι κό	1,10	1,06	1,01	0,91	0,91	0,80	0,98	1,36	1,77
OK	-	0,15	0,55	0,83	0,72	0,87	1,39	1,66	1,80
Αναλ. Μετ.	0,49	0,50	0,37	0,41	0,36	0,45	0,60	1,12	1,30
ΚΤΘ									
Αθλητες	1,56	2,21	2,06	2,02	2,07	2,27	2,60	2,82	3,35
Πληρωμές									
(4-5)Ισοζύγιο Αθλητων	4,60	4,27	4,04	3,51	3,22	2,99	3,91	5,64	6,60
(3-	-2,2	-2,42	-1,89	-1,88	-2,14	-3,28	-1,78	-1,29	-1,20
6)ΙΣΟΖΥΓΙΟ. ΤΡΕΧΟΥΣΩ									
N									
ΚΑΘΑΡΗ ΚΙΝΗΣΗ	2,30	1,90	1,78	2,30	2,48	3,14	2,10	1,72	2,80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Υ									
Εισροή Ιδιωτικων Κεφ	1,10	0,89	0,70	0,74	0,71	0,72	0,76	1,07	1,80

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

	ΕΞΑΓΩΓΕΣ				Α.Ε.Π			
	1960	1970	1980	1987	1960	1970	1980	1987
Αγγλία	10,4	19,1	110,8	130,1	72,1	123,6	523,8	678,8
Δ. Γερμανία	9,6	34,3	185,5	278,8	72,0	187,7	816,5	1125,6
Δανία	1,4	3,3	16,8	*21,2	5,9	15,5	64,9	*81,9
Ελλάδα	0,2	0,6	** 4,8	5,6	3,6	10,1	41,5	46,3
Η. Π. Α	19,6	42,5	224,2	250,8	506,0	982,4	2633,1	4488,6
Ιαπωνία	3,7	19,0	126,7	224,5	43	196,4	1035,9	2385,1
Ισπανία	0,6	2,5	20,5	*26,6	10,3	36,6	208,8	228,6
Ιταλία	3,6	13,1	76,8	96,7	35,0	93,1	396,3	455,4
Ν. Κορέα	0,03	0,9	17,2	46,2	3,9	8,3	56,5	121,3
Πορτογαλία	-----	0,5	4,6	*7,2	2,5	6,2	23,5	*28,4
Σουηδία	2,3	6,8	30,7	41,0	13,1	33,0	122,5	156,5
Τουρκία	0,3	0,6	3,3**	9,6	9,6	12,8	58,3	52,5

*1986

** 1981

Πηγή : I M F , "Financial Statistics" ,New York , July 1988

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΣΕΙΡΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	ΥΨΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1985 εκ \$ Η.Π.Α
ΜΟΤΟΡΟΙΑ ΕΛΛΑΣ Α.Ε	1	32	783,7
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	2	32	119,4
ΛΑΡΚΟ Α.Ε.Μ.Μ.Ε.Ε	3	34	90,8
ΑΝΩΝ.ΕΛΛΗΝΙΚ Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΥΒΟΣ	4	34	85
ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	5	34	79,6
ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΝ. ΓΕΝΙΚΗ ΕΤ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ	6	33	79,1
ΠΕΙΡΑΙΚΗ ΠΑΤΡΑΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧ. ΒΑΜΒΑΚΟΣ Α.Ε	7	23	64,1
Α.Ε ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΤΙΤΑΝ	8	33	58,2
ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΚΗ Α.Ε	9	34	48,8
Α. ΚΟΥΝΙΝΙΩΤΗΣ Α.Ε	10	20	34,9
ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Μ.Β.Ν.Ε.Ε	20	33	23,2
ΜΥΛΟΙ ΣΟΓΙΑΣ Α.Ε	30	20	16,8
OLYMPIC CATERING Α.Ε	40	20	12,9
Α.Ε.Ε ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛ ΛΕΥ-ΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ	50	33	11,2
ΣΥΜΕΝΣ ΤΗΛΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε	60	37	9,9
ΣΕΛΜΑΝ	70	25	7,8

ΕΛΛΗΝΟΕΛΒ.ΒΙ ΟΜ. ΕΠΕΞ. ΕΥΛΟΥ			
ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ Α.Ε	100	23	5,0
ΤΟΥΛΠΑΚ Α.Ε	150	20	2,7
Γ. ΓΑΚΗΣ	200	24	1,6

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ 1997	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ 1997
Τσάνταλης	6,2 δις	Ελλ. Υφαντουρ.	11 δις
Ταπγουερ. Ελλάς	3,5 δις	Πεντζετάκης Α.Ε	5,2 δις
Νυρεύς	7 δις	Ιντρακόμ	15 δις
Λαζαρίδης	5,2 δις	Αργυρ. Βαρ	20,2 δις
Σέλμαν ΑΕ	7,2 δις	Fonco	6,6 δις
Chipita	6,5 δις	Μαϊλλης ΑΕΒΕ	11 δις
Καρδασιλάρης	2,4 δις	Σωλ. Κορίνθου	10 δις
Σισέρ Παλλάς	7,8 δις	Πύραμης ΑΕ	4 δις
ΕΛΒΑΛ ΑΕ	58,5 δις		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2**ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ****Βιβλία**

Η διεθνοποίηση του κεφαλαίου Παλουά Κριστιάν
Εισαγωγή στην πολιτική οικονομία Σάλαμα Π-Βαλιέ Ζ
Η πολιτική οικονομία των διεθνών σχέσεων Τ.Α΄

Περιοδικός Τύπος

Οικονομικά Χρονικά
Οικονομικός Ταχυδρόμος

Εφημερίδες

Εξουσία
Το Βήμα
Τα Νέα
Ελευθεροτυπία της Κυριακής
Ημερησία
Επενδύτης